

Luk To Kairo Mwanji Kipe

Luk Tiafiras ni doha'a chengi ri rumbwero

1 ¹Apukolaka Tiofilas, mwase hima miyafu Gotri nui nindo tiki ele sumbu hinga tinda ri wosiwani sukwaro ti, wui tapa tiki ele mwanji ni wu kai kinani wu simiyandaro. ²Wunu ele hima to metengei naha ele sumbu ni wui miya naha tiki heisini Gotri mwanji hinga nunu sawero mwanji ni wu mendini wu kairo. ³Woro keke ani okwe do mwanji a kaisini mini ni a humbwe'i ki ani okokonandau. Hinde wowani, ani gisi miyafu ele siraro sumbu mu mwe ni kipe naha ani hambwa kinani mwanji miyafu a sili sili tau kwambu a randaro. Woroti apa ele ni norukweni mini a kaisikonda. ⁴O hinga a wosiwa mini kipe naha mi hambwa ki, ka mwanji mini ni wu ondiyakandiyaro ti o mwe naha.

Gotri ensel sirani Sekaraiya ni sawero, Jon ri rakonda

⁵Jutiya ko ki Herot king apukolaka ete ri dawani o ki puris hima fori ya da, hi rihi ti Sekaraiya. Rini Apaia ki sukwaro puris hima kupu fo. Humwe rihi ti Eron hima kupu ki taro, hi tihi ti Ilisapet. ⁶Fini Gotri miyaningisopo tiki kipe naha tumbwa ete fi dani ele Apukolaka i lo mwanji hinga tinda ete, e, ri chengi tiki dau ele mwanji hinga tinda ete norukweni fi sirinandaro. ⁷Woro fini che nambwe. Ilisapet che randa nambwe, tini cherangifarangi ete ti dau. Wowani mekupu ya fi ti.

⁸Sekaraiya rini puris hima kupu lenga puris tau ra ki ya wu ta. Wosini Sekaraiya Gotri miyaningisopo tiki puris tau hinga ya ri randa. ⁹Wunu puris hima i sumbu tini wu sirinani wui sumbu ni wu wosini Sekaraiya ni ya wu esi, wosiwa Apukolaka i aka tipa kipe ki ri raruni kuwa kipe tandau mwa'ambwe ri tu ki. ¹⁰Wosiwani o kuwa kipe tandau mwa'ambwe ni ri tundawani himiyama hurahama miyafu o aka hoko o ki wu wausini Gotri ni ya wu uchahambwanda. ¹¹Wondawani Apukolaka i ensel sukwani ri tundau humokuto tei tapa mama tokwe ya ri eti. ¹²Wosiwani ensel hima ori ni ri ma'aini ri heini ri apapanakoni ete ya ri aki. ¹³Ete wowani ensel hima ori ya rini sawe, "Sekaraiya, mini apa aki kei. Gotri mi uchahambwa ti ri mendiro. Mi humwe Ilisapet hurahama che foti ti

rakonda. Wowa hi rihi ti ka hinga ma uchasi, Jon. ¹⁴Ete wowa sembe mihi ti kipe tumbwa mi dani o mi eripendakonda. Ri tawa himiyama hurahama miyafu okwe o rini wu eripekonda. ¹⁵Rini Apukolaka i miyaningisopo tiki hi omwesika laka ri torono. Rini waini uku tinga uku sumbwe kwambu tinga hinde apa ri a kumbwa. Ri nuwai sembe we tiki ete ri dawa, Gotri Hiamwale funda rini talekondau. ¹⁶Wosiwa rindo Isurel pe himiyama hurahama leni wui Apukolaka Gotri tambwa o wunu ri ratakonda. ¹⁷Rini Ilaicha sumbu tinga ri kwambu tinga ri torosini Apukolaka ni ri mwaseni ri takondau. Wosini rindo yapai hima lei inaka ri jamekowa wui che lenga sembe wahapi wu oweno. Wondani Gotri mwanji ni sawesiya'aindau himako wui inaka ti ri jamekowa sumbu kipe tini wondau himako i inaka tini wu torono. O hinga ri wo wo, rini hima lei sembe tini ri otokunasiwa Apukolaka tano tini wu nikisindano.”

¹⁸Ete wowani Sekaraiya ga mwanji wasa ensel ni ya ri sawe, “Hinde hinga ani hambwano, do mi sawero mwanji mwe naha'a mina? Ani mekupu a tihiro, wosiwani ai humwe okwe o hingambwa.” ¹⁹Wowani ensel ga mwanji wasa ka hinga ya ai rini sawe, “Ani Gepuriyel, ani Gotri miyaningisopo tiki ani enindau. Gotri rinjenga ani humbwewani a taro ti, mwanji mini a bwani mwanji kipe naha mini a sawehambwa ki a taro. ²⁰Woro apa ma mendi. Do mini a sawero mwanji ahi ni sembe mi ha nambwe keke, takisopo mihi ti mini o dimisikonda, wosiwa mwanji hinde apa mi bwa kumbwa, waya dele sumbu hinga sukwawambwa. Do ai mwanji mini a sawero ti, o sukwano gisi ki mwe naha sukwa sindau.”

²¹Wondawani ele himiyama hurahama Sekaraiya ni wu nikisindau le inaka miyafu ya wu hambwanda, ka bwele sumbu hinga to ka Gotri aka tipa we ki rini wosisiwani ete ri anayitindau. ²²Dani inumbwa ya ri sira, wosini mwanji wunu ri bwa ki mina, hinde ri bwa kumbwa. O hinga wowani ya wu hambwa, kari hima Gotri aka tipa kipe we ki sumbu anandi fo ri heiro. Sekaraiya rini takisopo ki mwanji ti hinde hinga wunu ri saweno, wofunu tapa tiki ya nimba ri ondiyakandiyanda. Takisopo rihi ti rini diminamburo. ²³Ete wosini Sekaraiya tau rihi humbusinimbwa, ri ko tokwe ya ri ai i. ²⁴Fi dani ikowani ri humwe Ilisapet sembe tinga ya ti da. O keke nika tapa'angi ba ti yanisini ya ti da. Wondani ya ti sawe, ²⁵“Apukolaka ele himiyama hurahama lei miyaningisopo tiki huruhumba ani andau keke ri heifuni do che ri ani hakondau.”

Ensel sirani Mariya ni sawero, Jisas o ti rakonda

²⁶Ilisapet che tinga ti dawani nika tapa'angi hatachi funda ikowani Gotri ri ensel Gepuriyel ni ri humbwewani Galili mapwa laka ki dau ko foki ya ri i, ko mwe hi ti, Nasaret. ²⁷Ri ini hima fori hopwe kinani wu ondiyasiro humwe chongo fo tambwa ya ri i. Ori hima hi rihi ti Josep. Rini Defit hima kupu fo. O humwe chongo hi tihi ti, Mariya. ²⁸Gepuriyel

tini tambwa ini ya tini ri sawe, “O bai humwe, se'e. Gotri ri hima keke wo sumbu nini ri hasinda. Apukolaka nini ga o da.”

²⁹Mariya o mwanji ti mendikoni ete apapanani ya ti hambwa, “Ka bwele fo mwanji?”

³⁰Ete wowani ensel ya tini sawe, “Mariya, apa aki kei. Gotri ri hima keke wo sumbu o nini ri hasinda. ³¹Ma mendi, sembe ga ni dasini hurahama che fo o ni rakonda. Wosini hi ti ka hinga ma rini uchasi, Jisas.

³²“Rindo hima apukolaka dakondau. Wowa ka hinga o apa rini wu uchakonda, kari kaumbwa naha dau Gotri Che. Wosiwa Gotri rini ondiyasiwa ri metele Defit daro hinga king apukolaka ori dakonda.

³³Rini Jekop hima kupu leni king apukolaka hinga ete ri aulindano. Wosiwa ri aulindau kwambu ti hinde apa humbu kumbwa.”

³⁴Ete wowani Mariya ga ensel ni ya sawe, “Ka sumbu hinde hinga apa sirano? Ani hima foriki hura a litowa.” ³⁵Wowani ensel ga mwanji wasa ka hinga ya tini ri sawe,

“Gotri Himamwale kipe nini ki o takonda, wosiwa kari kaumbwa naha dau Gotri kwambu o nini gwarosikonda. Wowa ichai o che ni rasiwa, ka hinga o wu uchakonda, rini halaya naha, rini Gotri Che.

³⁶“Ma mendi, ni hima kupu fo Ilisapet mekupu tihiro, woro tini okwe hurahama che ti ti sembe we tiki o ya da. Injelebwa ete wu sawendaro, tini apa che hinde ti ra kumbwa, cherangifarangi. Wosiwani sembe ga ti da dawani nika ti tapa'angi hatachi funda ri apa ya inda. ³⁷Gotri sumbuche fo hinde ri wosifu kumbwa, tinda ete ri wosindau.”

³⁸Ete wowani Mariya ya sawe, “Ma mendi, ani Apukolaka i tau ra humwe, o mi sawendau sumbu hinga ani ki sira kinawa sa sira.” Ete wowani ensel tini hanja'aisini ya i.

Mariya Ilisapet ni hei ki iro

³⁹O gisi hinga Mariya saini ima'ini kimba ele ki dau Jutiya mapwa kipe ko laka foki ya i. ⁴⁰Ti ini Sakaraiya aka tiki ti raruni Ilisapet ni ya ti wese'a. ⁴¹Ilisapet, Mariya tini wese'aro ni ti mendikowani Ilisapet sembe we tiki dau che o ya apapana. Wosiwani Gotri Himamwale kipe ti Ilisapet sembe ki ya tini tale. ⁴²Ete wosiwani hapa tinga ti uchani ya ti sawe, “Gotri nini okulandau kwambu ti ele biya humwe ni ri handau kwambu tini dikiro. O ni sembe we tiki dau che okwe Gotri ri kwambu o rini ri hasinda. ⁴³Ani hinde na humwe hinga a dawani ai Apukolaka ri nuwai ani tambwa taro? ⁴⁴Ma mendi, wasamba ahi ti ni ani wese'aro ti a mendikowani ai sembe we tiki dau che apapanani eripe'aripero. ⁴⁵Nini sembe ti mwe naha ka hinga ni hasindau, Apukolaka nini

sawero hingambwa ichai o hingambwa o ri wosikonda. Worokeke ma eripe'aripe.” Ilisapet to o hinga ya ti sawe.

Mariya hukwa

- 46 Ete wowani Mariya ya sawe,
 “Sembe ahi ti Apukolaka i hi tini a rasaindau.
 47 Hiamwale ahi ti ani ratandau Gotri ni eripendau.
 48 Ani ri tau ra humwe, woroti ani kapwa humwe, nimba rindo ani keke woro. Apa ga ichekai ga okwe himiyama hurahama le wu sawekonda, Gotri kipeheki omwesika laka ri ani haro tini.
 49 Gotri rini kwambu naha, sumbu laka foti ri ani wosiro. Hi rihi ti halaya naha sini dau.
 50 Hima keke wo sumbu rihi ti rini ni akindani ri tako tokwe dau hima leni ri rawakandau ti, apa ga ichekai ga o sumbu hingambwa ete ri wosino.
 51 Ri tapa tiki kwambu chele sumbu miyafu ri wosindani inaka tiki hi wuhi numbwa nimba rasaindau hima leni ri humbwewani apumbwa apu wu ichi'uchandau.
 52 Rini ele king apukolaka i kwambu tini ri rakaisini, ele hi nambwe dau hima leni ri rasaindau.
 53 Rini iche wunu handau hima leni ri okulawani mwa'ambwe miyafu naha wunu ki talesindau. E, ya mwa'ambwe chele hima le wunu ri sawewani ya nimba wu inda.
 54 Rini hima keke wo sumbu rihi ete ri hambwandani ri tau ra himache Isurel ni ri okularo.
 55 Ka nui metele ni ete ri sawero hinga, ‘Ani Epuraham ga ele ri anitafenita lenga wunu keke ete a woni wunu ani okulandano.’
 56 Mariya Ilisapet ga nika namili hinga ti dawanimbwa ti ko tokwe ya ti ai i.

Ilisapet Jon ni raro

57 Che rano gisi tawani Ilisapet gwai amwaka ya ti mendi. Wokoni hurahama che ti ya ti ra. 58 Wosiwani o ko kipe hima lenga ti hima kupu lenga Apukolaka Ilisapet keke woni tini okularo mwanji tini wu mendini tini ga fundu ya wu eripe'aripe. 59 Gisi ti tapa'angi ini hatachi namili tawani o che hima tape kupu wu kuto ki ya wu ta. Wosini ri yapai Sekaraiya hi tiki rini wu uchasi ki. 60 Ete wowani o che nuwai ya sawe, “Mina. Hi rihi ti ka hinga nu uchasino, Jon.” 61 Ete wowani wunu ga ya tini sawe, “Ni hima kupu lei nindo ki hi foti o hinga uchasi nambwe.” 62 Wosini yapai ni tapa ba wu ondiyakandiyani ya wu sili, “Ka che ni hinde na hi tiki mi uchasi ki?” 63 Ete wowani ri sawewani me takoche foti wu ratawani ka hinga ya ri kai: “Hi rihi ti Jon.” Ete wokowani inaka

miyafu ya wu hambwa. ⁶⁴Wokowani Sekaraiya takisopo ti haunakowani tarukwe rihi oti alekusiro ti ya ai dungwa. Wowani mwanji ri bwakoni Gotri hi ti ya ri rasai. ⁶⁵Ete wowani o ko kipe hima ele ya wu aki. Wowani ele sumbu wosiro mwanji suwa to Jutiya mapwa kipe kimba leki dau ele ko hinga tinda ete ini ya chiki. ⁶⁶Wowani ele hima mwanji suwa o tini wu mendini inaka miyafu wu hambwani ya wu sawe, “Ichai kari che hinde na hima hinga ri sirano?” Hinde wowani, ka hinga wu hambwani, Apukolaka i kwambu ti rini ga o da.

Sekaraiya hukwa

- ⁶⁷Gotri Himamwale kipe ti ri yapai Sekaraiya ki talesiwani Gotri mwanji bwarakarandau hima hinga ya ri sawe,
- ⁶⁸“Isurel hima kupu lei Gotri Apukolaka i hi tini ma rasaiwa nu rasai. Rindo ri tani himiyama hurahama rihi le keke woni nunu okulani ri ai ratani,
- ⁶⁹ri tau ra himache, Defit, ri anitafenita lei nindo ki hima forini nunu ri ai ratano hima kwambu naha hinga ya rini esi.
- ⁷⁰Ka ri wosiro ti, imbihumbwa Gotri mwanji bwarakarandaro hima kipe naha rihi lei takisopo ki ri bwaro hingambwa ri wosiro.
- ⁷¹Ka ai nunu ratano hima ri nui miho lei tapa tenge tiki nunu ri ai ratani ele sembe amwaka nunu andau hima lei tapa tenge tiki ri ai nunu ri ratano.
- ⁷²Ri kwasiro ti, nui metele keke ri woni wunu ri okulani imbihumbwa wunu ga injiro mwanji kipe naha rihi tini ete ri hambwandano.
- ⁷³Rini mwe naha kari kau ri nasini nui metele Epuraham ga mwanji ri injiro tini ri ai hambwasini o hingambwa nunu ri wosikonda.
- ⁷⁴Nunu omwemendindau hima lei tapa tenge tiki ai nunu ri ratasiwa, ri tau ti nu aki nambwe nu randa ki.
- ⁷⁵Wondani ele gisi nuhi hinga tinda ete sembe halaya naha tiki nu dasini ri sumbu kipe ti nu sirinani ri miyaningisopo ki ele tau rihi ya nu randakonda.
- ⁷⁶Ai che, Jon, mini okwe kari kaumbwa naha ki dau Gotri mwanji bwarakarandau hima hinga o mini wu uchakonda. Mindo mi mwaseni mi ini Apukolaka i numbo ti mi otokunano.
- ⁷⁷Mindo ele ri himiyama hurahama leni mi ondiyakandiyawa wu hambwakonda, Gotri wui kapwa sumbu ri rani ri humbwesini ai wunu ri ratano.
- ⁷⁸Hima keke wo sumbu ti nui Gotri ki talesindau. Woroki hewen ko kipe lindana ti o nunu rumbwewa sikakonda.
- ⁷⁹Wosini ele hundu ki wu dasini kapwa sumbu wuhi keke hakondau hima le keke ri okusindakonda. Wosiwa numbo ri mekusindawa nui seke ti sumbu wahapi kumbwa nu ichi'ucha ki.”

⁸⁰Dani ini o che, Jon, hima laka saini himamwale rihi ti kwambu ya i. Wosini hima da nambwe michi tiki ri dani Isurel hima kupu lei miyaningsopo tiki amwei sirano gisi ki ya ri ambwe.

Mariya Jisas ni raro

Mt 1:18-25

2 ¹Ka gisi ki Sisa Okasitas, Rom pe king apukolaka, himiyama hurahama lei hi ti chengi ki kai kinani lo mwanji foti ya wunu ri ha. ²Ka sumbu, Sairiniyas, Siriya mapwa ki Sisa tako tokwe gapiman apukolaka ri daro gisi ki metengei naha ya sukwa. ³O keke ele himiyama hurahama hinga hi wunu kai kinani wui ko minde tokwe ya wu ai i. ⁴Josep rini Defit ri anitafenita fo. O keke ri saini Galili mapwa kipe Nasaret ko laka ri hanja'aisini Jutiya mapwa ki dau Defit ri ko laka ki ya ri i. O ko hi ti, Betelehem. ⁵Rini ga ri humwe Mariya ga ya fi i, hi fih wu kai ki. O gisi ki Mariya sembe ga ya ti da. ⁶O ko ki ete fi dawani Mariya che ra ki gwai ya ti mendi. ⁷Wokoni hurahama che ti ya ti ra, wosini nika'ari tiki gwarosini bulumakau le andau topo tiki rini andosiwani ya ri tukuyanda. Hinde wowani, hima tukuyandau aka ti hima miyafu naha tukuyandawani fi tukuyano aka nambwe.

Gotri ensel le sipisip aulindau hima leni wunu sawero

⁸O mapwa ki sipisip aulindau hima le niliki tiki wui sipisip wu aulindani hoko tiki ya wu da. ⁹Ete wondawani Gotri ensel wunu tambwa ya ri ta, wowani Apukolaka ri hi laka wu dau michi tiki wunu taiyasiwani wunu o tini wu heini ya wu aki. ¹⁰Ete wokowani ensel ya wunu sawe, “Kunu apa aki kei. Ma ku mendi, ani ele himiyama hurahama tinda ete wu eripekondau mwanji kipe tini kunu a ratandau. ¹¹Do gisi ki Defit ko ki humwe foti che raro. O che kunu ai ri ratano hima. Rini Kurais Apukolaka. ¹²Apa ku ini ku heino hinga o kunu a sawehambwanda: Ku ini ku heiwa che forini nika'ari tiki wu yembenisini bulumakau le andau topo tiki rini andosiwani o ri tukuyanda.”

¹³O ensel o hinga wunu sawekowani metengei ete hewen ko kipe au anaye ensel miyafu naha sirani ori ensel ga ya wu da. Wondani Gotri hi tini ka hinga ya wu rasainda,

¹⁴“Kari kaumbwa naha ki dau Gotri hi tini ma rasai! Wowo do nuwe ki sembe wahapi sumbu ti Gotri eripendau hima leki sa da.”

Sipisip aulindau hima le Jisas hei ki wu iro

¹⁵Ele ensel hima wunu hanja'aisini hewen ko tokwe wu ai rausiwani, sipisip aulindau hima le ka hinga ya wu anambwa anambwa, “Betelehem ko ki nu ini Apukolaka nunu mekuro sumbu ni nu hei.” ¹⁶Wokoni metengei ya wu i. Wu ini wu hei wani Mariya hima pi Josep fi linindawani, che fih

ti bulumakau ahirahi andau topo tiki ya tukuyanda. ¹⁷Wu heisinimbwa, o che i mwanji ti wu mendiro ti ya wu sawehambwa. ¹⁸Ete wowani ele hima ele sipisip aulindau hima lei mwanji tini wu mendini inaka miyafa ya wu hambwa. ¹⁹Woro Mariya ele sumbu hinga sukwasiwani ti mendiro ti ti inaka tiki ya ti hambwanda. ²⁰Ele sipisip aulindau hima le, ensel wunu sawero hingambwa wu mendini wu heiro ti keke Gotri hi tini wu rasai rasai rini ni wu eripendani wui tau tokwe ya wu ai i.

Jisas hi ti rini uchasiro

²¹Che rasiwani dani ini gisi ti tapa'angi ini hatachi namili isiwani ori che hima tape kupu wu kutosini hi ti ya wu uchasi, Jisas. Nuwai rini ra nambwe sembe we ki ete ri dawani ensel o hi ya rini uchasi.

Simiyon hima pi Ana Jisas ni Gotri aka laka ki rini fi heiro

²²Moses lo mwanji sawero hinga fichuku ga fi daro ti, uku fini yasiwani kipe fi wosini nuwai yapai o fi che fi ra ra Apukolaka ni ha ki Jerusalem ko ki ya fi ra'ai. ²³Apukolaka i lo mwanji foti ka hinga kaisinda: “Ele metengei naha ku rano hurahama che mwa laka le o Apukolaka ni ma ku ha.” ²⁴Nuwai yapai okwe Apukolaka i lo mwanji ka sawero hingambwa “apwenumwa fisi hura ga noko ga, nambwe nawa, ko ki enependau apwenumwa che fisi ni” fi ra'aini Gotri ni fi ha ki.

²⁵Ka gisi ki hima fori Jerusalem ko laka ki ya ri da, hi rihi ti Simiyon. Rini Gotri ni akindau hima kipe naha. Rini Isurel hima kupu leni sembe wahapi hakondau hima rini ya ri nikisinda. Gotri Himamwale kipe Simiyon ga dau. ²⁶Gotri Himamwale ete rini sawesiro, apa amahani hinde ri ha kumbwa, mina, waya Kurais Apukolaka ri heisinimbwa. ²⁷Gotri Himamwale ri sembe ki rini yeni rasaiwani Gotri aka laka we tiki ya ri raru. Wosiwani nuwai yapai Jisas ni Gotri lo mwanji sawero hingambwa fi wosi ki ya fi rata. ²⁸Ete wowani Simiyon o che ni tapa rihi tiki ri yakosini Gotri hi tini ri rasaini ya ri sawe.

²⁹“Apukolaka, apa ani mi tau ra himache ma ani hara'aiwa sembe wahapi ki injelebwa mi ani sawero hinga ani ha.

³⁰Ai miya naha ki mi rumbwewani taro ai nunu ratano hima ri ani heihiro.

³¹Himiyama hurahama le tinda ete wui miyaningisopo naha ki amwei rini mi woro.

³²Rini okundau lamu hinga ele biya hima kupu ba fweleni ri taiyasino. Wosini mi Isurel hima kupu leni hi omwesika laka ri hano.”

³³Ete wowani Jisas nuwai yapai Simiyon sawero mwanji tini fi mendini inaka miyafa ya fi hambwa. ³⁴Simiyon Gotri kwambu wu toro kinani wunu keke Gotri ni ri uchahambwasini o ri che nuwai Mariya ni ya ri sawe,

“Ma mendi, Gotri ori che ni ri ondiyasiro ti, Isurel hima kupu miyafu rini ki wu hichakondawa wunu miyafu rini ki kwambu ki wu etino. Gotri rupwa woro awa hinga rini ni esisiwani hima miyafu kapwa mwanji rini wu bwandano.

³⁵ O keke hima miyafu wui inakahambwa ti amwei sukwandano. Wowa hachangipi huwe foti ni apwehukutoku tiki o nini yehekukonda.”

³⁶ Gotri mwanji bwarakarandau humwe foti ya da, hi tihi ti Ana. Tini Asa hima kupu fo, Fanuwel, ri che. Humwe mwe mekupu naha tihiro. Imbihumbwa hura ti lisini hurache ga asama tapa'angi ini hatachi fisi ya fi da. ³⁷Dani ini ti hurache hasiwani ya nimba ti da. Apa ti asama ti 84 hinga ya ti da. Tini Gotri aka laka ti ti hanja'ainda nambwe, ahirahi ti hakisini Gotri ni ti uchahambwandani niliki tapwaki Gotri tau ni ete ti randau. ³⁸O gisi ki tini okwe wunu tambwa takai ti tani Gotri ya ri wese'a. Wosini Gotri Jerusalem ni okulani ai ratano sumbu tini nikisindau hima leni o che mwanji ti ya wunu ti sawe.

Josep Nasaret ko tokwe ri ai iro

³⁹Ele Apukolaka lo mwanji sawero hinga tinda ete norukweni wu sirinani wu wosisini, Galili mapwa ki dau Nasaret ko wuhi tokwe ya wu ai i. ⁴⁰Wosiwani o che apuko saini kwambu rini tindawani hambwa kipe naha rini ki ya talenda. Gotri hima keke wo sumbu rini ga ya da.

Hima wapache Jisas Gotri aka laka ki ri iro

⁴¹Jisas ri nuwai yapai fini ele asama hinga chikini Jerusalem ko ki, Pasofa, wu uchandau gisi laka hei ki fi indau. ⁴²Jisas ri asama ti tapa'angi tapa'angi hatachi fisi ri dawani ri nuwai yapai ka gisi laka sumbu ni fi sirinani Jerusalem ki ya fi rau. ⁴³Wosini o Pasofa gisi laka humbuwani ya wu ai i. Wondawani hima wapache, Jisas, rini Jerusalem ko ki ya ete ri da. Wosiwani ri nuwai yapai ri daro tini fi hambwa nambwe. ⁴⁴Fini ete fi hambwaro, rini himiyama hurahama fwelenga ori inda. Wosini, gisi funda laka fi ini ele fi hima kupu le, e, ele fi nau le wui nindo tiki ya rini fi wakiteki. ⁴⁵Rini fi waki wakini fi hei nambwe. Wofunu Jerusalem ko laka tokwe rini waki ki ya fi ai i. ⁴⁶Fi waki waki gisi namili hinga isiwanimbwa Gotri aka laka ki fi raruni fi heiwani fi che, Jisas, ondiyakandiyandau hima lei nindo tiki ri linindani wui mwanji tini ri mendindani rini ga wasa ai wunu ri silinda. ⁴⁷Ele ri mwanji tini mendindaro hima le ri hambwa tinga ri mwanji wasa wunu sawero tinga wu heisini ya wu apapana. ⁴⁸Wondawani fini rini fi heikoni ete fi apapana. Wokoni ri nuwai ya rini sawe, “Ai che, hinde wowani do sumbu hinga sini mi wosiro? Mi nuwai yapai si inaka ti funda ete nomo naha sini mi hasiwani mini si wakini si taro.” ⁴⁹Wowani rini ga mwanji

wasu ka hinga ya fini sawe: “Hinde wowani ani ni ki wakindau? Kini ki hambwanda nambwe'e, ani ai Yapai aka kumbwa ete a dano ti?” ⁵⁰Ete wowani fini ri sawero mwanji mu mwe ti fi hambwa nambwe.

⁵¹Wosinumbwa ri saini ri nuwai yapai ga Nasaret ko tokwe ya wu ai i. Wosini gisi gisi fi mwanji tini ete ya ri sirinanda. Wosiwani ri nuwai ele sumbu hinga sukwaro ti inaka tihiki ya ete ti hambwanda. ⁵²Jisas hima laka saisini hambwa rihi ti kipe naha ya sira. Wosiwani Gotri ga ele hima ga rini ni fundu ete wu okokonandau.

Uku yasindau hima ri, Jon, Gotri mwanji ni bwaro

Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jo 1:19-28

3 ¹Rom pe king apukolaka, Sisa Taipiriyas, aulindau asama rihi ti ¹⁵, o gisi Pondiyas Pailat Jutiya mapwa ki gapiman apukolaka ri daro. Wondawani Herot Galili mapwa ki wui king apukolaka ri dawani ri apwai, Filip, Ituriya mapwa ga Terakonaitis mapwa ga wui king apukolaka ri dawani, Laisaniyas Apilini mapwa ki wui king apukolaka ya ri da. ²Wondawani Anas hima pi Kaiyafas fini puris hima i apukolaka ya fi da. O gisi ki Sekaraiya che ri, Jon, hima da nambwe michi tiki ri dawani Gotri mwanji ti rini ki ya ta. ³Wosini Jotan gara mapwa tokwe dau ele ko ki ri ini himiyama hurahama leni Gotri mwanji ti ya ri bwa, wowa kapwa sumbu wuhi gumwa wu sisiwa uku wunu yasiwa, Gotri kapwa sumbu wuhi ti ri rani ri rumbwe'i ki. ⁴Ri wosiro sumbu ti, ka Gotri mwanji bwarakarandaro hima ri Aisaiya ri chengi tiki kairo hingambwa ri wosiro. Aisaiya ete sawe, “Hima da nambwe michi tiki hima fori ri takisopo ki ri uchani ya ri sawe, ‘Apukolaka i numbo ma ku nambusini ri ino numbo ti ma ku norukwe.”

⁵Apa ukunumbowa ti o wu yekichakonda, wosini ele kimba laka ga kimba cheche ga wu huwawa, o beni sikakonda. Ele numbo lehepuro ti wu dachinani ele numbo humokuto miyafu dau ti kipe wu norukwekonda.

⁶Wowa ele hima ya wu heikonda, Gotri ai nunu ratandau tau ti.”’

⁷Himiyama hurahama miyafu Jon uku wunu yasi kinani wu tawani ya wunu ri sawe, “Kunu kapwa hopo lei che. Namoto kunu ondiyakandiyawani ete ku hambwandau, ichai ka sirano Gotri sembe enge a sumbu ku akini ini ku dikino? ⁸Kapwa sumbu kuhi ti mwe naha gumwa ku siro ti nawa, o sumbu ni chikindau sumbu kipe ma ku wosi. Kunjenga mwanji ti rasaisini ka hinga ku sawe kei, ‘Epuraham o nui atei.’ O kunu a sawenda, Gotri dele humokuto ri sawewa Epuraham anitafenita hinga sirano. ⁹Femwangi ti me mu tiki o da. Ele me tuko ti kipe wa nambwe nawa, ele me hinga tinda seni hi tiki rumbwe'ino.”

¹⁰O hinga ri sawewani, ele hima ya rini wu sili, “O hinga ti nawa, hinde hinga nu wono?” ¹¹Wowani rini ga mwanji wasu ka hinga ya ri sawe:

“Hima fori siyoti fisi dawa foti siyoti nambwe hima ni ma ha. E, hima fori ahirahi rini dawa rini o hingambwa sa ri wo.” ¹²Takisi ya torondau hima le okwe uku wunu yasi ki wu tani ya rini wu sawe, “Ondiyakandiyandau hima, hinde hinga nu wosino?” ¹³Wowani ya wunu ri sawe, “Takisi ya ti ku toro kinawa, gapiman apukolaka o kunu sawero hingambwa chikini ma ku toro, apa ya wuhi fwelenga gamboni ku ra'ai kei.” ¹⁴Ete wowani au anaye hima fwele okwe ya rini sili, “Hinde hinga nu wosino?” Ete wowani ya wunu ri sawe, “Kunu apa hima leni nimba ku yeni ya wuhi ti ku ra'ai kei. E, hima fweleni nimba gamboni wunu kotimwo kei. Tau kuhi keke ya ku toro ki sawero hingambwa ku eripeni o ya numbwa ma ku toro.”

¹⁵Ele himiyama hurahama Kurais tano tini ete wu nikisindaro ti, wunu wui inaka leki ka hinga ya wu wohambwakahambwa, “Jon ka Kurais umo, mina?” ¹⁶Ete wowani Jon ga mwanji wasa ya wunu ri sawe, “Ani uku tiki kunu a yasindau. Ichai hima fori tano ti, ri kwambu ti ai kwambu ni dikindau. Ani hima kipe na numbwa ri seke ki dau su kupu ti apa a hungono. Rini Gotri Himamwale ki hi hinga okundau ki kunu ri yasino. ¹⁷Rini sawol hinga tapa rihi tiki ri torosini witi tikisapu tini ri rani rumbwesini witi mwe ti aka tiki ya ri rawarukonda. Ete wosini tikisapu usungwahanda nambwe hi tiki ri tuno.”

¹⁸Jon o hinga mwanji ba fwelenga ri bwani ele himiyama hurahama i sembe wuhi yeni rasaini Gotri mwanji kipe ti ya wunu ri sawe.

Herot Jon ni kalapus woro

¹⁹King apukolaka Herot, Jon to mwanji kwambu tiki ri apwai humwe, Herotiyas, ni ri ai hopwero sumbu tinga ele kapwa sumbu fwele ri wosiro ga rini sawewani ²⁰rini toroni kalapus tiki ya rini rawaru. O sumbu hinga ri woni ele kapwa sumbu ri wosindaro ni ri ai ondiyani kapwa sumbu naha fonga ya ri ai wosi.

Jon Jisas ni uku yasiro

Mt 3:13-17; Mk 1:9-11

²¹Ele himiyama hurahama uku wunu yasisiwani wu dawani Jisas okwe uku ya rini yasi. Uku rini yasisiwani Gotri ni ri uchahambwandawani niri ti ete tukwa. ²²Wokowani ri heiwani Gotri Himamwale apwenumwa hinga rini tambwa ya sika. Ete wowani hewen ko tiki kau tumwa foti ya ucha, “Mini ai che. Ani mini keke a wondau. Sembe ahi ti mini ni kipe naha ani eripendau.”

Jisas ri metele hima le hi wuhi

Mt 1:1-17

²³Jisas ri asama ti 30 hinga ri dawani metengei naha ri tau ya ri rasai. Himiyama hurahama le wunu ete wu hambwandaro, rini Josep i che.

Josep rini Hilai i che.

²⁴Wowani Hilai rini Matat i che.

Wowani Matat rini Lifai i che. Wowani Lifai rini Melikai che. Ete wowani Melikai rini Janai che. Wowani Janai rini Josep che.

²⁵Wowani Josep rini Matataiyas che. Ete wowani Matataiyas rini Emos i che. Wowani Emos rini Neam che. Wowani Neam rini Esilai che. Wowani Esilai rini Nakai che.

²⁶Wowani Nakai rini Meat che. Wowani Meat rini Matataiyas i che. Ete wowani Matataiyas rini Semen i che. Wowani Semen rini Josek che. Wowani Josek rini Jota che.

²⁷Wowani Jota rini Joanan che. Wowani Joanan rini Resa che. Ete wowani Resa rini Serapapel che. Wowani Serapapel rini Sialitiyel che. Wowani Sialitiyel rini Nerai che.

²⁸Ete wowani Nerai rini Melikai che. Wowani Melikai rini Etai che. Wowani Etai rini Kosam che. Wowani kosam rini Elimatam che. Wowani Elimatam rini Er che.

²⁹Ete wowani Er rini Josuwa i che. Wowani Josuwa rini Eliesa che. Wowani Eliesa rini Jorim che. Wowani Jorim rini Matat che. Wowani Matat rini Lifai che.

³⁰Wowani Lifai rini Simiyon che. Wowani Simiyon rini Juta che. Wowani Juta rini Josep che. Wowani Josep rini Jonam che. Wowani Jonam rini Elaiyakim che.

³¹Ete wowani Elaiyakim rini Meliya che. Wowani Meliya rini Mena che. Wowani Mena rini Matata che. Wowani Matata rini Netan che. Wowani Netan rini Defit che.

³²Ete wowani Defit rini Jesi che. Wowani Jesi rini Opet che. Wowani Opet rini Boas che. Wowani Boas rini Salumon che. Wowani Salumon rini Nason che.

³³Ete wowani Nason rini Aminatap che. Wowani Aminatap rini Atimin che. Wowani Atimin rini Anai che. Wowani Anai rini Hesiron che. Wowani Hesiron rini Peres che. Wowani Peres rini Juta che.

³⁴Ete wowani Juta rini Jekop che. Wowani Jekop rini Aisak che. Wowani Aisak rini Epuraham che. Wowani Epuraham rini Tira i che. Wowani Tira rini Neho che.

³⁵Ete wowani Neho rini Serak che. Wowani Serak rini Reu che. Wowani Reu rini Pelek che. Wowani Pelek rini Epe che. Wowani Epe rini Sela che.

³⁶Ete wowani Sela rini Kenan che. Wowani Kenan rini Apakisat che. Wowani Apakisat rini Sem che. Wowani Sem rini Nowa che. Wowani Nowa rini Lamek che.

³⁷Ete wowani Lamek rini Metusala che. Wowani Metusala rini Inok che. Wowani Inok rini Jaret che. Wowani Jaret rini Mahalalel che. Wowani Mahalalel rini Kenan che.

³⁸Ete wowani Kenan rini Inos che. Wowani Inos rini Set che. Wowani Set rini Atam che.

Ete wowani Atam rini Gotri che.

Saiten Jisas ni simiyaneheiro

Mt 4:1-11; Mk 1:12-13

4 ¹Gotri Himamwale Jisas ki raini talesiwani Jisas Jotan gara hanja'aisini ya ri ai ta. Wowani Gotri Himamwale rini rumbwewani hima da nambwe michi tiki ya ri i. ²O hima da nambwe michi tiki ri daro gisi ti 40 hinga. Wondawani Saiten ya rini simiyanehei.

Kale gisi hinga ki Jisas ahirahi a nambwe, o keke iche tinga ya rini ha. ³Wowani Saiten ya rini sawe, “E, mini Gotri che nawa, do humokuto ma sawewa bereti hinga sa sira.” ⁴Ete wowani Jisas ga mwanji wasa ya rini sawe, “Gotri chengi ete sawero, ‘Bereti to hima lei himamwale hinde apa okula kumbwa.’”

⁵Wowani Saiten rini rani gimba laka tiki rini rakausini metengei ete do nuwe kipe mwa'ambwe kipe hinga tinda ete ya rini meku. ⁶Wosini Saiten ya rini sawe, “Ele wui kwambu hinga tinda ete, e, hi laka wu uchandau mwa'ambwe hinga tinda ete mini numbwa ani hano. Dele mwa'ambwe ani ni hanja'aisiwani a torosindau. Woro hima forini ani ha kinawa o ani hano. ⁷E, ani ni mi ombungweni mi lotu wowa, dele mwa'ambwe hinga tinda ete mini numbwa ani hano.” ⁸Ete wowani Jisas mwanji wasa ka hinga ya rini sawe, “Gotri chengi ete sawero: ‘Gotri mi Apukolaka numbwa ma lotu wo, wosini ri tau naha numbwa ma randa.’”

⁹Wowani Saiten Jisas ni ai ra ra Jerusalem ko ki ini Gotri aka laka tuwo kaumbwa naha ki rini rakauni ya ri esi. Wosini ya sawe, “E, mini Gotri che nawa ma chunani rai. ¹⁰Gotri chengi ete sawero:

‘Gotri ri ensel leni sawewa wu tani o mini wu aulindakonda.’

Wosini Gotri chengi ai sawero:

¹¹‘Wunu wui tapa tenge tiki mini wu siyausikonda, ete wowa humokuto fu foti hinde mini yeheku kumbwa.’”

¹²Ete wowani Jisas mwanji wasa ya rini sawe, “Gotri mwanji ka hinga o da: ‘Mini apa Apukolaka, mi Gotri, ni simiyanehei kei.’”

¹³Saiten ele sumbu hinga Jisas ni ri simiyafuni rini hanja'aisini ri ini gisi fotini ya ri ai nikisi.

Jisas tau ti metengei naha Galili mapwa ki ri rasairo

Mt 4:12-17; Mk 1:14-15

¹⁴Gotri Himamwale kwambu tiki Jisas Galili mapwa tokwe ya ri ai i. Wowani ri mwanji suwa to ele mapwa hinga tinda ete ya chiki.

¹⁵Jisas ele himiyama hurahama ni wui lotu wo aka tiki wunu ri ondiyakandiyandawani ele himiyama hurahama hi rihi tini ya wu rasainda.

Nasaret pe hima le Jisas ni gumwa siro

Mt 13:53-58; Mk 6:1-6

¹⁶Gisi fo Jisas Nasaret ko ki ya i. O ko ki kichapwache gisi ete ri dani hima laka ri sairo. Woro himati gisi foki gisi gisi ri wosindau hingambwa lotu wondau aka tiki ri rarusini Gotri mwanji ri hambwa ki ya ri eti.

¹⁷Wosiwani Gotri mwanji bwarakarandaro hima ri Aisaiya kairo chengi tini ya rini wu ha. Wowani o chengi ri bwanisini ka hinga kairo tipa tini ya ri waki:

¹⁸“Apukolaka i Himamwale ti ani ki dau. Ani Gotri mwanji ti ele bwarichape hima leni a bwarakara kinani ri ani ondiyasiro. Mwanji ti ka hinga a bwa kinani ri ani rumbwewani a taro: ‘Kunu kalapus tiki ku dau hima le, kalapus ma ku hanja'aisini ya ku i. Wowo kunu ele miyasa hima le, ma ku ai ma'aika'ai.’ Ri ani rumbwewani a taro ti, hima i tako tokwe dasini nomo omwesika randau hima leni ani okulawa lalaunasini wu dawa

¹⁹Apukolaka hima leni ri ai ratano gisi kipe rihi tini a sawehambwa ki a taro.”

²⁰Jisas chengi ti ri ai benini rini takaini enindau hima ni ri ai hasini ya ri liti. Ete wowani lotu wondau aka we tiki litiro himiyama hurahama le miya wuhi ti rini numbwa ya ete wu misi.

²¹Wondawani takisopo haunakoni ya wunu ri sawe, “Do Gotri mwanji ti, ani hambwawani ku mendiho hingambwa apa mwe naha sukwahiro.”

²²Ete wowani hi rihi tini wu rasaindani ele mwanji kipe ri takisopo ki ri bwandau tini inaka miyafu ya wu hambwanda. Wondani ya wu sawe, “Dori hima Josep che. Hinde wowani ka sumbu hinga ri wondau?”

²³Wowani mwanji ti ya wunu ri sawe, “Mwe naha, kunu apa ka mwanji yepe hinga ki ku ani sawekonda, ‘Dokita, minjenga mi hima tape ti kipe ma ai wosi. Kapaneyam ko ki mi wosiro sumbu ti nu mendiho. Woro hingambwa do mi ko minde naha ki o hingambwa ma wo.’” ²⁴Wosini ya ri ai sawe, “Mwe naha ki kunu a sawendau: Gotri mwanji bwarakarandau hima fori ri ko minde naha ki ri bwawani himiyama hurahama le ri mwanji ni wu eripenda nambwe. ²⁵Mwe naha ki kunu a sawendau: Ilaicha daro gisi ki himanguto miyafu naha Isurel ko ki wu daro. O gisi ki Gotri niri ti sowani mwa ye nambwe asama ti namili, wosini nika ti tapa'angi ini hatachi funda. Wosiwani iche laka gisi ti ele mapwa hinga tinda ete ya ta. ²⁶Wowani Gotri Ilaicha ni rumbwewani Isurel ko kipe himanguto humwe fo tambwa ri i nambwe. Mina. Saiton mapwa ki dau Sarefat ko kipe himanguto humwe fo tambwa ri iro. ²⁷Ka Gotri mwanji bwarakarandaro hima ri Ilaisa ri daro gisi ki, Isurel ko ki sechi okwe andaro hima miyafu naha daro. Woro wui nindo tiki hima fori sechi okwe rihi ti kipe rini wosi nambwe. Mina. Siriya ko kipe hima fori Neman tombwa kipe rini wosiro.” Jisas o hinga ya ri sawe.

²⁸Wowani ele hima o lotu wondau aka we tiki wu daro ti, o mwanji ni wu mendini sembe enge ti ya wunu a. ²⁹Wokoni wu saini Jisas ni wu saweni ko hoko tokwe ya rini wu ra'ai. Ka ko wuhi o gimba naha ki kau dau. Wosini gimba tumwafu tokwe rini wu ra ra wu ratani o gimba ki rini wu rawai ki. ³⁰Wokowani wui nindo tiki ri wilini ya ri i.

Jisas hima foriki dau himamwale kapwa ni ri rani ri rumbwero.

Mk 1:21-28

³¹Ri ini Galili mapwa laka ki dau Kapaneyam ko ki ya ri rai. Wosini himati gisi ki wiki wiki himiyama hurahama leni ya ri ondiyakandiyanda. ³²Wondani ri mwanji ti wu mendini ya wu apapana. Hinde wowani, mwanji rihi ti kwambu ga dawani. ³³O lotu wondau aka we tiki himamwale kapwa tinga dau hima fori ya kwai da. Rindo hapa tinga uchani ya ri sawe, ³⁴“A! Nasaret pe Jisas, hinde hinga nunu mi wosi kinani mi taro? Do walambe sumbu nunu mi wosi kinani mi taro'o? Mini ani hambwanda. Mini Gotri hima kipe naha.”

³⁵Ete wowani Jisas mwanji kwambu tiki ya rini sawe, “Mini ma gainani ori hima mi hanja'aisini ma i.” Ete wowani o himamwale kapwa ori hima ni yeni rumbwewani ele hima i nindo tiki ri yo'ombosileni ri raindakawani, o himamwale kapwa rini andosini ya i. Woro ori hima walambe rini i nambwe. ³⁶Ete wokowani ele hima wu apapanakoni wunjenga ka hinga ya wu anambwa anambwa, “Ka bwele mwanji hinga ri bwaro? Himamwale kapwa ni ri bwaro mwanji rihi ti, kwambu ga dau, hi chele hima to bwaro mwanji hinga. O keke himamwale kapwa le ri mwanji tini wu mendini o hima ni wu hanja'aisini ya akini iu.” ³⁷Wosiwani Jisas mwanji suwa tito ele mapwa ki dau ko hinga tinda ete ya chiki.

Jisas Pita atako tini kipe ri wosiro

Mt 8:14-15; Mk 1:29-31

³⁸Jisas saini o lotu wondau aka ri hanja'aisini Saimon aka tiki ri ini ya ri raru. Saimon atako tape hi omwesika tini saindakawani ya ti hahungonda. Wowani Jisas tini okula kinani ya rini wu ucha. ³⁹Ete wowani ri ini ti tukuyandau topowa takai ri etisini tini saindau tape hi o tini ya ri sawe. Wowani o tape hi tini saindaro ti ya humbu. Wokowani metengei ete o humwe saini wui ahirahi ti ya ti wonda.

Jisas himiyama hurahama leni kipe ri wosiro

Mt 8:16-17; Mk 1:32-34

⁴⁰Nika ya raikondawani hima le wui hima kupu lei nindo ki hahungo ba fwele mendindau hima leni rini tambwa ya wu rata. Wosiwani ri tapa ti ele himiyama hurahama lei tape tenge tiki funda funda ri

owesini ya wunu kipe ri ai ri wosinda. ⁴¹Wondawani himamwale kapwa le himiyama hurahama ele ni andosini funda ya wu inda. Wondani ele himamwale kapwa ka hinga wu uchani wu sawenda, “Mini Gotri Che.” Wowani mwanji kwambu tiki wunu ri saweni mwanji wu bwano ti minambwe ya wunu na. Hinde wowani, wunu wu hambwanda, rini Kurais.

Jisas ko laka fweleki tau rani ichi'uchandaro

Mk 1:35-39

⁴²Lindanawani nurumbumbwa Jisas ri saini o ko ri hanja'aisini hima da nambwe michi tiki ya ri i. Wondawani ele himiyama hurahama rini waki waki rini tambwa ya wu i. Wosini wunu ri hanja'aisini ri ino keke rini ni wu torosi kinani ya wu wonda. ⁴³Wowani ya wunu ri sawe, “Ani ele biya ko laka ki dau hima le okwe wunu ni Gotri aulindau kwambu ni sawero mwanji kipe ni a bwa ki ani ino. Hinde wowani, Gotri ani rumbwewani a taro ti, do tau ni ra ki a taro.” ⁴⁴Wosini Jutiya lei lotu wondau aka tiki Gotri mwanji ti ya wunu sawenda.

Jisas Pita ni sawewani fwai'omwe miyafa naha ri raro

Mt 4:18-22; Mk 1:16-20

5 ¹Gisi gisi Genesaret fwanjuwei hapimwai o ki ri enindawani himiyama hurahama miyafa Gotri mwanji wu mendi kinani wu gina gina tani ya rini wu hawei. ²Wowani fwanjuwei ki ri ma'aini ri heiwani kanu cheche fisi hapimwai ki ya da. Fwai'omwe tukwa tiki randaro hima ele opi kanu wu hanja'aisini raini tukwa ti ya wu yokonda. ³Ete wondawani Saimon kanu tiki ri rauni ya ri liti. Wosini Saimon ni ya ri sawe, o kanu ni ekichawa hapimwaiche dikini fwa tiki gamwe i ki. Wosiwani kanu tenge o ki ri litisini Gotri mwanji ti ya wunu ri ondiyakandiyanda.

⁴Ele mwanji wunu sawesinimbwa Saimon ni ya ri sawe, “Kanu ti fwa alase tokwe ma wowa sa i, wosini tukwa le fwa alase ki ma ku rawaisini fwai'omwe ku ra.” ⁵Wowani Saimon mwanji wasa ya rini sawe, “Apukolaka, do niliki laka ki tau kwambu naha ki nimba ete nu randaro ti, fwai'omweche fo nu ra nambwe. Woro mi ani sawero mwanji keke tukwa ti fwa ki a rawai.” ⁶O hinga wu wosiwani fwai'omwe miyafa naha rawani wu dirima'arimawani tukwa ti leterikoro naha. ⁷Ete wosiwani wui nau le kanu fotiki daro hima le wunu okula ki wu uchawani wu tani kanu fisi tiki fwai'omwe ele ya wu rasukwa. Ete wowani o kanu fisi matinani raikoro naha. ⁸Wowani Saimon Pita o tini ri heifuni, Jisas seke mu tiki takai ri ombungwesini ya ri sawe, “Apukolaka, ma ani hanja'aisini ma i! Ani kapwa sumbu a wondau hima.” ⁹Fwai'omwe miyafa naha wu raro tini ri heini ya ri aki. Ete wowani ele hima rini ga

darokwe ya wu aki. ¹⁰Sepeti che, Jemis hima pi Jon, fini Saimon ga tau funda randau, woro fini okwe ete ya fi apapana. Wowani Jisas Saimon ni ya sawe, “Mini apa aki kei. Ichai himiyama hurahama leni o hingambwa o mi ratakonda.” ¹¹Ete wowani kanu oti wu ratani wu yenjimbelesini ele mwa'ambwe wuhi wu hanja'aisini rini ni sirinani ya wu i.

Jisas sechi okwe andau hima forini kipe ri wosiro

Mt 8:1-4; Mk 1:40-45

¹²Gisi fo Jisas ko laka foki ri dawani sechi okwe ti hima tape lenga rini aro hima fori o ko kumbwa ya ri da. Woro ori hima Jisas ni ri heikoni ri miyaningisopo mu tiki ri opulisini rini ni ri uchani ya sawe, “Apukolaka, sembe mihi au mini saiwa kipe mi ani wosino.” ¹³Wowani Jisas tapa rihi ri dachinani rini torosini ya rini sawe, “Sembe ahi ti au ani sainda. Kipe ti ma wosi.” Wokowani metengei ete sechi okwe rihi oti ete humbu. ¹⁴Wosiwani Jisas mwanji kwambu tiki ya rini sawe, “Apa mi ini hima forini sawe kei, minambwe naha. Mi ini hima tape mihi ti puris hima ni ma mekusini Moses sawero hinga angu'omwe mi torosini kipe mini wosiro ti keke Gotri ni ma ha. Wowa hima le wu heini sa wu hambwa, sechi okwe mihi ti humburo.” ¹⁵Jisas o hinga sawero ti mina, mwanji suwa rihi tito ele mapwa hinga ya inda. Wondawani hima miyafa naha ri mwanji tini wu mendi ki, e, hahungo wuhi ti kipe wunu wosi kinani ya wu tanda. ¹⁶Wondawani Jisas gisi miyafa hima da nambwe michi tiki ri ini Gotri ni ya ri uchahambwanda.

Jisas talihapa dinga ba hima forini kipe ri wosiro

Mt 9:1-8; Mk 2:1-12

¹⁷Gisi foki himiyama hurahama leni ri ondiyakandiyandawani Farisi hima lenga, lo mwanji tini hambwandau hima lenga o kumbwa ya wu lininda. Wunu fwele Galili mapwa ki tawani, fwele Jutiya mapwa ki tawani, e, fwele Jerusalem ko ki taro. Jisas Apukolaka i kwambu ki ele hahungondau hima ni kipe ya wunu ri wosinda. ¹⁸Wondawani hima fwele hima forini tei tiki ya rini kichani wu rata. Ori hima talihapa ti funda ete dinga ba naha. Wosini ori hima ni aka we tiki wu rakaruni Jisas mu naha ki wu owe ki. ¹⁹Woro numbo ti wu heiwani o numbo funda ete hima miyafa naha talesindau. Wofunu aka tenge tiki wu rauni aka tenge o ki owero humokuto beyeche fwele ya wu dungwa. Wosini o hahungo hima tei ki tukuyandaro ti sopu wu wosiro o ki rini wu rawaisini ele himiyama hurahama i nindo naha ki dau Jisas miyaningisopo mu tiki ya rini wu owe. ²⁰Wosiwani Jisas sembe ha sumbu wuhi tini ri heini ya ri sawe, “Ai nau, kapwa sumbu mihi ti a rani a rumbwehiro.” ²¹Ete wowani lo mwanji hambwandau hima lenga Farisi hima lenga wunjenga ka hinga ya wu anambwa anambwanda,

“Kari hinde na hima hinga ri dasini Gotri ni ete ri saweholiyandau? Hima minde fori apa kapwa sumbu ti hinde ri rani ri rumbwe kumbwa. O Gotri rindombwa randa tau.” ²²Ete wowani Jisas wui inaka ti ri hambwahiro. Wosini mwanji wasa ka hinga ya wunu ri sawe, “Hinde wowani kale sumbu hinga kui inaka ki ku hambwandau? ²³Woro kapi mwanji fisi ki so mwanji ni a bwano to amwei naha, e, ete a sawewa, ‘Mi kapwa sumbu a rani a rumbwehiro,’ e, ete a sawewa, ‘Mini ma saini i’? ²⁴Ma ku hambwa, Hima ri Che dori do nuwe ki hima i kapwa sumbu rani rumbwendau kwambu ri torosindau. Woro o tini kipe naha ku hambwa kinani.” Jisas o hinga ri sawesini talihapa dinga ba hima ori ni ya ri sawe, “Mini a sawenda, ma saini mi tukuya topo mi rani mi aka tokwe ma i.” ²⁵Wokowani metengei ete ele himiyama hurahama i miyaningisopo naha ki ya ri sai. Ri saini ri tukuyaro topo rihi ti ri rani Gotri hi tini ri rasaindani ri aka tokwe ya ri i. ²⁶Ete wowani ele hima miyafu naha ya wu apapana. Wokoni Gotri ni aki omwesika laka ki wu akindani Gotri hi tini wu rasaini ya wu sawe, “Apa sumbu ba fo naha fotini nu heihiro.”

Jisas Lifai ni ucharo

Mt 9:9-13; Mk 2:13-17

²⁷O sumbu humbusiwani Jisas ri ini ri heiwani takisi ya torondau hima fori takisi ya torondau aka tiki ya ri lininda. Hi rihi ti Lifai. Wosini Jisas ya rini sawe, “Mini ma tani ani sirina.” ²⁸Ete wowani ri saini ele mwa'ambwe ri hanja'aisini Jisas ni sirinani ya ri i.

²⁹Fi ini Lifai aka tiki Jisas keke ahirahi laka foti ya ri wo. Wosiwani takisi ya torondau hima fwele, e, hima ba fwele okwe tani fini ga wu linindani ahirahi ti ya wu anda. ³⁰Wondawani Farisi hima lenga wui hima kupu fwele Gotri lo mwanji hambwandau hima fwelenga Jisas himache leni mwanji miyafu ki wunu bwani ya wu sawe, “Hinde wowani ahirahi tinga uku sumbwe tinga ele takisi ya torondau hima lenga Gotri lo mwanji hikisandau hima lenga ku andau?” ³¹Ete wowani Jisas mwanji wasa ti ya wunu ri sawe, “Hahungo mendinda nambwe hima le dokita tambwa wu inda nambwe. Mina. Hahungo mendindau hima letombwa dokita tambwa wu indau. ³²Ani sumbu kipe wosindau hima leni ani uchawa wu tani sembe wu ha ki a ta nambwe. Mina. Ani kapwa sumbu wosindau hima leni ani uchawa wu tani kapwa sumbu wuhi gumwa wu sini sembe wu ha ki a taro.”

Ahirahi hakindau sumbu

Mt 9:14-17; Mk 2:18-22

³³Wowani Jisas ni ka hinga ya wu sawe: “Jon himache le ahirahi ti duwe miyafu naha wu hakisini Gotri ni wu uchahambwandau. Ete wowani Farisi hima le wui himache o hingambwa. Wondawani mi

himache leto ahirahi tinga uku sumbwe tinga ya wu anda.”³⁴ Wowani Jisas ya wunu sawe, “Apa kui nau fori, kunu ga dau ti, humwe ri hopwekowa ahirahi ti ku hakino'o, mina? ”³⁵ Woro dani ini humwe hopweno hima ori ni toroningini ra'aino gisi tawa, o gisi kumbwa ahirahi ti ya wu hakikonda.”

³⁶ Wosini Jisas mwanji yepe foti okwe ka hinga ya wunu ri sawe: “Hima fori nika'ari ako tini kapwacheche ri lefehesini nika'ari simba ni oweni kapanda nambwe. E, hima fori o hinga ri wosino ti, o nika'ari ako naha ni walambe ri wondau, wosiwa nika'ari ako sumbu oti apa nika'ari simba ga opi hingambwa hinde sira kumbwa. ”³⁷ E, hima fori waini uku ako ti meme tupu ki wosiro kowe simba ki gutonda nambwe. Ori hima o hinga ri wosiwa, waini uku ako oti meme kupu simba ni matinawa lefehekoni waini uku ako oti nuwe tiki dawehenano. Wowo meme kupu simba okwe lenikino. ”³⁸ Hima le waini uku ako ti meme tupu ako ki wosiro kowe kumbwa sa guto. ”³⁹ Hima le waini uku hukwe asini rini waini uku ako tini diyahandau. Wosini ri saweu, “Waini uku hukwe ti kipe naha.” ’

Himati gisi ki tau rano tini minambwe nandau sumbu

Mt 12:1-8; Mk 2:23-28

6 ¹ Himati gisi foki Jisas witi rupwa nindo tiki ri raruni ya ri inda. Wondawani ri himache le witi fwele bomo tinga ya wu kwa. Wosini tapa wuhi tiki wu singalewani mwe ti sikawani ya wu anda. ² Wondawani Farisi hima fwele o tini wu heisini ya wunu sawe, “Ka himati gisi ki minambwe nasindau sumbu ti, hinde wowani ku wosindau?” ³ Ete wowani Jisas mwanji wasa ya wunu sawe, “Ka Defit wosiro sumbu ti Gotri chengi ki kaisiro ti ku hambwa nambwe'e? Ka hinga sawero: Gisi foki rini ga ri himache lenga iche wunu hawani ⁴ Defit Gotri aka laka we tiki ri raruni Gotri ni angu'omwe hinga haro bereti ti ya ri ruko. Ka bereti hima leni minambwe nasindau, puris hima tombwa ano. Ete wowani Defit asini ele ri himache fweleni ya ri ha. Kunu aha'a sumbu Gotri chengi ki dau ni ku hambwanda nambwe'e?” ⁵ Wosini ya ri ai wunu sawe, “Hima ri Che dori himati gisi tini ri aulindau.”

Himati gisi ki Jisas tapa kapwa hima forini kipe ri wosiro

Mt 12:9-14; Mk 3:1-6

⁶ Himati gisi foki lotu wondau aka tiki ri raruni ele himiyama hurahama ni Gotri mwanji ti ya wunu ri ondiyakandiyanda. O michi ki tapa mama tokwe walambe iro hima fori ya da. Tapa rihi mwe ti dinga ba naha. ⁷ Wondawani lo mwanji hambwandau hima lenga Farisi hima lenga Jisas ni ya wu misinda, apa himati gisi ki ka hahungo hima ni kipe ri wosikondau'u, mina. Wondani Jisas ni wu kotimwono numbo tini ya wu wakinda. ⁸ Wowani rini wui inaka ti ri hambwahiro. Wosini tapa

dinga ba hima ori ni ya ri sawe, “Mini ma saini hima nindo naha ki eti.” Wowani ri saini ya ri eti. ⁹Wosiwani Jisas ya wunu sawe, “Ani kunu a silineheikondau: Himati gisi ki sumbu kipe nu wosino'o, kapwa sumbu tini nu wosino? Hima kipe wu da ki nu okulano'o, hima ni walambe sumbu tini nu wosino?” ¹⁰Ete wosini ele hima ni ri ma'aika'aini ri hei hei ori hima ni ya ri sawe, “Tapa mihi ti ma dachina.” Ete wowani ori hima tapa rihi ti ri dachinawani kipe naha ya ai i. ¹¹Ete wowani sembe wuhi ti enge omwesika ya wunu a. Wokoni wunjenga ya wu anambwa anambwa, “Jisas ni hinde hinga nu wosino?”

Jisas tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Himache rihi leni ri ondiyasiro

Mt 10:1-4; Mk 3:13-19

¹²Ka gisi Jisas Gotri ni ri uchahambwa kinani gimba dau mapwa tokwe ya ri i. Wosini Gotri ni ya ri uchahambwanda. Niliki hinga ete ri uchahambwandawani ete lindana. ¹³Wowani nika sukwawani ri himache le ri uchawani ya wu ta. Wowani ele ri tapa'angi tapa'angi hatachi fisi himache rihi leni hi wuhi ‘Jisas Himache’ ya wunu ri uchasi. ¹⁴Fori Saimon, Jisas hi ba fonga ai rini uchasi, Pita. Wowani Anduru rini Saimon analongo. Wowani hima fopi Jemis hima pi Jon. Ete wowani fopi Filip hima pi Batolomiyu. ¹⁵Wowani hima fopi Matiyu hima pi Tomas. Wowani fori Jemis, Alafiyas che. Wowani Saimon hi rihi foti Selot. ¹⁶Wowani Jutas, Jemis che. Wowanumbwa Jutas Isukariyot, rini Jisas ni omwemindindau hima le tapa tenge tiki rini haro.

Jisas himiyama hurahama miyafo leni kipe ri wosiro

Mt 4:23-25

¹⁷Wosini Jisas ri Himache lenga wu raini wu ini nuwe wataki kipe foki ya wu eti. Wosini ri heiwani ri himache hinga wa'airo hima miyafo naha, Jutiya mapwa laka kipe hima le, Jerusalem kipe hima le, e, Soluwara takai ki dau Taiya himako ga Saiton himako ga wunu okwe o ki ya wu da. ¹⁸Wu taro ti, ri mwanji ti wu mendindawa hahungo wuhi ti kipe ri wosi ki. Himiyama hurahama fwele himamwale kapwa to walambe sumbu wunu wosindaro ti, Jisas kipe ya ai wunu wosinda. ¹⁹Wondawani himiyama hurahama miyafo tapa wuhi ti rini ni wu toro ki. Hinde wowani, kwambu rini ki sukwani ini ele himiyama hurahama ni kipe ri wosindawani.

Jisas hima eripeno tinga hima ichakano tinga ri sawero

Mt 5:1-12

²⁰Wosini Jisas ele ri himache leni miya ri hei hei ya ri sawe: “Bwarichape hima le kunu ma ku eripe. Hinde wowani, Gotri aulindau kwambu ti kuhi.

²¹“Apa iche handau hima le, kunu ma ku eripe. Hinde wowani, ichai sembe kuhi ti o kunu talekonda.

“Apa ichakandau hima le, kunu ma ku eripe. Hinde wowani, ichai o ku hingikonda.

²²“Ichai Hima ri Che dori keke hima le kunu saweni minambwe kunu nawa ku indawa, kapwa mwanji ti kunu bwani hi kuhi tini kapwa hi rata ki ka hinga kunu wu uchawa, kunu kapwamiya, wowa kunu ma ku eripe. ²³O sumbu hinga kunu wosino gisi ki, ma ku kipeheki. Hukwa ma ku rani ku eripe'aripe. Hinde wowani, mwa'ambwe wasa hewen ko tiki ku torono ti omwesika laka. Injelebwa wui metele hima Gotri mwanji bwarakarandaro hima leni o hingambwa wu wosindaro.

²⁴“Woroti, ya mwa'ambwe chele himako, kunu fiya hambwafwa'ai! Hinde wowani, do nuwe ki dau eripe'aripe sumbu tini ku torohiro.

²⁵“Apa ahirahi ti sembe tupu ki talendau hima le, kunu fiya hambwafwa'ai! Hinde wowani, ichekai iche o ai ku hakonda.

“Apa hingindau hima le, kunu fiya hambwafwa'ai! Hinde wowani, ichai sembe amwaka kunu akoni ku ichakakonda. ²⁶E, ele hima hinga tinda ete hi kuhi tini wu rasaiwa, fiya hambwafwa'ai! Hinde wowani, injelebwa wui metele hima o hingambwa nimba gamboni Gotri mwanji ni bwarakarandaro hima lei hi ni wu rasaindaro.

Omwemendindau hima le keke wondau sumbu

Mt 5:38-48

²⁷“Worotini apa ai mwanji ni mendindau hima, kunu, ni a sawendau: Ele kui miho hima le keke ma ku wo. Wosini ele kunu omwemendindau hima leni sumbu kipe ti ma wunu ku wosi. ²⁸Wondani saya kunu wosindau hima le keke Gotri wunu okula kinani mwanji kipe ti ma wunu ku ha. E, wondani ele kunu saweholiyandaro hima le keke Gotri ni ma ku uchahambwanda. ²⁹E, hima fori warama tokwe mini yetapewa, warama angi tokwe ma ai rini ha. E, hima fori heiye pe nika'ari tini ri leningini ra'aiwa apa ki pe nika'ari ri ra'aikowa minambwe rini na kei. ³⁰Hima fori mwa'ambwe keke ri uchawa, o ma rini ha. E, hima fori mwa'ambwe mihi tini ri ra'aiwa apa ai mini ha ki mwanji kwambu tiki rini sawe kei. ³¹Sumbu kipe ti ele hima kunu wosiwani ku okokonandau hingambwa, kunu okwe o hingambwa ma wunu wo.

³²“E, kunu keke wondau hima le keke ku wowa, bwele sumbu kipe wasa tini ku torono? Kapwa sumbu wosindau hima le okwe wunu keke wondau hima le keke wu wondau. ³³E, sumbu kipe kunu wosindau hima leni sumbu kipe ku wosiwa, bwele sumbu kipe wasa tini ku torokondau? Kapwa sumbu wosindau hima le okwe o sumbu hingambwa wu wosindau. ³⁴E, hima ni mwa'ambwe ku hano ti, mwa'ambwe wasa kuhi mwe naha kunu hakonda hima numbwa ku okulawa, apa bwele sumbu

waswa kipe tini ku ai torono? Kapwa sumbu wondau hima le okwe wunu kapwa sumbu wondau hima leni mwa'ambwe handau ti, o mwa'ambwe waswa hingambwa ya wu ai torokonda. ³⁵Woroti kunu ele kui miho hima le keke ma ku wo. Wondani sumbu kipe tini ma wunu ku wosinda. Wosini mwa'ambwe ti ele hima ni ma ku ha, ku hasini apa ete ku hambwa kei, mwa'ambwe wasa kuhi sa ai kunu ha. O hinga ku wosiwa, ichai kunu o kui wasa omwesika naha ku toroni kari kaumbwa naha ki dau Gotri che hinga ku dano. Hinde wowani, rini ni wese'anda nambwe hima le okwe wunu keke ri wondani, kapwa hima le okwe wunu keke ri wondau. ³⁶Kunu ele hima keke ma ku wo, ka kui Yapai wunu keke ri wondau hingambwa.

Koti mendindau hima hinga kilindau sumbu

Mt 7:1-5

³⁷“Kunu apa hima leni kili kei. O hinga ku wosiwa Gotri okwe apa hinde kunu kili kumbwa. Wosini kunu apa koti mendindau hima wosindau hinga hima i kapwa sumbu ti ku kili kei. O hinga ku wosiwa Gotri okwe apa kui kapwa sumbu hinde ri kili kumbwa. Kunu ele hima i kapwa sumbu tini ma ku rani ku hambwe, wowa Gotri okwe kui kapwa sumbu ti ri rani ri hambweno. ³⁸Kunu ele hima ni mwa'ambwe ti ma ku ha, wowa Gotri okwe mwa'ambwe o kunu hakonda. O hinga ku wosiwa ele hima ga kunu wu hambwasini, wunu ga wasa ai wu waro warowa sukwa taleni yekehewa ratani ya ai kunu hakonda. Ele hima ni ku handau chiki hingambwa Gotri okwe o chiki hingambwa wasa o ai kunu ri hakonda.”

³⁹Wosini Jisas mwanji yepe fotinga ka hinga ya wunu ri sawe, “Miyasa hima fori apa miyasa hima forini torosini numbo rini meku meku fi ino'o? Mina. Apa fini ana'ape wa tiki fi raino. ⁴⁰Sukul che ri apa ri tikisa ni hinde diki kumbwa. Ele sukul tau hinga tinda kipe ri rani ri humbusinimbwa ri tikisa hingambwa ya ri sirau.

⁴¹“Hinde wowani mi hiparakambwe miya ki dau kapwa rungo cheche ni mi heindau, woroti minjenga mi hambwa nambwe, kapwa rungo laka foti mi miya tiki dau tini? ⁴²Hinde wowani mi hiparakambwe ni ka hinga mi saweno, ‘Apwai, ani mi miya ki kapwa rungo cheche foti dau ti a rani a rumbwe'i ki,’ woroti mini mi miya tiki dau kapwa rungo laka foti mi hei nambwe? Mini nimba gambo hima! Metengei mi miya ki dau kapwa rungo laka ti ma rani hambwesini pwe. Wosini norukweni mi hei hei pwe mi hiparakambwe miya ki dau kapwa rungo cheche mi rani mi bwe hambwe.

Me bwaro ti mwe ti kapwa tumbwa wandau

Mt 7:17-20; 12:33-35

⁴³“Me kipe ti mwe kapwa wanda nambwe. O hingambwa me bwaro ti mwe kipe tini wanda nambwe. ⁴⁴Hima le mwe tini wu kilisinimbwa

ya wu hambwau, ka me kapwa'a kipe. Hame ti mondo kupu tiki wanda nambwe. E, wate ti gama tiki wanda nambwe. ⁴⁵Hima kipe ri inaka kipe rihi ki sumbu kipe naha tumbwa ete sukwandau. Wondawani kapwa hima ri inaka kapwa rihi ki kapwa sumbu tumbwa ete sukwandau. Hima i inaka ki talesindau mwa'ambwe ti takisopo tito amwei bwandau.

Aka kindau numbo fisi

Mt 7:24-27

⁴⁶“Hinde wowani ani ni ‘Apukolaka Apukolaka,’ ku ani uchandani, mwanji ahi tini ku sirinanda nambwe? ⁴⁷E, hima fori ani tambwa tani, ai mwanji tini ri mendini ri sirinano ti, ori hima hinga ni mwanji yepe tiki kunu a sawekawekonda. ⁴⁸Kari hima, hima forito aka kwambu naha tini kindau hinga. Metengei naha worumbo wa tini ri eisini, simeni ti o wa ki ri rawaiwani raini o nuwe ki tiki kai dau humokuto beiyeye laka tiki raini ya aleku. Wosinumbwa aka ti o tenge tiki ya ri ki. Wosiwani mwa yeni gara omwesika laka taleni o aka ni ekichawani o aka lendo nambwe. Hinde wowani, kari hima aka ti kwambu naha ri kiro. ⁴⁹E, ai mwanji tini mendini ri sirinanda nambwe hima ri, rini simeni ti worumbo wa tiki ri rawai nambwe nimba nuwe tenge tiki aka ri kindau hima hinga. Wosiwani mwa laka yeni gara taleni o aka ekichawani metengei ete lendoni raini walambe naha ya ete i.”

Jisas au anaye hima lei wui apukolaka ri tau ra himache ni kipe ri wosiro

Mt 8:5-13

7 ¹Jisas ele mwanji hinga himiyama hurahama leni ri saweni ri humbusini Kapaneyam ko tokwe ya ri i. ²O ko ki 100 au anaye hima lei wui apukolaka ya da, wondawani funda ete ri okokonandau ri tau ra himache fori ya da. Woro o tau ra himache rihi hahungo omwesika laka ri mendini kamindache naha ya ri hakonda. ³Au anaye hima le wui apukolaka ri mendiwani Jisas o ki ya da. Wondawani Juta hima kupu lei wui mekupu hima leni ri humbwewani rini tambwa ya wu i, rini wu uchawa ri tani tau ra himache ni kipe ri wosi ki. ⁴Wu ini Jisas tambwa wu raruni mwanji miyafo tiki ya rini wu sili, “Rini hima kipe naha, o keke ma rini okulawa ri tau ra himache kipe sa wosi. ⁵Rini Juta hima kupu le wunu keke ri wondau. Rinjenga nui lotu wondau aka nuhi ti ri kiro.”

⁶Ete wowani Jisas wunu ga ya ri i. Ri ini o aka ri takaiwani au anaye hima le wui apukolaka ri nau fweleni ri rumbweni wui takisopo ki Jisas ni ka hinga ya ri sawe: “Apukolaka, ani tambwa mi tano tau kwambu sa biya da. Ani hima kipe nanumbwa mi tani ai aka ki mi raruno. ⁷Woro hingambwa ani okwe hima kipe nanumbwa mini tambwa a tano. O keke

mwanji tini ma nimba sawewa, ai tau ra himache kipe sa wosi. ⁸Hinde wowani, ani okwe ani aulindau hima laka i tako tokwe a dasini tau rihi a randau. Wondawani anjenga ai tako tokwe dau au anaye hima fweleni ani aulisindau. E, forini ete a sawewa, ‘Mini ma i,’ wowani ya ri iu. Wosini forini a sawewa, ‘Mini ma ta,’ wowani ya ri tau. Ai tau ra himache forini ete a sawewa, ‘Mini do tau ma ra,’ wowani ya ri rau.”

⁹Jisas o mwanji ni ri mendini ori hima ni inaka miyafa ya ri hambwa. Wokoni ri jamekoni ele rini sirinani taro himiyama hurahama leni ka hinga ya ri sawe: “Kunu a sawenda, Isurel ko ki ani heiwani hima fori sembe ha sumbu ti ka hima hinga da nambwe.” ¹⁰Wowani au anaye hima lei wui apukolaka wunu humbewani wu taro hima le o aka tokwe wu ai ini wu heiwani o tau ra himache kipe ai rini wosiro.

Jisas Nen ko kipe hima wapa forini ai rasairo

¹¹Da hinga woni Jisas ko foki ya ri i, o ko hi ti Nen. Ri himache lenga ele himiyama hurahama miyafa naha rini sirinani ya wu i. ¹²Ri ini o ko ni ini injisiro lengenumbo ri takaikowani, haro hima wapa forini wu kichani ya wu rata. Nuwai ti che funda naha rito haro. Ti hurache okwe injelembwa haro. O ko laka kipe himiyama hurahama le o himanguto ga ya wu ta. ¹³Apukolaka o himanguto ni heini, sembe rihi ti tini keke woni o humwe ni ya ri sawe, “Apa ichaka kei.” ¹⁴Wosini takai ri ini haro hima tukuyandau tei tini tapa rihi ki ya toro. Wosiwani rini kicharo hima ele ya wu eti. Wowani Jisas ya sawe, “Hima wapache, o mini a sawenda, ma sai.” ¹⁵Ete wowani haro hima wapa ori saini litisini mwanji ti ya ri bwanda. Wosiwani Jisas rini sawewani ri nuwai tambwa ya ri i. ¹⁶Wowani ele himiyama hurahama wu akikoni Gotri hi tini wu rasaindani ya wu sawe, “Gotri mwanji bwarakarandau hima laka fori nui nindo tiki sukwahiro.” Wosinumbwa ya wu sawe, “Gotri ri himiyama hurahama leni ri okula ki tahiro.” ¹⁷Wosiwani do Jisas mwanji ti Jutiya mapwa laka ki, e, ele mapwa ele mapwa hinga ki ya ichi'ucha.

Jon ri himache fisi ni Jisas tambwa ri rumbwero

Mt 11:2-19

¹⁸Jon himache le ele sumbu hinga tinda ete ya rini sawe. ¹⁹Wowani Jon ri himache fisi ni ri uchawani fi tawani Apukolaka ni mwanji fi sawe ki fini ya ri humbwe. Mwanji rihi mwe ti ka hinga: “Ka ta ki naro hima mwe ri mindo'o, forini nu ai nikisino?” ²⁰Wosiwani opi hima fini Jisas tambwa fi raruni ya fi sawe, “Uku yasindau hima ri Jon ka mwanji hinga ni mini ri sili ki sini ri humbewani si taro, ‘Ka ta ki naro hima mwe ri mindo'o, hima forini nu ai nikisino?’”

²¹Ka gisi ki Jisas himiyama hurahama lei hahungo ti kipe wunu ri wosindani, himamwale kapwa wunu ki dawani ri sawewani sirani akini

indawani miyasa hima le kipe ri wosisiwani wu ai ma'aika'aindaro. ²²Wowani Jisas mwanji wasa ka hinga ya fini ri sawe, “Ma ki ini Jon ni ele sumbu ki heiro ti, e, ele mwanji ki mendi ti, ma ki sawe. Miyasa hima le ai wu ma'aika'aindawani seke kapwa hima le ai wu ichi'uchanda. Sechi okwe aro hima le kipe ai wu wosindawani, wasamba kitiro hima le mwanji ti ai wu mendinda. Wondawani haro hima le ai wu saindawani, bwarichape hima Gotri mwanji ti ya wu mendinda. ²³E, hima fwele ai mwanji tini wu mendini inaka bongo wu hambwa nambwe nawa, wunu sa eripe.”

²⁴Jon mwanji ni rataro hima opi fi isiwani, Jisas ele himiyama hurahama leni Jon ni ya wunu ri sawe, “Ka hima da nambwe michi tiki bwele mwa'ambwe tini hei ki ku iro? Ausuwa saini suwa fotini ra'ai'ichi'uchandau tini hei ki ku iro'o? Mina. ²⁵Bwele mwa'ambwe tini hei ki ku iro? Nika'ari kipe naha ni so'oisindau hima ni hei ki ku iro'o? Mina. Nika'ari kipe naha ti kiheiyе so'oindani mwa'ambwe kipe le keke ya humbwendau hima le wunu king apukolaka i aka tukumbwa wu dau. ²⁶Wo kunu bwele tini hei ki ku iro? Gotri mwanji bwarakarandau hima forini hei ki ku iro'o? Ei, mwe naha ki kunu a sawendau, rini Gotri mwanji bwarakarandau hima, woro rini ele biya Gotri mwanji bwarakarandau hima fweleni ri dikiro. ²⁷Ori hima ni Gotri chengi ti ete sawero.

‘Ma mendi, ai mwanji tini bwa ki ino hima ri rini a humbwewa o mini mwaseni ikonda. Wosini rindo mi numbo ori nambuno.’

²⁸Kunu a sawenda: Jon do nuwe ki sukwaro ele hima hinga ni ri dikisindau. Woro, ani ni sembe hasini Gotri kwambu tororo kapwacheche naha forito Jon ni ri dikisindau.”

²⁹O Jisas mwanji ni ele himiyama hurahama hinga tinda ete, e, takisi ya torondau hima le okwe, ya wu mendi. Wunu imbihumbwa Jon uku wunu yasisiwani ka hinga ya wu hambwa, Gotri wunu mekuro numbo ti kipe naha. ³⁰Ete wowani Farisi hima ga lo mwanji hambwandau hima lenga wunu Jon tapa tiki uku wunu yasi nambwe. O keke Gotri numbo kipe naha ti wunu mekuro tini gumwa wu siro.

³¹Jisas ya wunu sawe, “Bwele mwanji yepe hinga tiki do gisi kipe himiyama hurahama leni a saweno? Wunu hinde na hima hinga? ³²Wunu apweli tiki linindau kichapwache hinga. Wunu fwele wunu fweleni ka hinga wu uchandau:

‘Nunu kunu keke hambangini ti nu wuichindau ti, kunu hukwa ku rani seke ku yitinda nambwe.

E, nunu hima keke ichakandau hukwa tini nu randau ti, kunu ku ichakanda nambwe.’

³³Uku yasindau hima ri Jon tani ahirahi tinga uku sumbwe tinga a nambwe. Wowani ya ku sawe, ‘Himamwale kapwa rini ga dau.’ ³⁴Apa

Hima ri Che dori tani ahirahi tinga uku sumbwe tinga ri awani ku sawe, 'Ma hei, rini ahirahi ti fe hinga ri andani, uku sumbwe mama ri andau. Rini takisi ya torondau hima lenga Gotri lo mwanji hiki sandau hima lenga wui nau.' O hinga ku sawendau. ³⁵Gotri hambwa tini wu tororo hima le, wundombwa norukweni wu kilindau, Gotri hambwa ti mwe naha."

**Kapwa sumbu wondau humwe foti weli
torosini Jisas seke tini ti hindiro**

³⁶Farisi hima fori Jisas ga ahirahi fi a kinani ya ri ucha. Wowani Jisas ini ori Farisi hima ga fi litisini ahirahi ti ya fi anda. ³⁷Wondawani kapwa sumbu wondau humwe foti o ko laka ki ti dau ti, mwanji suwa foti ti mendiwani Jisas tani Farisi hima foringa ri aka tiki ahirahi ti ya fi anda. Wowani o humwe weli ti humokuto tiki wosiro botoli kipe naha tiki gutosiro tini ti nangini ya ti ta. ³⁸Wosini Jisas gumwa tiki seke mu tiki ti etisini ti ichakanda. Wondani ti meri'uku tihi ti dawehenani sikani Jisas seke ki apesiwani ti mwa nimbi ki ya ti hindinda. Wosini Jisas seke tiki ti tumwatomwa'asini weli ti ya ti hindinda.

³⁹Wondawani Jisas ni uchawani taro Farisi hima ori ka sumbu ni ri heini ka hinga ya ri hambwa: "E, rini Gotri mwanji bwarakarandau hima naha napo, o bai humwe rini wosindau sumbu ti, e, ti sumbu ti okwe ri hambwano. Tini kapwa sumbu wondau humwe."

⁴⁰Wowani Jisas ori hima i inaka ti ri hambwani ya ri sawe, "Saimon, ani mwanji foti mini ni a sawekondau." Wowani Saimon ya ri sawe, "Ondiyakandiyandau hima, mi mwanji ma ani sawe to." ⁴¹Ete wowani Jisas ya rini sawe, "Hima fisi hima foriki ya ti nimba rini ki fi rataro, wosini ichakai fi ai hakonda. Hima fori ya ti 5,000 hinga ri torowani, hima fori ya ti 500 kina hinga ya ri toro. ⁴²Woro fini o ya wasa fi ai ha ki mina, fini ya nambwe. Wosiwani ori hima ya rihi nimba ya fini ha. Woro fini hinde na hima forito rini keke ete ri wondano?"

⁴³Wowani Saimon mwanji wasa ka hinga ya ri sawe: "Ani ani hambwawani kari hima to, ya omwesika naha nimba ri rataro ti, o ya ri ai hano ti minambwe rini naro." Ete wowani Jisas ya rini sawe, "Kipe naha mi hambwaro."

⁴⁴Wosini ri jamekoni mapwa o humwe ni ri sisini, Saimon ni ya ri sawe, "Aha'a humwe mi heiro'o? Mi aka we tiki a sirawani uku mi ani hawani seke ahi ti a yoko nambwe. Woro do humwe to meri'uku tihi tiki seke ahi ti ti yokosini gisaha kinani ti mwa nimbi tiki ya ti hindi. ⁴⁵Mini ani ni mi tumwatomwa'a nambwe. Woro a tani mi aka tiki a sirawani do humwe ai seke tini ete ya tumwatomwa'anda. ⁴⁶Mini ai mwa nimbi ti weli mi hindi nambwe. Woro do humwe ai seke tiki kuwa kipe weli ti hindiro. ⁴⁷Woroti ya mini a sawekonda: Kapwa sumbu miyafa ti woro ti, ele kapwa sumbu a

rani a rumbwero, o keke ani keke omwesika ti wondau. E, hima fori kapwa sumbu ti kapwacheche hinga ri woro hinga ri hambwawani ri kapwa sumbu a rani a rumbweno ti, rini kapwacheche ani keke ri wondau.”⁴⁸ Wosini Jisas o humwe ni ya ri sawe, “Ni kapwa sumbu a rani a rumbwehiro.”⁴⁹ Wowani ele hima rini ga funda wu linindaro ti, rini ni wu heini wunjenga wui nindo tiki ka hinga ya wu anambwa anambwa: “Dori hinde na hima hinga ri dasini ka kapwa sumbu ri rani ri rumbwendau?”⁵⁰ Wowani Jisas o humwe ni ya sawe, “Sembe ni haro ti keke kipe nini wosiro. Ma ai isini sembe nihi ti wahapisini ya ma da.”

Humwe fwele Jisas ni sirinani wu iro

8¹ Da hinga woni Jisas ele ko laka ga ele ko cheche ga funda funda ri ini Gotri aulindau kwambu tinga ri mwanji kipe tinga ele himiyama hurahama ni ya wunu ri bwanda. Wondawani ri tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Himache rihi le rini ga ya wu inda.² Ete wondawani Jisas imbihumbwa wunu ga daro himamwale kapwa ri rani ri humbwewani hahungo wuhi okwe kipe wunu ri wosindaro humwe le rini ga ya wu inda. Humwe fo Mariya hi tihi foti ka hinga o tini wu uchanda, Mariya Makitala. Injelembwa Jisas tini ki tapa'angi ini hatachi fisi himamwale kapwa ri rani ri humbwero.³ Joana, Herot aka aulindau hima fori hi ti Chusa, ri humwe, e, Susana, wosini humwe fwele okwe rini ga ya wu i. Kale humwe wunu Jisas ga ri himache lenga wui tau wunu okula kinani wui ya mwa'ambwe tini wu humbwendau.

Hima ahirahi wapa tini rupwa tiki rumbwendau

Mt 13:1-9; Mk 4:1-9

⁴Hima miyafu ele ko ele ko ki wu tani Jisas mu tiki ya wu wau. Wosiwani mwanji yepi foti ka hinga ya wunu ri sawe,⁵ “Hima fori ini tau tiki ahirahi wapa ti ri yesinani ya ri humbwe. Ri humbwewani ahirahi wapa fwele numbo tiki ya sika. Wosiwani hima le yitini singalendawani apwe le sikani ya anda.⁶ Wowani ahirahi wapa fwele nuwe miyafu da nambwe humokuto tenge tiki ya sika. Wosini fwamwe le sukwaro ti, nuwe ti uku nambwe keke nika yekowani hopweneni ya rika'ai.⁷ Wowani ahirahi wapa fwele lame chele ki nindo tiki ya sika. Wosiwani lame chele ki oti okwe saine fwamwe sukwaro ti ya yekicha.⁸ Wowani ahirahi wapa fwele nuwe kipe tiki rairo ti fwamwe le dingini omwesika saine mu foki tuko miyafu naha 100 hinga ya wa.” Jisas o hinga sawesini, hapa tinga ka hinga ri uchani ya ri sawe, “Hima wasamba chele ti saiyanasini do mwanji sa ri mendi.”

Jisas mwanji yepi tiki sawero sumbu mu

Mt 13:10-17; Mk 4:10-12

⁹Wosiwani ri himache le o mwanji yepi mu mwe wu hambwa ki ya rini wu sili.¹⁰ Wowani ya ri sawe, “Gotri aulindau kwambu ti mwanji mu

yanisiro ti rinjenga o kunu ri mekusiro. Woro ele biya himiyama hurahama leto wunu mwanji yepe numbwa wu mendindau. O keke miya ti wu ma'aika'aindau ti, mwa'ambwe fotini wu heinda nambwe. Wasamba wuhi ti mwanji wu mendindau ti, mwanji mu tini wu hambwanda nambwe.

Ahirahi wapa tini yepero mwanji mu

Mt 13:18-23; Mk 4:13-20

¹¹“Woro o mwanji yepe ti mwanji mu mwe ti ka hinga: Ka ahirahi wapa o Gotri mwanji ni sawero. ¹²Ahirahi wapa fwele numbo tiki sikaro ti, o kale hima hinga ni sawero. Wunu Gotri mwanji mendisiwani Saiten tani o Gotri mwanji wui sembe tiki daro tini ai rani ri rumbwe. Rini ete hambwandau, ‘Foki sembe wu hasiwa Gotri ai wunu ra'aino.’ ¹³Ahirahi wapa fwele nuwe miyafu da nambwe humokuto tenge tiki sikaro ti, o kale hima hinga ni sawero. Wunu Gotri mwanji mendini torosini o tini wu eripendau. Woro nene ti nuwe tiki raini ambomuna nambwe. Wunu sembe ti gisi faiche kumbwa wu hasiwani simiyanehei sumbu foti wunu wosikowani ya wu ai iu. ¹⁴Wowani ahirahi wapa fwele lame chele ki nindo tiki rairo ti o ka hinga, hima le Gotri mwanji wu mendisini wu ikowani, ele sembe nomo, ele ya mwa'ambwe, e, dele nuwe kipe eripe'aripe sumbu leto ai wunu yekichandau. Wosiwani wunu ahirahi tuko wandau hinga wu wanda nambwe. ¹⁵Wowani kale ahirahi wapa fwele nuwe kipe tiki sikaro ti o ka hinga, hima le Gotri mwanji wu mendini inaka tiki wu toronambundau. Sembe wuhi tinga sumbu wuhi tinga kipe naha, wosini kwambu naha ki wu etisini wu randawani ahirahi tuko miyafu wandau hinga ya wu wanda.

Lamu ti hungwe tako tiki wu rawaruro

Mk 4:21-25

¹⁶“Hima le lamu ti okusini hungwe tako ki, e, tei tako ki wu owenda nambwe. Mina. Wunu lamu okusini tei tenge tiki wu lisindau. Wowa hima le aka we tokwe wu sirakoni o lamu okundau ni wu heino. ¹⁷Ele yanisini dau mwa'ambwe ichai amwei sirano. Ele mwa'ambwe hima yanisindau ti ichai amwei sirawa hima le o tini hambwakonda.

¹⁸“Kunu hambwafwa'aisini mwanji ti norukweni ku mendi. E, hima fori sumbu kipe fo rini ki dawa, Gotri miyafu naha ai rini hano. E, hima fori sumbu kipe fo rini ga da nambwe, woro ete ri hambwandawa sumbu che foti rini ga dau, woro o sumbu che rihi okwe Gotri rani rumbweno.”

Jisas nuwai ga ri hipache lenga

Mt 12:46-50; Mk 3:31-35

¹⁹Ka gisi ki Jisas nuwai ga ri hipache lenga rini tambwa ya wu ta. Wu tani wu heiwani himiyama hurahama miyafu naha wasiwani rini

tambwa takaini wu i ki, mina. ²⁰Wowani hima fwele heisini ya rini sawe, “Mi nuwai ga mi hipache lenga mini hei kinani wu tani hoko tiki kale kwai eninda.” ²¹Ete wowani rini ga mwanji wasa ka hinga ya wunu ri sawe, “Himiyama hurahama le Gotri mwanji wu mendini wu sirinano ti, wunu ai nuwai, wunu ai hiparakambwe.”

Jisas ausuwa laka ni sawewani humburo

Mt 8:23-27; Mk 4:35-41

²²Gisi foki Jisas ga ri himache lenga kanu foki ya wu rau. Wosini ya wunu ri sawe, “Ma kari kwai fwanjuwei angi tokwe nu i.” Wosini ya wu i. ²³Kanu oti indawani Jisas rini ya ri tukuyanda. Wondawani ausuwa laka foti o fwanjuwei ki saini fwa o tini yembekinawani tani kanu we tiki raini talekondawani o tini heini ya wu aki. ²⁴Wokoni wu ini Jisas ni wu yetelesini ya wu sawe, “Apukolaka, Apukolaka, uku sumbwe nu ani nu hakondau naha.” Wowani ri saini ausuwa o tinga fwa yembekinandaro tinga mwanji kwambu ki ya sawe. Ete wowani ausuwa o tinga fwa yembekinandaro tinga humbuwani, fwa oti ai yembekina nambwe. ²⁵Wosini ya wunu ri sawe, “Sembe ku haro ti, soki dau?” Ete wowani wu akindani inaka miyafu ya wu hambwa. Wondani wunjenga ka hinga ya wu anambwa anambwa, “Dori hinde na hima hinga ri dasini ka ausuwa laka ga ka fwa yembekinandaro tinga ri sawewani ri mwanji fi mendini fi humburo.”

**Jisas ambwatindau hima foringa dau himamwale kapwa
ri rani ri rumbwero**

Mt 8:28-34; Mk 5:1-20

²⁶Wosinumbwa wu ini Gekesa lei mapwa tokwe wu ini ya wu raru. Ka mapwa o Galili fwanjuwei angi tokwe dau. ²⁷Jisas o kanu ki ri sikasini hapimwai tokwe ri isiwani o ko kipe hima fori rini tambwa ya ri ta. Himamwale kapwa miyafu ori hima ga dau. Asama miyafu rini nika'ari ti ri inji nambwe. Rini aka forukumbwa ri tukuya nambwe. Mina. Rini matimat kumbwa ete ri dau. ²⁸Woro ori hima Jisas ni ri heini ata ri gini nuwe ki ri raini ri seke mu naha ki ri opulisini ata ti hapa tinga ka hinga ya ri ucha, “Jisas, kari kaumbwa naha ki dau Gotri Che, bwele sumbu hinga tini mi ani wosikondau? Se'e, mini apa nomo ani ha kei.”

²⁹O mwanji hinga sawero ti, Jisas o himamwale kapwa ori hima ni ri hanja'ai ki mwanji kwambu ki ri sawewani himamwale kapwa o to ya ucha. Gisi gisi o himamwale kapwa to ori hima ni ete ri toronambusindau. Hima le gisi gisi rini heini rini torosini seni ti seke tapa tiki rini injisiwani ele seni rini injisiro ti ri lekutoni ri rumbwendau. Wosini o himamwale kapwa rini rani hima da nambwe michi tiki rini ra'aindau.

³⁰Wowani Jisas ya rini sawe, “Hi mihi ti namo?” Ete wowani ya ri sawe, “Hi ahi Lekiyon.” Hinde wowani, himamwale kapwa miyafu naha rini ga dau. ³¹Wowani ele himamwale kapwa mwanji miyafu ki Jisas ni ya wu sili, “Apa kaimbwa naha soko ambwenda nambwe wa tiki nunu rawai kei!”

³²Wondawani fe miyafu naha kimba cheche ki takai hinga wu enindani ya wu uyanda. Ete wowani himamwale kapwa mwanji miyafu ki Jisas ni ka hinga ya wu sili, “Ma nunu humbwewa kale kau fe leki nu ini nu raru!” Ete wowani Jisas wunu ohounawani ele fe ki wu raru ki ya wu i. ³³Ele himamwale kapwa ori hima ni wu hanja'aisini wu ini ele fe ki ya wu raru. Ete wowani ele fe anasawe hapa tinga wu namani wu ini fwa dau kapwa michi naha foki ya wu rai. Wu raini wu yo'osikitani uku sumbwe wu ani ya wu ha.

³⁴Ete wowani fe aulindaro hima le o tini wu heikoni ya wu akini i. Wu ini ele sumbu wu heiro tini o ko kipe himiyama hurahama lenga ele ko cheche ki dau hima lenga ya wu sawenda. ³⁵Wowani ele himiyama hurahama o sumbu ni wu hei kinani Jisas tambwa wu tani ori hima ni ya wu hei. Ele himamwale kapwa rini ga daro rini hanja'aisiwani ri dasini inaka ri hambwani nika'ari ti ri injisini Jisas seke mu tiki takaini ya ri lininda. Ete wowani ele himiyama hurahama o sumbu ni wu heini ya wu aki. ³⁶Wondawani ele sumbu ni heiro hima leto injelebwa himamwale kapwa rini ga daro ti apa kipe naha ri ai iro sumbu mwanji mu mwe ti ya wunu sawenda. ³⁷Gekesa mapwa ki dau hima le Jisas ni ya wu sawe, “Mini nunu ma hanja'aisini ya ma i.” Wunu akindani o hinga ya wu sawe. Ete wowani Jisas kanu tiki ri rauni ri litisini ya ri ai i. ³⁸Wokoni ele himamwale kapwa rini hanja'aisini iro hima ori Jisas ni ka hinga mwanji miyafu ki ya ri sili, “Ani mini ga funda si i ki.” Wowani Jisas ri ko tokwe rini humbwewani ri ikowani ya rini sawe, ³⁹“Mi ko tokwe ma ai ini Gotri ele sumbu laka mini wosiro tini ma wunu sawekawe.” Ete wowani ori hima ini o ri ko ki dau himiyama hurahama ele ni Jisas rini wosiro sumbu laka tini ya wunu ri sawenda.

**Jisas hima laka ri che tini ri ai rasaini, nika'ari rihi tororo humwe
okwe kipe ri wosiro
Mt 9:18-26; Mk 5:21-43**

⁴⁰Jisas ri ai tawani ele himiyama hurahama ya wu eripe. Wunu rini ni wu nikisindaro. ⁴¹Wondawani hima fori ya ta, hi rihi ti Jairas. Rini lotu wondau aka tini aulindau hima. Ri tani Jisas seke mu tiki ri ombungwesini inaka funda ri owesini ka hinga ya ri sili, “Mini ai aka tokwe ma ta.” ⁴²Rini che rihi funda naha, himiyama che tombwa, asama tihi ti tapa'angi tapa'angi hatachi fisi. Woro kamindache naha ya ti hakondau.

Ete wowani Jisas indawani himiyama hurahama miyafu naha rini wu sirinani wu tani rini wu haweini ya wu anatakai anatakainda. ⁴³Wondawani humwe foti o ki ya ti da. Asama tapa'angi tapa'angi hatachi fisi akawe ti dawani hima fori ka ti hahungo okulawani kipe tini wosi nambwe. ⁴⁴Woro o humbwe to Jisas gumwa tiki takai ti tani ti tapa ti ri nika'ari tumwafu tiki ya ti toro. O hinga ti wosiwani metengei ete o ti hahungo ete humbukoni kipe ya ti wosi. ⁴⁵Wowani Jisas ya sawe, “Namoto tapa tiki ani tororo?” Ete wowani wunu tinda ete ya wu sawe, “Ani mina. Ani mina.” Ete wowani Pita ya sawe, “Apukolaka, himiyama hurahama miyafu naha mini takai takai tani wu anangina ananginanda.” ⁴⁶Wowani Jisas ya sawe, “Fori tapa ti ani ni tororo. Hinde wowani, a mendiwani kwambu ahi fwele ani hanja'aihiro.” ⁴⁷Wowani o humwe ya ti hambwa, tini apa rini ni hinde ti yani kumbwa. O keke ti rikirikinani ti tani ri seke mu tiki ti ombungwesini ele himiyama hurahama lei miyaningisopo tiki tapa tihi ti Jisas ni tororo sumbu mu mwe tini ya ti sawekawe. Wosini ya ti sawe, “Hahungo ahi ti metengei ete humburo.” ⁴⁸Wowani Jisas ya tini sawe, “Ai che, sembe nihi ti ti ani haro ti keke kipe o ai nini wosiro. Ma isini sembe nihi wahapisini ya ma da.” ⁴⁹Mwanji ti ete ri bwandawani ka hima laka aka ki dau hima fori tani o hima laka ni ya ri sawe, “Che mihi haro. Apa tau kwambu ti ondiyakandiyandau hima ni ha kei.” ⁵⁰Wowani Jisas o mwanji ni ri mendini mwanji wasa ka hinga ya rini sawe, “Mini apa aki kei. Sembe mihi ti ma ete handa. Wondawa che mihi ti kipe tini wosino.” ⁵¹Ete wowani Jisas o mekupu hima ri aka tokwe ri ini ri rarukoni ri sawewani ele himiyama hurahama rini ga wu raru nambwe. Mina. Pita, Jon, Jemis, e, o che ti nuwai yapai wundombwa rini ga ya wu raru. ⁵²Wondawani ele himiyama hurahama wunu o che keke ya wu ichakanda. Ete wondawani Jisas ya wunu sawe, “Kunu ichaka kei, do humweche ha nambwe nimba tukuyandau.” ⁵³Ete wowani ri mwanji keke ya wu hingi. Wunu ete wu hambwanda, o hahiro. ⁵⁴Jisas o himiyama che i tapa ki ri torosini ya sawe, “Ai che, ma sai.” ⁵⁵Ete wowani himamwale tihi ti ai tani raruwani metengei ete ya ti sai. Wowani Jisas ya wunu sawe, “Ahirahi fwele ma tini ku hawa sa ti a.” ⁵⁶Wowani o che ti nuwai yapai fini ete fi apapana. Ete wowani Jisas mwanji kwambu tiki ya fini sawe, “Kini apa hima forini do sumbu ki sawe kei.”

Jisas ri tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Himache leni tau ri haro

Mt 10:5-15; Mk 6:7-13

9 ¹Jisas ri tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Himache rihi leni ri uchawani wu tawani himamwale kapwa wu rani wu humbweno kwambu ti, e, hahungo wu sawewa humbuno kwambu ti ya wunu ha. ²Wosini Gotri aulindau kwambu ti mwanji ti wu bwani hahungo hima

leni kipe wu wosi kinani ya wunu ri humbwe. ³Wu ikowani ya wunu ri sawe, “Ku ikoni apa ku rani ku ra'ichi'uchandau mwa'ambwe tinga ku ra'ai kei. Apa diyandau kumbo ti, kowe ti, bereti, e, ya ti ra'ai kei. Siyoti okwe, fisi ku rani ku ra'ai kei. ⁴E, ku ini aka foki ku raruwa, o aka kumbwa ete ku da. Wosini ku ikoni pwe o aka ku hanja'aisini ku bwe i. ⁵E, ku iwa wui aka tiki kunu wu rakaru nambwe nawa, o ko laka ku hanja'aisini ku ikoni seke hapi ti o ko ni ku yemburunasini ma funda ete ku i, wowa ele hima wui sumbu ti sa wu hambwa.” ⁶Ete wowani ele ko hinga ya wu i. Wu ini ele mapwa hinga tinda ete Gotri mwanji kipe ti wu bwandani hahungo hima le kipe ya wu wosinda.

Herot Jisas mwanji ri mendiro

Mt 14:1-2; Mk 6:14-16

⁷King Herot ele mwanji suwa ni ri mendini inaka rihi ti emendiki naha ete rini i. Hinde wowani, hima fwele ete sawe, “Jon matimat ki ai sairo,” ⁸wowani fwele sawe, “Ilaicha sukwaro,” fwele sawe, “Injelembwa Gotri mwanji bwarakarandaro hima fori ai sairo.” ⁹Wowani Herot ya sawe, “Jon kwele a takutoro. Woro kari hinde na hima hinga rito ri mwanji suwa ti a mendindau?” Wosini Jisas ni ri hei ki au ti ya rini sai.

Jisas 5,000 hima leni ahirahi ri haro

Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jo 6:1-13

¹⁰Ele ri Himache wu ai tasini ele sumbu wu wosiro ni Jisas ni ya wu sawehambwanda. Wosiwani wunu ri rani wundombwa foki ya wu i, o ko hi ti Besaita. ¹¹Wosiwanumbwa ele himiyama hurahama o sumbu ni wu hambwani rini wu sirinani ya wu i. Rini tambwa wu tawani rini wunu ni heini ya ri eripe. Wosini Gotri aulindau kwambu ti mwanji tini ya wunu ri sawenda. Wondani hahungo hima le kipe ya wunu ri wosinda. ¹²Wondawani hunduya ikowani ri tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Himache rihi le tani ya rini wu sawe, “Mini ele bai himiyama hurahama ma wunu sawewa wui ko mapwa tokwe sa wu ini ahirahi wu wakini wu ani sa ya wu tukuya. Doha'a michi nu dau ti o hima nambwe michi.” ¹³Ete wowani Jisas ya wunu sawe, “Kunjenga ahirahi ti ma wunu ku ha.” Wowani ya wu sawe, “Nunu ahirahi miyafu mina. Bereti ti tapa'angi ba, fwai'omwe ti fisi opi tombwa do da. Nu ini sutuwa ki ahirahi le dele himiyama hurahama keke nu rano'o?” ¹⁴Ka michi ki 5,000 hima hinga wu daro.

Wowani Jisas ri himache leni ya ri sawe, “Ma wunu ku sawewa sa wu huwasini hima kita ti funda funda 50 hinga sa wu wauni wu liti.” ¹⁵Wowani ri himache le o hinga wu sawewani ele himiyama hurahama ya wu liti. ¹⁶Wowani Jisas o bereti tapa'angi ga fwai'omwe fisi o ga ri torosini hewen ko ki ri mauni ya ri wese'a. Wosini ri lepika lepikasini

ri himache leni ya ri ha. Wosiwani wundo wu humwasini ele himiyama hurahama leni ya wu ha. ¹⁷Wowani wu ani sembe ti ya wunu tale. Ete wowani ele ahirahi tipa gamwe le wu ratani wu wausini hala ti tapa'angi tapa'angi hatachi fisi ya wu wa.

Pita Jisas ni sawefikaro, rini Kurais

Mt 16:13-19; Mk 8:27-29

¹⁸Gisi foki Jisas rini bati Gotri ni ri uchahambwandawani ri himache le rini ga ya wu da. Wu dawani ya wunu ri sili, “Kale himiyama hurahama hi ti hinde hinga wu ani uchandau?” ¹⁹Wowani mwanji wasa ya rini wu sawe, “Fwele ete mini wu uchandau, mini uku yasindau hima Jon. Wowani fwele ete mini uchandau, mini Ilaicha. Ete wowani fwele ete sawe, injelembwa Gotri mwanji bwarakarandaro hima rito ri ai sairo.” ²⁰Wowani ya wunu ri sawe, “Wo kunjenga hinde hinga ku ani uchandau?” Ete wowani Pita mwanji wasa ya rini sawe, “Mini Kurais. Isurel pe hima leni mi okula kinani Gotri mini ondiyasiro.”

Jisas ete sawero, ri hasini ri ai saino

Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1

²¹Wowani Jisas mwanji kwambu tiki wunu ri saweni minambwe ya wunu na, apa o hi ni hima forini wu saweno ti keke. ²²Wosini ya ri sawe, “Dori Hima ri Che amwaka miyafo ri mendino, mekupu hima le, puris hima laka le, e, lo mwanji hambwandau hima le rini ni gumwa wu sisini rini wu yeno, wosiwa gisi namili iwa ri ai saino.”

²³Wosini ele ri himache tinda ete wunu ni ya ri sawe, “E, hima fori ani ni ri sirina kinawa, hi rihi ti sa ri rakaisini ele gisi hinga ri me yapweke ti ri kichani sa ani sirina. ²⁴E, hima fori himamwale rihi tini ete ri toronambusiwa, o ri himamwale humbuno. E, hima fori ani ni ri hambwani ri himamwale ti ri ohumbweno ti, himamwale rihi ti kipe naha ete dano. ²⁵E, hima fori do nuwe kipe ya mwa'ambwe hinga tinda ete ri ratani ri wauwa, himamwale rihi walambe naha rini iwa, kale ri mwa'ambwe hinde hinga apa rini okulano? ²⁶E, hima fori ani ga ai mwanji tinga amwei ri bwa ki mina, huruhumba ri ani hawa, dori Hima ri Che okwe hi rihi okundau tinga, ri Yapai hi okundau tinga, e, Gotri ensel hi okundau tinga ri tawa rini okwe ori hima ni huruhumba ri hakonda. ²⁷Mwe naha ki kunu a sawendau. Kunu dele ku enindau hima fwele hinde apa ha kumbwa, waya Gotri aulindau kwambu ti ku heisinimbwa.”

Jisas hima tape ti ba fo naha ki ete siraro

Mt 17:1-13; Mk 9:2-13

²⁸Jisas o mwanji ri bwasiwani, gisi tapa'angi hatachi namili isiwani, Pita, Jon, e, Jemis wunu ri rani gimba ki Gotri ni ri uchahambwa ki ya

wu rau. ²⁹Wu rausini Gotri ni ri uchahambwandawani miyaningisopo rihi ti ba fo naha sirakowani nika'ari rihi ti hi to okundau hinga wamwa naha ete ya sira. ³⁰Wondawani hima fisi rini ga mwanji ya wu anambwanda, hima mwe pi Moses hima pi Ilaicha. ³¹Fini Gotri okundau hi tinga fi tani Jisas Gotri okokona tini ri sirinani Jerusalem ko laka ki ri hano mwanji ti rini ga ya fi sawenda. ³²Wondawani Pita ga ri nau fisi miya ga wunu hipiwani ya wu tukuya ki, woro wu tukuya nambwe wu linindani wu heiwani hi hinga okundau Jisas ga rini ga enindau hima o pinga ya wu da. ³³Ka hima fisi Jisas ni fi hanja'aisini fi ikowani Pita Jisas ni ka hinga ya ri sawe, “Apukolaka, aha'a ki nu dawani kipe naha. Nika'ari aka namili nu kino, mini keke fo, Moses keke fo, e, Ilaicha keke fo.” Pita norukweni ri hambwa nambwe, wosini o mwanji ri sawero.

³⁴O mwanji ni ete ri bwandawani hiki foti sikani wunu yohowani ete ya wu aki. ³⁵Wowani tumwa foti o hiki we ki ya ucha, “Ori ai Che. Rini ani ondiyasiro. Ri mwanji ma ku mendi.” ³⁶O tumwa uchasiwani wu heiwani Jisas tombwa ya da. Wosiwani wunu takisopo wu dimisini ka gisi ki ka sumbu wu heiro ti hima forini wu sawe nambwe.

Jisas himamwale kapwa ga dau hima wapa forini kipe ri wosiro
Mt 17:14-21; Mk 9:14-29

³⁷O gisi humbusiwani nurumbu o kimba wu andosini wu sikani wu tawani himiyama hurahama miyafo naha wu tani Jisas ni numbo tiki ya rini wu hei. ³⁸Wowani ele himiyama hurahama i nindo tiki dau hima fori ya ri ucha, “Ondiyakandiyandau hima, mini ni a silindau, do hurahama che ahi ma hei. Ani hurahama che ahi funda naha. ³⁹Himamwale kapwa foto rini toronambusiwani ata ti walambe tumbwa ri gindau. O himamwale kapwa to rini toroni ra'ichi'uchandawani sungwa wamwa naha tombwa wapweni ri takisopo ki sukwandau. Wondani hima tape rihi ti walambe naha tumbwa rini indani gamweche ri rini andosinda nambwe. ⁴⁰Mi himache le mu tiki himamwale kapwa wu rani wu humbwe kinani ani ichakaro. Woro wunu wu simiyafuro.”

⁴¹Wowani Jisas mwanji wasa ya rini sawe, “Kunu apa do ku dau himiyama hurahama, kunu Gotri ni sembe mwe naha ku ha nambwe, wosini inaka kuhi ti walambe naha isindau. Gisi geni kunu ga ete a dani kui nomo ti a randano? Che mihi ma rata.”

⁴²Ete wowani ri che tandawani himamwale kapwa o to rini toroni ra'ichi'uchandawani nuwe tiki ri raini ya apweyitinda. Wowani Jisas himamwale kapwa o tini mwanji kwambu tiki sawewani o che kipe ri ai wosiwani yapai ni ya ri ai ha. ⁴³Ete wowani ele himiyama hurahama Gotri kwambu omwesika tini wu heini ya wu apapana.

Jisas ri hano tini numbo fonga ri ai sawero

Mt 17:22-23; Mk 9:30-32

Hima le ele ri wosiro sumbu ni wu heini wu apapanasini wu dawani Jisas ri himache leni ya ri sawe, ⁴⁴“Kunu wasamba ti ma ku owesini do mwanji ku mendi! Ichekiyaiki hinga dori Hima ri Che rini omwemendindau hima lei tapa tenge tiki wu hano.” ⁴⁵Wowani wunu o mwanji ya wu hikisa. Mwanji mu mwe ti wunu yanisini dawani wunu wu hambwa nambwe. Woro wunu o mwanji ni rini wu sili kinani ya wu akinda.

Namoto apukolaka?

Mt 18:1-5; Mk 9:33-37

⁴⁶Ri himache le wui nindo tiki mwanji foti ya sukwa. Mwanji tiki au hinga wu anayendani ya wu sawe, namoto wui apukolaka. ⁴⁷Wowani Jisas do inaka tapa hinga wunu ki dau ti ya ri hambwa. Wosini kichapwache forini ri ratani ri mu tiki ya ri esi. ⁴⁸Ete wosini ya wunu ri sawe, “Hima fori hi ahi ki do kichapwache ni ri sembe ki ri rakwaino ti, o ani ni rakwaindau. E, ani ni rakwaindau hima ri, o ani humbwewani a taro hima rini rakwaindau. E, kui nindo tiki hima fori kichapwache naha hinga ri sirano ti, rindo kui nindo tiki apukolaka.”

Kunu omwemendinda nambwe hima o kui nau

Mk 9:38-40

⁴⁹Wowani Jon ga mwanji wasa ya rini sawe, “Apukolaka, nu heiwani hima fori hi mihi tiki himamwale kapwa ri rani ri humbwendau. Woro rini nunu ga ri ichi'uchanda nambwe, o keke minambwe rini nu naro.” ⁵⁰Ete wowani Jisas ya rini sawe, “Kunu apa ri tau tini minambwe rini ku na kei. Kunu omwemendinda nambwe hima ri o kui nau.”

**Sameriya ko kipe hima fwele Jisas ni numbo wu
tupuchakini minambwe rini wu naro**

⁵¹Gotri Jisas ni hewen ko tokwe ri ra'aikondau gisi takai ya tanda. O keke Jisas Jerusalem ko tokwe ri i kinani inaka rihi ki kwambu ki ya ri hambwa. ⁵²Wosini hima fweleni ri mwanji ti ri hasiwani o mwanji ni mwaseni ya wu ra'ai. Ele hima wu ini Sameriya lei ko tiki wu raruni ri mwa'ambwe leni ya wu otokunanda. ⁵³Wondawani ele kipe hima le wunu Jisas ni wui aka tiki wu rakwai kinani wu diyaha. Hinde wowani, wunu ete wu hambwa, rini Jerusalem ko ki ri ikonda. ⁵⁴Ete wowani ri himache fisi, Jemis hima pi Jon, o sumbu fi heifuni rini ni ya fi sawe, “Apukolaka, mi okokona ti, hewen ko kipe hi ti Gotri ni si uchawa ri rawakawa dele himako uno'o?” ⁵⁵Ete wowani Jisas jamekoni fini heini mwanji kwambu tiki ya fini bwa. ⁵⁶Wosini ko ba foki ya wu ai i.

Jisas ni sirinano sumbu

Mt 8:19-22

⁵⁷Numbo ki wu indawani hima fori ya rini sawe, “Ele mapwa hinga mi indawa ete mini a sirinani si indano.” ⁵⁸Wowani Jisas ya rini sawe, “Kapwa asa le wunu nuwe sopu tiki wu tukuyandau, e, apwe le wunu woto tiki wu tukuyandau, woro dori Hima ri Che rini mwasakimbe rasaisini ri tukuyano ti aka nambwe.” ⁵⁹Wosini hima forini ya ri sawe, “Mini ma tani ani sirina.” Ete wowani ya ri sawe, “Ma ani ohounawa ani ini ai yapai a sisini pwe.” ⁶⁰Wowani Jisas ya rini sawe, “Sa biya da, haro hima hinga wa'airo leto o rini sikonda. Woro mini ma ini Gotri aulindau kwambu ti mwanji tini ma wunu bwarakara.”

⁶¹Wowani hima ba foringa ya rini sawe, “Apukolaka, ani mini a sirina ki. Woro ma ani ohounawa ani ini ai hiparakambwe lenga tapa ti nu anayengunani nu anawese'asini pwe.” ⁶²Wowani Jisas ya rini sawe, “E, hima ri kari sitiya ti ri toroni numbo miyafo gumwa tokwe ri ai jamekoni ri ma'aiwa, rini Gotri aulindau kwambu ti mwanji bwano tau ti hinde kipe ri ra kumbwa.”

Jisas 72 hima leni tau wu ra kinani wunu ri rumbwero

10 ¹Wosinumbwa Apukolaka 72 hima hinga wunu ri esisini rini mwaseni wu i kinani fisi fisi ya wunu ri humbwe. Ele ko laka ga ko cheche ga ri i ki hambwandaro ko hinga tinda ete ya wunu ri humbwe. ²Wunu ri humbwekoni ya wunu ri sawe, “Ahirahi miyafo tau tiki nipi nipisindau, woro tau ra himache miyafo mina. O keke Yapai chele tau ni ma ku uchahambwawa tau ra himache fwele sa ri humbwewa wu ini ele ahirahi nipiro le rinje sa rini wu numbuni wausi.

³“Ya ma ku i. Woro, ma ku mendi, sipisip che leni kapwa asa nindo tiki humbwekondau hinga kunu a humbwekondau. ⁴Apa ya warondau kowe ti, mwa'ambwe warondau kowe ti, e, su ti ku ra'ai kei. Apa himiyama hurahama fwele numbo tiki ku heini wunu wese'a kei. ⁵E, ku ini aka foki ku raruni, metengei o aka kipe hima leni ka hinga ma ku sawe: ‘Do aka ki dau himiyama hurahama le, sembe wahapi sumbu kunu ga o da.’ ⁶E, sembe wahapi hima fori o aka ki dawa, o sembe wahapi sumbu wunu ga da ki Gotri ni ku uchahambwaro ti ai tani ori sembe wahapi hima kumbwa o dakonda. E, o aka ki sembe wahapi hima fori da nambwe nawa, o sembe wahapi sumbu wunu ku haro ti ai jamekoni tani kunje o ai kunu ga o dakonda. ⁷O aka kumbwa ete ku dawa ahirahi lenga uku sumbwe ga kunu handawa ya ma ku anda. Hinde wowani, tau ra himache ri randau tau wasa rihi ti mwe naha sa ri toro. Apa ele aka ele aka ku raruni ku da kei.

⁸“Ku ini ko laka foki ku raruwa kunu wu heini wui aka tokwe kunu wu ra'aisini ahirahi ti humwasini kunu hawa o ma ku a. ⁹Wondani o ko

kipe hahungo hima le kipe ma wunu ku wosinda. Wosini ma wunu ku sawe, 'Gotri aulindau kwambu ti tani kunu takaihiro.' ¹⁰E, ku ini ko laka foki ku raruwa, kunu wu rani wui aka we tokwe wu rakaru nambwe nawa, ma ku ini o ko laka ki dau numbo ki ku etisini ma ku sawe, ¹¹'Do ko laka kipe hapi kuhi ti seke nuhi ki apero ti, nu ai yemburunawani kunje o ai isinda. Woro kunu hambwafwa'aisi to: Gotri aulindau kwambu tani takaihiro.' ¹²Kunu a sawenda, gisi jipe tawa Sotom ni wosiro sumbu kapwacheche hinga, do ko laka ni wosino sumbu tito omwesika laka fo.

Ko fwele sembe wu ha nambwe keke fiya kapwa naha

Mt 11:20-24

¹³"Kunu Korasin kipe himako ga Besaita kipe himako ga, kunu fiya kapwa naha! Kui ko ki kwambu chele sumbu ambwe sumbu ambwe a wosiro hinga Taiya ko ga Saiton ko ga a wosipo wunu injelebwa kapwa nika'ari simba wu injisini himisombo tape wuhi ki wu hindisini kapwa sumbu wuhi gumwa wu sikoro ambwa. ¹⁴Gotri mwanji bwano gisi ki Taiya ko ga Saiton ko ga mendino amwaka ti wai hinga, kundo ku mendino amwaka tito omwesika laka fo. ¹⁵Kunu Kapaneyam ko kipe hima, kunu hewen ko ki kunu rakauno'o? Mina. Kunu ambwenda nambwe wa tiki ku raino."

¹⁶Wosini ri himache leni ya ri sawe, "Hima fori kui mwanji tini ri mendiwa, o ai mwanji tini ri mendino. E, hima fori kui mwanji tini gumwa ri siwa, o ani ni gumwa ri sino. E, hima fori ani ni gumwa ri siwa, o ri ani humbwewani a taro hima rini gumwa ri sino."

Ele 72 tau ra himache le wu ai taro

¹⁷Dani ini ele 72 tau ra himache le wu ai tasini ya wu eripenda. Wondani ya wu sawe, "Apukolaka, hi mihi ki himamwale kapwa leni nu sawendawani nui mwanji ti mendini sirinandaro." ¹⁸Wowani ya wunu ri sawe, "Ani heiwani Saiten niri tito lepakinaro hinga hewen ko ki sikaro. ¹⁹Ma mendi, ani kwambu ti kunu ani hasinda, wosiwa ele au hopo ga ele namindawapi ga ku yitindani ele kunu omwemendindau hima lei kwambu tini ku diki sindau. Wowa mwa'ambwe foto apa hinde walambe kunu i kumbwa. ²⁰Woro kundo ku eripe'aripeni ka hinga ete ku sawe kei: 'Himamwale kapwa nui mwanji tini wu sirinandau.' Mina. Kunu Gotri hi kuhi ti hewen ko tiki ri kairo tini ma ete ku eripe'aripenda."

Jisas eripe'aripeni Yapai Gotri ni wese'aro

Mt 11:25-27; 13:16-17

²¹Ka gisi ki Gotri Himamwale ti Jisas sembe tini yewani ri eripe'aripeni ya ri sawe, "Yapai, mini hewen ko ga nuwe ga mini Apukolaka. Hi mihi tini a rasaindau. Dele mwa'ambwe inaka kipe tororo

hima lenga hambwandau hima lenga wunu mi yanisini kichapwa leni mi mekuro. Ei, Yapai o sumbu hinga sukwaro ti, mi okokona kumbwa sukwaro. ²² Ai Yapai ele mwa'ambwe hinga tinda ete ai tapa tenge tiki tinda ri ani haro. Hima fori ri Che ni hambwanda nambwe. Ri Yapai tombwa rini hambwandau. E, hima fori ri Yapai ni hambwanda nambwe. Ri Che ga ri Che to Yapai ni meku kinani ondiyasiro hima lenga wundombwa rini hambwandau.”

²³ Wosini ri himache letombwa rini ga wu dawani miyaningisopo ti ri jamekoni wunu ni ri hei hei ya ri sawe, “Hima le ele mwa'ambwe ku heindau tini wu heiwa, wunu sa wu eripe. ²⁴ Kunu a sawenda: Injelebwa Gotri mwanji bwarakarandaro hima lenga king apukolaka hima lenga o apa ku heindau sumbu hinga tini wu hei kinani ete wu wondaro, woro wu hei nambwe. E, do apa ku mendindau mwanji hinga tini wu mendi kinani ete wu wondaro, woro wu mendi nambwe.”

Sameriya ko kipe hima fori rini omwemendindau hima keke ri woro

²⁵ Lo mwanji hambwandau hima fori Jisas ni simiyanehei ki ri saini ri etisini ya ri sawe, “Ondiyakandiyandau hima, hinde hinga a wosiwa ete da ete da himamwale kipe ri ani hano?” ²⁶ Wowani Jisas ya rini sawe, “Bwele mwanji tito lo mwanji tiki dau? Mi hambwawani hinde?” ²⁷ Ete wowani mwanji wasa ka hinga ya ri sawe: “ ‘Gotri o mi Apukolaka, mi sembe ti tinda ete, mi inaka ti tinda ete, mi kwambu ti tinda ete, e, mi hambwa ti tinda ete rini numbwa mi hasini rini keke ma wo.’ Wosini ‘mi hima tape keke mi wondau hingambwa, hima ba fori keke o hingambwa ma wo.’ ” ²⁸ Wowani Jisas ya rini sawe, “O to, mwanji wasa mwe ti o mi sawenda. O hinga ma wosi. Wosiwa himamwale mihi kipe tumbwa ete dano.”

²⁹ Ete wowani lo mwanji hambwandau hima ori hi rihi kapwa rini ino tini ri diyahani Jisas ni ya ri ai sili, “Wo ‘hima ba fori’ namoni sawero?” ³⁰ Wowani Jisas mwanji wasa ka hinga ya rini sawe:

“Hima fori Jerusalem andosini Jeriko ko tokwe ya ri rai. Wondawani kapwa hima fwele numbo tiki rini wu heini kapwatapa naha rini yesini ri usalikamba leni wu toroni ya wu i. Wosiwani numbo tiki ya ri da, kamindache naha ri hakoro. ³¹ Wosiwani o gisi kumbwa puris hima fori o numbo ki ya ta. Ri tani ori hima ri heiwani ri tukuyandawani numbo gamba gamba ri i i rini hei hei ya ri i. ³² Ete wosiwani Lifai hima kupu fori o numbo kumbwa ri tani ori hima ri heiwani tukuyandawani numbo gamba gamba ri i i rini hei hei ya ri i.

³³ “Ete wosiwanumbwa Sameriya ko kipe hima fori o numbo ki ri tani ri heiwani hima fori ya tukuyanda. Wondawani rini ni heini rini keke ya ri wo. ³⁴ Wosini rini tambwa takai ri ini, weli tinga waini uku tinga rini owesini ya rini inji. Wosini rini tororasaini ri dongi tenge tiki ya rini

lisi. Ete wosini rini ra'aini hima le tukuyandau aka ki ya rini enependa. ³⁵O gisi humbusiwani nurumbu 10 kina ri rukoni hima tukuyandau yapai chele aka ni ri hasini ya ri sawe, 'Mini dori hima ni norukweni ma enependa. E, ya ti chiki nambwe nawa ani ai a tano gisi ki ya fonga ai mini ani hano.'

³⁶"Apa mi hambwawani hinde hinga? Kale hima namili nindo ki hinde na hima forito hiliya hima rini yero ka hima keke funda ete ri wo?" ³⁷Ete wowani lo mwanji hambwandau hima ori ya ri sawe, "Rini keke woni rini okularo hima ori to." Wowani Jisas ya rini sawe, "Ma ini o sumbu hingambwa ma wo."

Mata hima pi Mariya

³⁸Wosini wu ini Jisas ko foki ya ri raru. Wowani humwe foti hi tihi ti Mata, tindo rini ra ra ti aka we tiki ya rini rakwai. ³⁹Mata hipache foti o aka we ki ya kwai ti da, hi tihi ti Mariya. Tindo tani Apukolaka i seke mu tiki takai ti litisini ri mwanji tini ya ti mendinda. ⁴⁰Wondawani Mata ahirahi leni ti wondani, inakahambwa inakahambwa sumbu leni ya ti hambwanda. Wondani Mata ini Jisas ni ya sawe, "Apukolaka, ka ni mi hambwanda nambwe'e, ai hipache ani hanja'aisini nimba ti linindawani andombwa ahirahi ti ani otokunandau? Woro ma tini sawewa sa saini tani sa ani okula." ⁴¹Ete wowani Apukolaka mwanji wasa ya tini sawe, "Mata, Mata, inaka miyafa tini ni hambwandawani sembe nihi ti mwa'ambwe miyafa keke walambe nini indau. ⁴²Woroti mwa'ambwe foti kekembwa nu heifu hinga. Mariya o mwa'ambwe ni ti toro kinani ti linindau. Woro o sumbu kipe tihi ti apa minambwe tini nu na hinga."

Gotri ni uchahambwandau sumbu

Mt 6:9-15; 7:7-11

11 ¹Jisas michi foki Gotri ni ya ri uchahambwanda. O sumbu ri humbusiwani ri himache fori ya rini sawe, "Apukolaka, Gotri ni uchahambwandau sumbu ma nunu ondiyakandiya, ka injelebwa Jon ri himache leni ondiyakandiyaro hinga." ²Wowani ya wunu ri sawe, "Gotri ni uchahambwano gisi ki ka hinga ma ku sawe:

'Yapai, hi mihi ti kipe naha tumbwa sa ete dawa hima le sa wu rasainda. Aulindau kwambu mihi ti sa ta.

³Ahirahi ele gisi hinga nu ano ti, ma nunu ha.

⁴Ele kapwa sumbu nuhi ma rani humbwe. Nunu okwe kale hima kapwa sumbu wosiwani nu rani nu hambwendau. Apa simiyanehei sumbu tiki nunu ra'ai kei.' '

⁵Wosini ya wunu ri sawe, "E, kui nindo tiki hima fori ri nau fo dawani, nili alase ki ri ini ya ri sawe, 'Ai nau, bereti namili ma ani ha. ⁶Ai nau fori numbo ki tani sukwani ani heiro, woro ani rini a yakwano ti

ahirahi nambwe.’⁷ Ete wowani aka we tiki tukuyandau ri nau ri mwanji wasa ya rini sawe, ‘Mini apa ani ni tau kwambu ani ha kei. Aka ti a dimihiro, wosiwani ai che le tei tiki ani ga dele tukuyanda. Apa hinde a saini ahirahi mini ani ha kumbwa.’ Woro ku hambwawani hinde hinga? ⁸ Kunu a sawenda, yapai chele aka saini ri nau keke ri hambwani ahirahi rini hinde ri ha kumbwa. Mina. Woro ori hima ete uchani ekichasi ekichasindawa apa ri saini ri heifundau mwa'ambwe rini hano. ⁹ Woro keke kunu a sawenda: Kunu Gotri ni ma ete ku uchahambwanda, wowa Gotri o kunu hakonda. Kunu mwa'ambwe ni ma ete ku wakindawa o ku heikonda. Kunu aka duwa ni ma ete yenda, Gotri aka duwa o kunu tukwasikonda. ¹⁰ Hinde na hima fori Gotri ni mwa'ambwe fo keke ete ri uchahambwano ti, o mwa'ambwe ri torono. E, hinde na hima fori mwa'ambwe ni ete ri wakino ti, o mwa'ambwe ri heino. E, hinde na hima fori aka duwa ete ri yendano ti, Gotri o rini tukwasikonda.

¹¹ “E, kui nindo tiki che fori ri yapai ni fwai'omwe keke ri sawewa, apa kapwa hopo ni rini hano'o? Mina. ¹² E, ri che ri yapai ni apwetoko la fo rini ha ki ri sawewa, apa yapai kapwa hopo tini rini hano'o? O okwe mina. ¹³ Woro kunu kapwa sumbu ku wondau hima kui che leni mwa'ambwe kipe tumbwa ku handau sumbu tini ku hambwasindau, o hinga ti nawa Yapai hewen ko tiki ri dau ti rini ni uchahambwandau hima leni Gotri Himamwale kipe o ri hakonda.”

Wunu ete sawero, Jisas Belesepul ga tau ri randau

Mt 12:22-30; Mk 3:20-27

¹⁴ Jisas himamwale kapwa hima foriki dasini takisopo dimisiro hima ni kipe ya ri wosinda. Himamwale kapwa o sirani isiwani mwanji bwanda nambwe hima ori mwanji ti ya ri bwa. Ete wowani ele himiyama hurahama o tini wu heini inaka tenge miyafu ya wu hambwa. ¹⁵ Wowani hima fwele ya sawe, “Himamwale kapwa lei wui apukolaka, Belesepul, ri kwambu tiki himamwale kapwa ri rani ri humbwendau.” ¹⁶ Wosini hima fwele rini simiyanehei kinani ya rini wu ucha, wowa hewen ko kipe kwambu chele sumbu fo wupa wo sumbu hinga ri wosi ki. ¹⁷ Wowani rini wui inaka ti ri hambwasini ya wunu ri sawe, “E, ko laka ki king apukolaka ri himache le huwasini wu anayendawa o ko laka walambe ino. E, aka foki wu dau analongo hima le wu huwasini wu anayendawa o aka apa hinde yakinani wu eti kumbwa. ¹⁸ E, Saiten okwe o hingambwa, ri himache le wu huwasini wu anayendawa apa o wui ko laka hinde hinga yakinani wu etino? Woro ete ku ani sawendau, ani Belesepul kwambu tiki himamwale kapwa a rani a humbwendau. ¹⁹ E, Belesepul kwambu tiki himamwale kapwa a rani a humbwendau nawa, namoto kale kui himache leni okulawani himamwale kapwa rani humbwendau? O hinga ku ani sawewa, ele kui himache leto koti torondau hima hinga

etisini kui mwanji ni o kunu wu kilikonda. ²⁰Woro, ani Gotri kwambu tiki himamwale kapwa a rani a humbwendau ti nawa, Gotri aulindau kwambu ti kunu ki tahiro.

²¹“E, hima kwambu naha fori rambu ti ri torosini ri aka tini ri aulindawa, mwa'ambwe rihi le kipe tumbwa ya dau. ²²E, rini ni dikindau au anaye hima kwambu naha fori tani rini ga fi anayeni dikisini ele ri rambu ga hachangipi huwe ga ri torosiwa kwambu rini haro ti ya leningikonda. Wosinumbwa ele ri mwa'ambwe ri humwasini ri hima kupu leni ya ri hakonda.

²³“Hima fori ai nau nambwe nawa, rini ai miho. Hima fori ani ga ele sipisip si wau nambwe nawa, o rindo ele sipisip ni ri enginawani wu ichi'uchandau.

Himamwale kapwa ai taro

Mt 12:43-45

²⁴“E, himamwale kapwa fori hima foriki dawani rini hanja'aini sirani isini ri fwa nambwe mapwa foki himatino michi tini ya ri wakinda. Woro ri himatino michi ri wakifuni ya ri sawe, ‘Ani ai ini injelebwa a daro aka hukwe ahi ki a dano.’ ²⁵Ri ini ri heiwani o aka ri hanjini ka'apwe le ri woni yechikina yechikinasinda. ²⁶Ete wowani ri ai ini rini ni dikini kapwa sumbu mama wondau tapa'angi hatachi fisi himamwale kapwa leni ya ri rata. Wosini o aka ki wu raruni ya wu da. O keke ka hima injelebwa kapwa sumbu wai hinga ri wondaro ti, apa kapwa sumbu omwesika naha ki funda ete ri wondau.”

Eripe'aripendau tini torondau sumbu

²⁷Jisas ele mwanji hinga ri bwandawani ele himiyama hurahama lei nindo ki humwe fo hapa tinga ti uchani ya ti sawe, “Ka humwe injelebwa mini rasini muku ti mini handaro ti, tini sa ti eripe'aripe.” ²⁸Wowani Jisas ya sawe, “Mina. Ele hima Gotri mwanji ni wu mendini wu sirinandau tombwa, wunu sa wu eripe'aripe.”

Hima fwele kwambu chele sumbu tini wu hei kinani wu ucharo

Mt 12:38-42; Mk 8:12

²⁹Himiyama hurahama miyafu wu tani wu wasiwani ka hinga ya wunu ri sawe: “Do apa kipe himiyama hurahama le wunu kapwa. Wunu Gotri kwambu tini nimba wu hei kinani kwambu chele sumbu fo keke wu uchandau. Woro apa kwambu chele sumbu foti wunu a meku hinga. Jona ki sukwaro sumbu numbwa wunu a mekukonda. ³⁰Injelebwa Ninifa kipe hima le Gotri wunu wosikondau sumbu ni mwe naha wu hambwa kinani Gotri Jona ni wupa ya ri owe. Woro o hingambwa apa dori Hima ri Che okwe apa dele dau himiyama hurahama le keke Gotri wupa ya rini

owekonda. ³¹Ichai Gotri ele himiyama hurahama leni mwanji ri bwano gisi ki, nika rai tokwe miyaningsopo sini tapa yanji waku angi tokwe taro kwini humwe foti dele dau hima lenga funda wu saisini tindo wui kapwa sumbu tini ya ti kilindakonda. Hinde wowani, ka kwini humwe tini niri ambwe nuwe ambwe ti daro tito ti tani Solomon hambwa kipe rihi tini ti mendiro. Woro apa Solomon ni dikiro hima ri doha'a da. ³²Gotri ele himiyama hurahama leni mwanji bwano gisi ki, Ninifa pe hima le dele dau hima lenga funda wu saisini wui kapwa sumbu tini ya wu kilindakonda. Hinde wowani, Ninifa pe hima le Jona wunu bwandaro mwanji ti wu mendini kapwa sumbu wuhi gumwa wu siro. Woro apa Jona ni dikiro hima doha'a da.

Hima tape ki okundau hi

Mt 5:15; 6:22-23

³³“Hima le lamu okusini tei tako tiki, e, hungwe tako tiki wu rawarunda nambwe. Mina. Wunu lamu okusini lamu lisindau tei tenge tiki wu owendau, wowa ele hima raruni o lamu okundau ti sa wu hei. ³⁴Miya mihi ti hima tape ki okundau lamu hinga. E, miya mihi ti kipe nawa, hima tape mihi ti okwe lindanasindau. E, miya mihi ti kapwa nawa, hima tape mihi ti okwe hundusindau. ³⁵O keke mini hambwafwa'ai. Foki o lamu ri sembe tiki kwai dau ti, apa usungwaha ki. ³⁶E, ele hima tape mihi tinda ete lindanandani sunduche foti mini ga da nambwe nawa, ele hima tape mihi, lamu tito okuni taiyandau hinga ete mini o hingambwa taiyandano.”

Farisi hima lenga lo mwanji hambwandau hima lenga wui kapwa sumbu

Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lu 20:45-47

³⁷Jisas o mwanji wunu ri sawesiwani Farisi hima fori ahirahi fi a kinani ya rini ucha. Wowani ri aka we tiki ri raruni tei tiki ya ri liti. ³⁸Woro, Jisas Juta hima kupu lei sumbu tini sirinani uku ri ya nambwe tei tiki ri litiwani Farisi hima ori rini heisini inaka miyafa ya ri hambwanda. ³⁹Ete wowani Apukolaka ya rini sawe, “Kunu Farisi hima, hatumwa lenga hungwe lenga hoko tokwembwa ku yokondau. Woro kui sembe we ti kwai hili ya sumbu tinga kapwa sumbu tinga kunu talesindau. ⁴⁰Kunu ambwatinambwati hima! Hoko tokwe dau mwa'ambwe tini wosiro Gotri, we tokwe dau mwa'ambwe ti okwe ri wosi nambwe'e? ⁴¹E, ele mwa'ambwe kunu ki kwai dau ti ele bwarichape hima le keke ku woni ma wunu ha. O hinga ku wosiwa kunu ki dau hoko kipe mwa'ambwe ti, e, we kipe mwa'ambwe ti tinda ete halaya naha.

⁴²“Woro kunu Farisi hima, kunu hambwafwa'ai! Kunu lekekwaswa le, lombo le, e, kupucha ba fweleni tapa'angi tapa'angi kita hinga ku wausini kita funda

ri Gotri ni ya ku hau. Woro kunu sumbu kipe tini, e, Gotri keke wondau sumbu tini ku sirinanda nambwe. E, ka sumbu ni metengei ma ku wo. Woro ele sumbu ba fwele okwe ku hanja'ai nambwe nawa, o to kipe naha.

⁴³“Kunu Farisi hima le, kunu hambwafwa'ai! Kunu hima le kunu hei kinani lotu wondau aka we tiki takumwa naha ki ku linindani, e, hima le hima wausindau michi tiki kunu wese'anda ki ku okokonandau.

⁴⁴“Kunu hambwafwa'ai! Kunu awa fwasi nambwe matimat hinga, hima le matimat dau tini wu hikisani o tenge ki wu ichi'uchandau.”

⁴⁵Wowani lo mwanji hambwandau hima fori mwanji wasa ya rini sawe, “Ondiyakandiyandau hima, o mwanji hinga mi bwaro ti, huruhumba omwesika nunu mi handau.” ⁴⁶Ete wowani Jisas ga ya sawe, “Kunu lo mwanji hambwandau hima, kunu okwe hambwafwa'ai! Kunu ele himiyama hurahama wui bendu ki mwa'ambwe nomo laka leni ku hasiwani wu kicha ki tau kwambu naha wu randau. Woroti kunu tapa gamweche ku dachinani wunu ni ku okula ki ku hambwanda nambwe.

⁴⁷“Kunu hambwafwa'ai! Kui metele hima Gotri mwanji bwarakarandaro hima leni yeni wu siro. Wosiwani kunu o wui matimat hukwe ni ku ai norukwendau. ⁴⁸O hinga wu wo wo, kui metele wosiro sumbu tini ku ohounandau, wosini hima leni o wui sumbu ni amwei ku sawendau. Hinde wowani, kui metele to Gotri mwanji bwarakarandaro hima leni wu yeni wu sisiwani wui matimat ni ku ai norukwendau.

⁴⁹“O keke Gotri hambwa kipe naha ri hambwasini ri sawero, ‘Ani ni mwanji bwarakarandau hima lenga ai tau randau himache lenga a rumbwewa wunu tambwa wu iwa, fweleni wu yeni wu sini, fweleni walambe sumbu wunu wu wosino.’ ⁵⁰O keke, apa dele dau himiyama hurahama, injelebwa Gotri do nuwe wosiro gisi ki ambwesini ete ta tani Gotri mwanji bwarakarandaro hima leni wui metele le wu yeni wu siro sumbu keke nomo ti ya wu rakonda. ⁵¹Injelebwa metengei naha Epel ni wu yeni sisiwani ete ta tani apa Sekaraiya ni Gotri ni ang'uomwe handau tei ga Gotri aka tipa kipe ga fi nindo naha ki rini wu yeni siro. Ei, mwe naha ki kunu a sawendau, ele kapwa sumbu wuhi keke apa dele dau himiyama hurahama le wunu mwanji chele.

⁵²“Kunu lo mwanji hambwandau hima, kunu hambwafwa'ai! Kunu hambwa kipe dau aka ki tini ku ra'aihiro. Wosini kunjenga o aka ku raru nambwe ku dasini ele raru ki simiyandau hima lei numbo tini ku ai ichakindau.”

⁵³Wosini Jisas o aka we ri hanja'aisini hoko tokwe ri raruwani lo mwanji hambwandau hima lenga Farisi hima lenga mwanji miyafa ki rini wu yendani ya rini wu omwemendinda. Wondani ri takisopo ki mwanji wasa ri ha kinani ele sumbu ba fweleni ya rini wu silineheinda. ⁵⁴Wondani funda rini ni ya ete wu heinda, ri takisopo ki mwanji foti walambe ri bwawa o mwanji ki rini ni wu kotimwo ki.

Gambolombo sumbu tini hambwafwa'ai

Mt 10:26-27

12 ¹Da hinga wowani himiyama hurahama miyafu naha, apa hinde gendi kumbwa, woro wunu wu wauni fundu ete wu anatakai anatakaini hima fwele seke ti fweleni ya yitinda. Ka gisi ki Jisas metengei naha ri himache leni ka hinga ya wunu ri sawe: “Kunu Farisi hima lei bereti ni owesiwani hehenandau wo, yis, tini ku hambwafwa'ai. Yis mwe ti gambolombo sumbu wuhi tini a sawendau. ²Ele sumbu hinga tinda ete wu ichakisiwani dau ti amwei sukwanu. Wowa ele yanisiro sumbu ti hima le ya wu hambwakonda. ³O keke ele mwanji hundu tiki ku bwaro ti, ele himiyama hurahama ni nika tinga wu mendino. E, ele mwanji aka we ki kwai usariche ku bwaro ti, aka hoko ki wu etisini amwei wu bwano.

Hima le namo naha ni akino?

Mt 10:28-31

⁴“Ai nau le, ka hinga kunu a sawenda: Kunu apa hima tape tumbwa yeni sino hima leni ku aki kei. Wunu o sumbu hinga wu wosisini sumbu ba fotinga hinde apa wu wosi kumbwa. ⁵Woro ku akino hima rini o kunu a mekusikonda: Ori hima naha ni ya ma ku akinda. Rindo himamwale tinga yeni sindau ti, hima ni toroni hi tiki rawaindau kwambu ri torosindau. Ei, mwe naha ki kunu a sawendau, kari hima ni ya ma ku aki.

⁶“Ku hambwandau, hima le tapa'angi raisi'apwe cheche leni humokuto ya fisi ki wu randau. Woro Gotri raisi'apweche forini ri hikisanda nambwe. ⁷Rini kui mwa nimbi tinda ete ri gendisindau. O keke kunu apa aki kei. Kunu kale raisi'apwe cheche leni ku dikisindau.

Jisas hi tini sawefikandau sumbu

Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸“Woro kunu a sawenda: E, hima fori hi ahi tini ele himiyama hurahama i miyaningisopo ki amwei ri bwano ti, dori Hima ri Che okwe ori hima ni Gotri ensel lei miyaningisopo tiki amwei ri bwano. ⁹E, hima fori ele himiyama hurahama i miyaningisopo tiki hi ahi tini gumwa ri siwa, ani okwe Gotri ensel lei miyaningisopo tiki ori hima ni gumwa rini a sino.

¹⁰“Hima fori dori Hima ri Che ni kapwa mwanji ri bwano ti, Gotri o ri kapwa sumbu o ri rani ri hambwekonda. Woro hima fori Gotri Himamwale ni ri saweholiyano ti, Gotri apa o ri kapwa sumbu hinde rani ri humwe kumbwa.

¹¹“E, hima le kunu toroni lotu wondau aka ki kunu wu ra'aini, e, gapiman apukolaka lenga hi chele hima lenga wunu tambwa kunu wu

ra'aini miyaningisopo wuhi tiki kunu wu esisiwa, apa ku akini ete ku hambwa kei, 'Ka bwele mwanji wasa hinga tini nu hambwasini apa nu bwano?' ¹²Do amwa ki ete ku enindawa Gotri Himamwale wunu ku bwano mwanji ti o kunu mekusikonda."

Ambwatindau ya chele hima mwanji yepe

¹³Ele himiyama hurahama i nindo tiki dau hima fori Jisas ni ka hinga ya ri sawe: "Ondiyakandiyandau hima, ai okokona ti ai apwai ni ma sawewa si yapai ya mwa'ambwe le ri humwasini fwele sa ri ani ha." ¹⁴Wowani Jisas ya rini sawe, "Hinde wowani? Namoto kui mwanji mendini kilindau hima hinga, e, ya mwa'ambwe humwasindau hima hinga ri ani esiro?" ¹⁵Wosini ya wunu ri sawe, "Kunu kipe naha ku hambwafwa'ai! Apa ya mwa'ambwe ti keke ku okokona kei. Hinde wowani, hima fori ya mwa'ambwe miyafu naha dau ti, apa ele ya mwa'ambwe rihi ki ete da ete da himamwale kipe hinde ri toro kumbwa."

¹⁶Wosini mwanji yepe foti ka hinga ya wunu ri sawe: "Ya mwa'ambwe chele hima fori tau rihi tiki ahirahi miyafu naha nipi nipisindau. ¹⁷Wosiwani ya mwa'ambwe chele hima ori inaka miyafu ka hinga ya ri hambwa, 'Apa hinde hinga a wosino? Ahirahi ahi le ani oweno ti aka nambwe.' ¹⁸Wofunu ya ri sawe, 'Ka hinga a wosino. Ahirahi ahi owendau aka o ni a lendosini aka laka foti a kino. Wosini ele witi ahi, e, ya mwa'ambwe ahi ele o aka laka kumbwa a rawaruno. ¹⁹Wosini ete ya ani hambwa: Ele ya mwa'ambwe ahi le asama miyafu naha dano. Wondawa ahirahi uku sumbwe ahi tunumbwa ani ani, ani eripe'aripendani ya a himati.' ²⁰Ete wowani Gotri rini heini ya rini sawe, 'Mini ambwatinambwati hima! Do niliki ki o mi hakonda. Wowa kale mi ya mwa'ambwe aka fotukumbwa mi wasiro ti namoto apa ra'aikonda?' ²¹Woro ya mwa'ambwe miyafu wunje wu waundau hima le o hingambwa. Wunu Gotri miyaningisopo ki bwarichape hima naha."

Hima tape keke okokonani inaka miyafu hambwandau sumbu

Mt 6:25-34

²²Wosini Jisas ri himache leni ya ri sawe, "O keke kunu a sawendau, apa himamwale kunu andosino ti keke ku hambwani ete ku sawe kei, 'Ka bwele ahirahi ni nu ano?' E, kui hima tape ti keke inaka miyafu ku hambwani apa ete ku sawe kei, 'Ka bwele nika'ari ni nu sini hima tape nuhi ti nu ichakino?' ²³E, himamwale ti ahirahi tini dikindau. E, hima tape ti nika'ari tini dikindau. ²⁴Kale niri pe apwe ni ma ku hambwa. Wunu witi ti wu sindani ahirahi mwe ti wu waunda nambwe. Wunu ahirahi ni oweno aka wuhi nambwe. Woro Gotri to ahirahi ti nimba wunu yakwandau. Woro kunu himiyama hurahama le apwe leni funda ete ku dikisindau. ²⁵E, kui nindo tiki hima fori inaka tenge miyafu

ri hambwani, apa ri inaka ki himamwale rihi tini kamindache ri ai ondiyasiwa gisi gamwe ga ino'o? ²⁶E, ka sumbu cheche ni ku wosifundau ti nawa, hinde wowani ele sumbu ba fwele keke inaka tenge miyafo ku hambwandau?

²⁷“Kale wariko ni ma ku hambwa. Wunu tau kwambu wu rani ka'apwe wuhi ti wu wosinda nambwe. Woroti kunu a sawenda. Injelebwa Solomon nika'ari kipe naha leni ri sindaro ti, do wariko hinga tini ri diki nambwe. ²⁸Ei mwe naha, apa ele fuku tiki saindau ki le icheki hinga wu yekutoni hi tiki wu humbwewa uno, woro kale ki tapa miya hinga ti Gotri to wariko kipe wunu hani nimba wunu ri enependau. O tini ma ku hambwa, Gotri kipe naha o kunu ri enependakonda. Kunu sembe ku haro ti, kui sembe ha sumbu kapwacheche naha! ²⁹O keke apa inaka tenge miyafo ku hambwani ete ku sawe kei, ahirahi ga uku sumbwe ga bwele ni ku ano. Apa o tini inaka miyafo ku hambwa kei. ³⁰Do nuwe kipe Gotri ni hambwanda nambwe hima le, wunu ele mwa'ambwe keke tau kwambu wu wo wo wu wakindau. Woro kui Yapai hewen ko tiki dau to rini hambwasindau, kunu okwe ele mwa'ambwe to kunu okulawani ku dau ti. ³¹Woro metengei naha ka tini ma wo: Gotri aulindau kwambu ti ma ku wakinehei. Wowa dele mwa'ambwe hinga Gotri o kunu hakonda.

Hewen ko tiki mwa'ambwe kipe ti waundau sumbu

Mt 6:19-21

³²“Kunu dele ai fe che asa che, kunu apa aki kei. Kui Yapai eripe'aripeni aulindau kwambu rihi ti o kunu ri hakonda. ³³Ele usalikamba kuhi ya wungwa ma ku ji. Wosini ele ya heifundau hima leni ma ku ha. O hinga ku wosini simba yinda nambwe ya kowe tini ku wosini hewen ko tiki se yinda nambwe mwa'ambwe kipe tumbwa ma ku wau. Hewen ko tiki ele mwa'ambwe waninda nambwe, hili ya hima le takai tanda nambwe, e, owechepoche le mwa'ambwe leni anda nambwe. ³⁴Ele mwa'ambwe kipe kuhi dau ko kumbwa inaka kuhi okwe o ko ki ya da.

Tau ra himache wu otokunano sumbu

³⁵“Nika'ari ti ku lehepuni faicheri ku injini leti mwalekupu tiki ku dahapisini lamu ti okuni ya ma ku otokuna. ³⁶Kale hima wui apukolaka humwe hopwe kinani woro ahirahi laka ri asini ri ai tano tini wu nikisindau hinga ma ku otokunasini nikisinda. E, ri tani dawa ti ri yewa, metengei ete wu mendini ya wu tukwakonda. ³⁷E, wui apukolaka hima ori tani ri heiwa, ri tau ra himache wu tukuya nambwe wu nikisindawa ele tau ra himache sa wu eripe. Mwe naha ki kunu a sawe, apukolaka rinjenga nika'ari ti ri lehepuni faiche ri ri injini leti ti mwalekupu tiki ri dahapisini tei ki wu liti kinani ya wunu ri sawekonda. Wosiwa rinjenga ri

saini ahirahi le ya wunu ri tisikonda. ³⁸ Apukolaka nili alase ki'ti, kapwa apwe gindau amwa ki ri ai tani ri heiwa ele tau ra himache wu tukuya nambwe wu dau nawa, ele tau ra himache sa wu eripe.

³⁹ “Ka sumbu ni ma ku hambwa: E, yapai chele aka mwanji suwa fori ka hinga ri mendiwa, apa hili ya hima fori ri aka ki hili ya ki tano, wosiwa ri aulindawa apa o hili ya hima ri aka ti hinde ri lembuningisini ri raru kumbwa. ⁴⁰ Kunu okwe ma ku hambwafwa'aisini ku da. Dori Hima ri Che tano gisi kunu ku hikisandau.”

Tau ra himache kipe ga tau ra himache kapwa ga fi mwanji yepe

Mt 24:45-51

⁴¹ Wowani Pita ya sawe, “Apukolaka do mwanji yepe nunu numbwa mi sawendau'u, mina dele hima okwe mi sawendau?” ⁴² Ete wowani Apukolaka ya wunu sawe, “Hinde na tau aulindau hima forito hambwafwa'aisini ri tau ni norukweni ri randau? Apukolaka rini ni esisiwa ele tau ra himache ni ri aulindani, ahirahi hano amwa ki ri tau ra himache leni ahirahi le norukweni ri handakonda. ⁴³ Wondawa ri Apukolaka ri ai tani ri heiwa, ri tau ra himache o mwanji rini sawesiro hingambwa ri wosindawa, o tau ra himache sa ri eripe. ⁴⁴ Mwe naha ki kunu a sawendau, ri apukolaka rini esisiwa ele mwa'ambwe rihi hinga tinda ete rindombwa aulino. ⁴⁵ Woro ori tau ra himache ri inaka ki ete ri hambwawa, ‘Ai apukolaka amahani hinde ta kumbwa,’ wosini ele tau ra himache le, e, tau ra humwe leni wunu ri yendani uku sumbwe kwambu ri andani ya ri ambwatinambwatinda. ⁴⁶ E, o tau ra himache ri apukolaka gisi foki tano keke ri nikisi nambwe, o sumbu hinga tini ete ri wondawa, ri apukolaka gisi foki ete ri ai tano, woro o gisi hinde ri hambwa kumbwa. Ri apukolaka ai tani ri heini walambe naha ki ete rini yeno, wosini ele hima wui tau ni hambwafwa'aini randa nambwe hima lenga ri kilini rumbwewa wunu ga ri dano.

⁴⁷ “O tau ra himache ri apukolaka i inaka tini ri hambwasindau, woro rinjenga ri otokunasini apukolaka i inaka tini ri sirina nambwe. O keke apukolaka hapa tinga rini tanambwa sindau. ⁴⁸ Woro o tau ra himache ri apukolaka i inaka tini ri hikisasini kapwa sumbu hinga fotini ri wowa, o keke ri apukolaka gasa kumbo tiki rini yekondau ti, apa kapwacheche hinga rini tanambwano. Hima fori mwa'ambwe miyafu naha rini haro ti, ele mwa'ambwe chiki hingambwa wasa sa ri ai ha. E, hima fori tau ra kinani tau omwesika naha rini haro ti, o tau chiki hingambwa tau sa ri rawa ahirahi mwe o hingambwa sa sukwa.

Jisas keke ele himiyama hurahama wu huwakonda

Mt 10:34-36

⁴⁹ “Ani hi okundau tini do nuwe ki a rumbwe ki a taro. Ani ai okokona naha ti do hi metengeimbwa ete okuni lilinandapo kipe naha. ⁵⁰ Ani

amwaka chele uku ni a yakondau. Woro o sumbu hinga ani ki sukwa nambwe ete a dawa, sembe ahi ti nomo naha. ⁵¹Woro ani a taro ti, ku hambwawani do nuwe ki dau au kuhi tini a humbu kinani a taro'o? Mina. O kunu a sawenda: Ani himiyama hurahama leni a huwa kinani a taro. ⁵²Apa ga ichekai ga okwe, aka fokumbwa hima le tapa'angi hinga wu dano ti, nerimbe fisi ya wu huwakonda. Wosini hima namili hima fisi ni omwemendindawa, hima fisi ga ele hima namili ni ya fi omwemendindakonda. ⁵³Yapai ri hurahama che ni omwemendiwa, hurahama che ri yapai ni omwemendikonda. Wowa nuwai ti himiyama che ni omwemendiwa, himiyama che ga ti nuwai ni ti omwemendikonda. Wowa tukwahapa saini ti naruhumwe ni ti omwemendiwa, ti naruhumwe ga saini ti tukwahapa ni omwemendikonda.”

Sukwakondau sumbu ni hambwanda sumbu

Mt 16:2-3; Mk 8:11-13

⁵⁴Wosini ele himiyama hurahama okwe ya ri sawe, “Hiki ke ti ku heiwani nika raindau mapwa tokwe roni sukwawani metengei ete ya ku saweu, ‘Mwa ti ya yekonda.’ Wowani mwe naha mwa ti ya yeu. ⁵⁵E, ausuwa ti uku funda ete gesahasindau michi tokwe sini tandawani ku heini ya ku saweu, ‘Nika ti au naha ya yekonda.’ Wowani mwe naha nika ti au naha ya yeu. ⁵⁶Woro kunu nimba gambo hima! Nuwe kipe sumbu ga niri pe sumbu ga ku heini mwe naha ku kilindau. Wo hinde wowani do apa sukwandau sumbu tini ku heini norukweni ku kilinda nambwe?

O mini kotimwokondau hima ga mwanji ti ma ki norukwe

Mt 5:25-26

⁵⁷“Hinde wowani kunjenga norukweni ku hambwani sumbu kipe tini ku kilinda nambwe? ⁵⁸O mini kotimwono hima ga koti wondau aka ki funda ki indawa, o gisi ki ete numbo alase ki rini ga mwanji ti ma ki wonorukwe. Foki koti mendindau hima ri tambwa mini ra'aiwa, koti mendindau hima ori apungwandai kichandau hima lei tapa tenge tiki mini ri hawa apungwandai kicha hima ele kalapus tiki apa o mini rawarukonda. ⁵⁹Mini a sawenda: Wosiwa kalapus aka tiki amahani apa hinde mi sira kumbwa. Wayambwa koti mendindau hima mini siliro ya hinga tinda ete, humokuto yache okwe mi hani mi chikiwambwa.”

Hima fori sembe ha nambwe sino ti rini humbuno

13 ¹O gisi kumbwa ete hima fwele o ki wu wausiro ti, gapiman apukolaka Pailat Galili kipe hima fweleni wosiro sumbu tini Jisas ni ya wu sawe. Pailat wui hima fi tinga Gotri ni angu'omwe handau omwe fi tinga funda ete anahulehuro. ²Wowani Jisas mwanji wasa ya wunu sawe, “Ku hambwawani, kale Galili kipe hima Galili pe hima ba

fweleni dikini wundombwa kapwa sumbu mama wu woro ti keke sembe namo wu aro'o? ³Mwe naha ki kunu a sawenda: Minambwe naha! E, sembe ku ha nambwe nawa, kunu okwe o hingambwa ku humbuno. ⁴Ka Siloam aka huwe laka lendoni sikani kale 18 hima ni yewani wu haro ti, ku hambwawani wui kapwa sumbu ti, Jerusalem ki dau hima ba fwele wui kapwa sumbu tini wu dikiro'o? ⁵Mwe naha ki kunu a sawenda: Minambwe naha! E, sembe ku ha nambwe nawa, kunu okwe o hingambwa ku humbu sindau.”

Me ti tuko wanda nambwe mwanji yepe

⁶Wosini mwanji yepe foti ya wunu ri sawe, “Hima fori fik me foti ri ra'aini waini rupwa rihi ki ri sisiro tini tuko fwele ri numbu ki ya ri ta. Ri tani ri heiwani tuko fo wa nambwe, mina. ⁷Wofunu o rupwa ni aulindau himache ni ya ri sawe, ‘Ma mendi. Asama namili do fik tuko ni a numbu ki a tani ani heiwani tuko foti wa nambwe. O keke ma seni humbwe'i. Hinde wowani nuwe uku kipe nimba ini humbundau?’ ⁸Wowani o rupwa ni aulindau tau ra himache ri mwanji wasa ya rini sawe, ‘Apukolaka, mi ani hanja'aisiwa do asama tombwa sa da. Wosiwa nuwe ti kipe i kinani me mu takai ki haweini wa ti ani eisini bulumakau se ti a ratani o ki a rawaikonda. ⁹Wosiwa ai tano asama foki tuko ti wawa, kipe naha. E, wa nambwe nawa, mi seni bwe rumbwe'i.”’

Himati gisi ki Jisas hahungo humwe foni kipe ri wosiro

¹⁰Himati gisi ki Jisas ele himiyama hurahama ni lotu wondau aka we ki mwanji le ya wunu ondiyakandiyanda. ¹¹Wondawani himamwale kapwa ga dau humwe foti o ki ya ti da. O himamwale kapwa to hahungo tini hasiwani ti daro asama ti 18. Wosiwani o humwe mwangi hapa ti boloiya ete wosiwani dachikinani ti eti kinani ti simiyandaro. ¹²Wowani Jisas tini heisini ri uchawani ti tawani ya tini ri sawe, “O bai humwe, ni hahungo a rani a humbwehiro.” ¹³Wokoni ri tapa ti o humwe tape tenge ki ri torokowani, metengei ete dachikinani ya ti eti. Wosini o humwe Gotri hi tini ya ti rasai. ¹⁴Ete wowani o lotu wondau aka aulindau mekupu hima ori Jisas himati gisi ki o humwe ni kipe ri wosiro ti keke rini ni sembe enge ti ya ri a. Wosini mekupu hima ori ele himiyama hurahama ni ya ri sawe, “Tau rano gisi ti tapa'angi hatachi funda. E, hima fori kui hahungo ti kipe ri wosi kinani ku okokonawa tau rano gisi tiki pwe ku bwe ta. Apa himati gisi ki o sumbu hinga ku rata kei.” ¹⁵Ete wowani Apukolaka mwanji wasa ya rini sawe, “Kunu gambolombo hima tiya! Himati gisi ki kunu tinda ete bulumakau dau aka tokwe ku ini kui bulumakau le, e, dongi le uku sumbwe wu a kinani ku ra'aindau. ¹⁶Doha'a humwe o Epuraham i anitafenita. Woro Saiten to tini toronambusiwani asama ti 18 hinga ete ti daro. Hinde wowani?

Himamwale kapwa tini toronambusindau ti, woro himati gisi a rani a humbweno ti kapwa'a?" ¹⁷O hinga ri sawewani sembe enge rini andaro hima le mwanji nambwe huruhumba ya wu a. Ete wowani ele himiyama hurahama ele sumbu kipe naha ri woro ti keke ya wu eripe'aripe.

**Masitet tuko ga bereti ki owesiwani hehenandau wo,
yis, fi mwanji yepe
*Mt 13:31-33; Mk 4:30-32***

¹⁸Wosini Jisas mwanji yepe foki ai ya wunu ri sawe, "Ka Gotri aulindau kwambu ti bwelefo hinga? Bwelefo hinga tini a yepeni o tini a sawekaweno? ¹⁹Ani hambwawani ka masitet tukoche fo hinga. Woro hima fori o masitet tukoche ra'aini ri rupwa tiki ya ri sisi. Wosiwani dani ini me laka hinga ya sai. Ete wosiwani apwe le tani talitapa ki woto le ya wu yenda."

²⁰Wosini ya ri ai sawe, "Ka Gotri aulindau kwambu bwele mwa'ambwe hinga fotini a yepeni a sawekaweno? ²¹Oti bereti ni owesiwani hehenandau wo, yis, hinga. Humwe foti yis ti hungwe laka we ki dau falawa tinga ti rawaisini uku ti gutosini ya ri jaunjamekonda. Wosiwani dani ikowani falawa oti funda ete hehenani ya sukwa."

**Lengenumbo cheche
*Mt 7:13-14, 21-23***

²²Jisas ko laka fweleki ri indani, e, ko cheche fweleki ri indani ele himiyama hurahama ni Gotri mwanji tini ya wunu ri ondiyakandiyanda. O hinga ri wo wo Jerusalem ko tokwe ya ri inda. ²³Wondawani hima fori ya rini sawe, "Apukolaka, Gotri hima funda hima funda numbwa ra'aino'o?" Wowani Jisas ya rini sawe, ²⁴"Lengenumbo cheche ki mi raru kinawa tau kwambu fwesini ma ra. Mini a sawenda: Hima miyafu wu raru kinani wu wondano, woro apa wu simiyafuno. ²⁵Yapai chele aka saini aka duwa ti ya ri dimikonda. Ete wosiwa ku tani hoko tiki ku etisini duwa ti ku ye ye ku ucha ucha ka hinga ya ku sawendakonda: 'Apukolaka, duwa ma tukwawa nu sira!' Wowa rini ga mwanji wasa ya kunu sawekonda, 'Ani kunu a hikisandau, kunu so ko kipe.' ²⁶Wowa ya rini ku sawekonda, 'Nunu mini ga ahirahi tinga uku sumbwe tinga funda nu andani mindo nui numbo ki mi enindani nunu ni Gotri mwanji ti mi ondiyakandiyandaro.' ²⁷Ete wowa rini ga ya kunu sawekonda, 'Ani kunu a hikisandau, kunu so ko kipe hima. Kunu tinda ete kapwa sumbu ku wondau hima, ma ku i!' ²⁸Wosiwa ku heindawa Epuraham, Aisak, Jekop, e, ele Gotri mwanji bwarakarandaro hima le Gotri kwambu tinga dau ko tiki kwai wu enindawa, kunu minambwe ri nasiwa hoko tiki ya ku dakonda. Hoko tiki ku dani ku ichakandani fu kuhi tini ya ku tangindomunandakonda. ²⁹Wondawa nika sukwa mapwa tokwe, nika

rai mapwa tokwe, e, waku angi waku angi tokwe kipe ele himiyama hurahama hinga miyafu wu tani wu raruni Gotri kwambu tinga dau hewen ko tiki funda wu linindani ahirahi le ya wu andakonda. ³⁰Ei, mwe naha, hima fwele jepini wu tandaro le wu mwaseni wu iwa, ele hima mwaseni wu indaro le ya wu ai jepikonda.”

Jisas Jerusalem ko keke ri ichakaro

Mt 23:37-39

³¹Ori gisi kumbwa ete Farisi hima fwele tani ya rini sawe, “Do ko ma hanja'aisini ko ba foki ma i. Herot mini yeni si ki ri hambwanda.” ³²Wowani Jisas ya wunu sawe, “Ma ku ini o kapwa asa ni ete ku sawe; ‘Ma mendi, apa ga ichaki ga himamwale kapwa le a rani a rumbwendani, e, hahungo mendindau hima leni kipe a wosindano. E, gisi namili ki tau ahi ti a humbuno.’ ³³Woro apa, icheki, e, yaiki, ani indano. Hinde wowani, apa Gotri mwanji bwarakarandau hima fori ko ba foki rini yeni si hinga. Minambwe naha, Jerusalem ko kumbwa rini yeni sino.

³⁴“Jerusalem, Jerusalem, mini Gotri mwanji bwarakarandau hima leni mi yeni mi sindani, Gotri ele ri tau ra himache mini tambwa ri humbwewani wu iro hima leni humokuto ba wunu mi yendau. Numbo miyafu ki ka apwetoko nuwai ti che leni ratani ti tipi sopu tiki ti waundau hinga mi che leni a ratani a wau ki a woro. Wokowani kunu ku diyaha. ³⁵Ma mendi, Gotri kui aka ti funda ete ri hanja'aihiro. Kunu a sawenda: Apa ai miyaningisopo foti hinde ku ai ku ani hei kumbwa, waya kunjenga ka ku ani sawewambwa: “Apukolaka hi tiki tano hima ri hi tini ma nu rasai!”

Jisas hima fori tape hehenaro tini kipe ri wosiro

14 ¹Himati gisi foki Jisas Farisi hima lei wui apukolaka hima ri aka tiki ahirahi a ki ya ri raru. Wosiwani wunu rini ni ya wu misinda. ²Hima tape hehenaro hima fori rini ga takaini ya ri lininda. ³Wowani Jisas ori hima ni heisini ele lo mwanji hambwandau hima lenga Farisi hima lenga wunu ni ya ri sili, “Himati gisi ki hahungo hima leni kipe wunu nu wosino ti kipe'e, kapwa?” ⁴Ete wowani mwanji wasa foti rini wu sawe nambwe. Wowani ori hima ni tapa tiki ri toroni kipe rini ri wosisini sawewani ya ri i. ⁵Wosini ya wunu ri sawe, “E, kui nindo tiki hima fori, ri che forito'o ri bulumakau to uku elesindau wa laka we tiki raisiwa, apa kari hima metengei ete ini rini rasukwa hinga'a?” ⁶Ete wowani wunu ga mwanji wasa wu bwa nambwe.

Hima ri hi rihi tini sa ri rakai

⁷Jisas o ahirahi woro hima to uchawani taro hima le ri heiواني takumwa naha ki owero tei kumbwa wu liti ki ya wu wonda. Wowani ri

heifuni mwanji yepe fotini ka hinga ya wunu sawe: ⁸“E, hima fori humwe hopweno ahirahi laka mi a ki mini uchawa, apa mi ini takumwa ki dau tei ki liti kei. Foki hi mihi tini dikindau hi chele hima laka forito o tei ki litikonda. ⁹O hima ga mini ga kini uchawani ki taro hima o to tani apa ka hinga o mini sawekonda, ‘Mini do takumwa ki dau tei ti dori hima ni ma hawa sa ri liti.’ Wowo mini huruhumba naha tinga mi ini jipe naha ki dau tei ki ya mi litikonda. ¹⁰E, hima fori ahirahi mi a kinani mini uchawa, mi ini jipe naha ki dau tei ki ya ma liti. O hinga mi wosiwa, ori mini uchawani mi taro hima ori mini tambwa tani ka hinga o mini sawekonda, ‘Ai nau, ma tani do takumwa ki dau tei kipe ki liti.’ O hinga mini ri wosiwa, mini ga ahirahi andau hima lei wui miyaningisopo ki mini hi laka. ¹¹Hima fori rinjenga hi rihi tini ri rasaino ti, Gotri o hi rihi ai rini rakaino. Woro hima fori hi rihi tini ri rakaiwa, Gotri o hi rihi rini rasai sindau.”

Hima le ahirahi laka woro tini a kinani wunu uchandau sumbu

¹²Wosini o ahirahi ri a ki rini uchawani ri iro hima o rini ya sawe, “E, ahirahi laka fo mi wosini apa mi nau le, mi hiparakambwe le, mi hima kupu le, e, o ko kumbwa funda ku dau ya chele hima leni ucha kei. Foki ahirahi wasa mihi wu wosini aka wuhi ki mi a ki o mini wu uchakonda. ¹³E, ahirahi laka mi wosini ele bwarichape hima le, ele hima tape wuhi walambe iro hima le, ele seke kapwa hima le, e, ele miyasa hima, wunu ni ma ucha. ¹⁴Wowo ele hima miya hinga le apa ahirahi wasa hinde mini wu ha kumbwa. Wowo mini o keke o mi eripe'aripekonda. Hinde wowani, ichai hima kipe naha le matimat ki ai saino gisi ki Gotri mwa'ambwe wasa mihi o mini hakonda.”

Ahirahi laka woro mwanji yepe

Mt 22:1-10

¹⁵Wowani wui nindo tiki dani ahirahi rini ga andaro forito o mwanji ri mendini Jisas ni ya ri sawe, “Hima fori Gotri kwambu ga dau hewen ko ki ri raruni ri litini ahirahi ri ano ti rini sa ri eripe'aripe.” ¹⁶Ete wowani Jisas ya rini sawe, “Hima fori ahirahi laka ri otokunakoni hima miyafu naha ri uchawani do ahirahi laka woro ki ya wu takonda. ¹⁷Woro ahirahi laka tini wu ano gisi tawani ri tau ra himache forini ri humbwewani ri ini ta kinani ucharo hima leni ya ri sawe, ‘Kunu ma ta. Ele ahirahi hinga tinda ete ri otokunahiro.’ ¹⁸Woro ele hima wunu funda funda wu diyahani mwanji wasa wuhi ya wu sawenda. Hima fori sawe, ‘Ai hima kapwa, ani nuwe tipa fo ya tiki a raro ti, ani ini ani heikondau. Se'e, apa hinde a ta kumbwa.’ ¹⁹Wowani hima ba fori sawe, ‘Ai hima kapwa, ani tau ra bulumakau ti tapa'angi tapa'angi a raro, woro rupwa tiki wunu a ra'aini a simiyaneheikondau, se'e, apa hinde a ta kumbwa.’ ²⁰Ete wowani

hima ba fori ga sawe, ‘Ani humwe ti apambwa naha ani hopwero. O keke apa hinde ani i kumbwa.’

²¹ “Ete wowani o tau ra himache ai ini ele mwanji hinga wu bwaro tini ri apukolaka ni ya ri sawe. Wowani yapai chele aka sembe enge ri ani ri tau ra himache ori ni ya ri ai sawe, ‘Metengei ete ma ini o ko laka ki indau numbo laka le, e, numbo cheche ki dau bwarichape hima le, hima tape wuhi walambe iro hima le, miyasa hima le, e, seke kapwa hima le, wunu mi ra ra ai aka we tiki ma wunu rasira.’ ²² Ete wosiwani tau ra himache ori ya sawe, ‘Apukolaka, mi sawero hinga a wosiro. Woro tei fwele ya nimba da.’

²³ “Ete wowani apukolaka o tau ra himache ni ya ri ai sawe, ‘Ele numbo laka ki ma ai ini, tau keke ini injiro ini gimba ini gimba ma ini ele himiyama hurahama ai aka we tiki ma ani rasirasi. Aka ahi hima tombwa tale kinani ani okokonanda. ²⁴ Mini a sawenda: Kale hima injelembwa wunu ani ucharo hima le, wunu fori ai a ti apa hinde wu a kumbwa.’”

Hima fori ri hambwafwa'aisini pwe Jisas ni sa ri sirina

Mt 10:37-38

²⁵ Himiyama hurahama miyafu Jisas ga wu indawani ri jamekoni wunu ri heini ya wunu ri sawe, ²⁶ “E, hima fori ani ni sirinani ri nuwai yapai, ri che humwe le, ri hiparakambwe le, ri kahaiche le, e, ri himamwale ni omwemendi nambwe nawa, rini apa ai himache hinga hinde ri da kumbwa. ²⁷ E, hima fori ri me yapweke ti ri kichani ani ni ri sirina nambwe nawa, rini apa ai himache hinga hinde ri da kumbwa.

²⁸ “Hinde wowani? E, kui nindo tiki hima fori aka huwe laka fori kaumbwa naha ri ki kinawa, metengei ri litisini o aka keke ri humbweno ya hinga tini ri gendisini ya ri hambwau, ‘Do ya ki ka aka laka apa a kini a humbukondau umo, mina?’ ²⁹ E, metengei o hinga ri wo nambwe nawa, simeni numbwa ri owesini aka mwe ti hinde ri humbu kumbwa. Wowa ele hima o sumbu ni wu heini, ori aka kindau hima ni ya wu saweholiyandakonda. ³⁰ Wondani ya wu sawekonda, ‘Dori hima do aka ri ki ki tau ti ri rasairo, woro ri humbu nambwe.’

³¹ “E, king apukolaka fori au anaye hima lenga wu ini king apukolaka fonga wu anaye kinawa, metengei ri litisini ya ri hambwau, ‘Anjenga au anaye himache ahi le 10 tausen, wowani ai miho king apukolaka 20 tausen au anaye himache rihi lenga ri rani ya ri tanda. Apa hinde hinga rini ga si anayeni rini ai enginawa ri ikondau umo, mina?’ ³² E, ete ri hambwawa, ‘Apa hinde a diki kumbwa,’ wowa rini ga anayeno king apukolaka apahime dawa, hima fweleni ri humbwewa rini tambwa wu ini au etipe ki mwanji wahapi ki ya wu bwakonda.

³³ “O hingambwa kui nindo tiki hima fori ele ri usalikamba hinga tinda ete ri rumbwe nambwe nawa rini apa ai himache hinga hinde ri da kumbwa.

Soliwo ti au anda nambwe

Mt 5:13; Mk 9:50

³⁴“Soliwo oti ahirahi kipe. E, o soliwo au humbuwa, hinde nu ai wowa o soliwo au ai ano? ³⁵Ka soliwo tapa hinga ti apa tau tiki nu owe hinga, e, bulumakau se hinga nuwe ni okula hinga. Au anda nambwe soliwo tapa hinga ti nimba wu humbwendau. Hima wasamba chele ti do mwanji sa ri mendi.”

Sipisip yaniro mwanji yepe

Mt 18:12-14

15 ¹Takisi ya torondau hima lenga lo mwanji hikisandau hima lenga Jisas mwanji wu mendi kinani rini tambwa takai ya wu ta. ²Wowani Farisi hima lenga Gotri lo mwanji hambwandau hima lenga mwanji kwambu tiki ka hinga ya wu sawe, “Dori hima Gotri lo mwanji hikisandau hima leni ri rakarusini funda wu linindani ahirahi wu andau.”

³Ete wowani Jisas ka mwanji yepe ni ya wunu ri sawe: ⁴“E, kui nindo ki hima fori 100 sipisip rihi ya da. Woro sipisip fori yanisiwa, 99 sipisip ele mapwa foki wunu ri hanja'aisiwa wu dawa rini o sipisip funda yaniro tini ya ri wakindakonda, waya ri heiwambwa ri ai tano. ⁵O sipisip ni ri wakini heiwa ri bendu tenge tiki ri opuchani ri eripe'aripeni ya ri ai takonda. ⁶Ri ai tani ri ko tiki ri rarusini, ri nau le, e, o ri ko kumbwa funda wu dau hima le ri uchawa wu tani ya wu waukonda. Wosiwa wunu ri sawekonda, ‘Kunu ani ga ma ku eripe'aripe! Sipisip ahi fori yanisiwani a wakini ani ai heini a rataro!’ ⁷Kunu a sawenda: O hingambwa kapwa sumbu wondau hima funda ri kapwa sumbu rihi gumwa ri sisini sembe ri hawa hewen ko tiki rini keke omwesika ya wu eripe'aripekonda. Do eripe'aripe sumbu ti kapwa sumbu nambwe 99 hima kipe le keke eripe'aripekondau sumbu tini dikisindau.

Ya tito yaniro mwanji yepe

⁸“E, humwe foti ya silifa tihi le tapa'angi tapa'angi, woro ya silifa fori yanisiwa, lamu ti ti okusini tikisapu ti hanji hanji ya ti wakindakonda, waya ti heisinimbwa. ⁹O ya ni ti wakini ti heisiwa, ti nau le, e, o ko kumbwa funda wu dau hima le, ti uchawa wu tani wu wausiwa ka hinga ya wunu ti sawekonda: ‘Kunu ani ga ma ku eripe'aripe! Ya silifa ahi foti yanisiwani, a wakini ani heini ani ai rukoro!’ ¹⁰Kunu a sawenda: O hingambwa kapwa sumbu wondau hima funda ri kapwa sumbu rihi gumwa ri sisini sembe ri hawa Gotri ensel le ya wu eripe'aripekonda.”

Hima wapache ri yapai ni hanja'airo mwanji yepe

¹¹Wosini Jisas mwanji yepe fonga ya ai wunu sawe, “Hima fori ri hurahama che fisi. ¹²Hipache rito yapai ni ya sawe, ‘Yapai, ani ete ani

hambwanda, ele mwa'ambwe mihi hinga tinda ete ma sini humwasini ahi hinga ya ma ani ha.' Ete wowani fi yapai ele mwa'ambwe rihi hinga ri humwasini ya fini ha'i hata. ¹³Wowani isiti nambwe hipache rito ele ri mwa'ambwe hinga tinda ete ri rani ko sumbwe naha foki ri isini ya ri da. O ko ki ri dani ya rihi ele kapwa sumbu ri wondani ya ri ohumbwenda. ¹⁴Ele ri ya mwa'ambwe ri humbwe'i humbwetawani iche omwesika laka ka ko ki ya ta. Wowani rini ya mwa'ambwe nambwe naha ya ri da. ¹⁵Ete wowani o ko ki dau hima foriki ya tau ri ra kinani rini tambwa ya ri i. Ri iwani ori hima fe rihi ni ri auli kinani fe ini tokwe rini humbwewani ya ri i. ¹⁶Wosini rini ele fe andau mwaka tupu tini ri awa sembe rihi ti rini tale kinani ete ya ri okokonanda. Woro hima fori ahirahi rini yakwanda nambwe naha.

¹⁷“Wosini ri yapai ga ri daro inaka ti ai tawani o tini ri kilisini ya ri sawe, ‘Ai yapai ri tau ra hima le wunu ahirahi miyafu naha, tinda hinde wu a kumbwa. Woro ando do ki a dani iche miyafu naha ani handau. ¹⁸Apa ani ai a saini ai yapai tambwa ya ani ikonda. Wosini ete rini a saweno, ‘Yapai, ani Gotri miyaningisopo ga mi miyaningisopo ga kapwa sumbu naha ki a wosiro. ¹⁹Apa ani hima kipe nanumbwa mi che hinga mi ani uchano. Ma nimba mi tau ra himache hinga ma ani esisi.’ ” ²⁰O hinga ri hambwasini ri saini yapai tambwa ya ri ai i.

“Apahime hinga ri indawani ri yapai ma'aini ya rini hei. Wosini sembe ti rini keke ya ri wo. Wokoni ri namani ri ini, ri che ni ri yakosini ya rini tumwatamwa'anda. ²¹Wowani ri che ka hinga ya rini sawe, ‘Yapai, ani Gotri miyaningisopo ga mi miyaningisopo ga kapwa sumbu naha ki a wosiro. Apa ani hima kipe nanumbwa mi che hinga mi ani uchano.’ ²²Ete wowani yapai ri tau ra himache leni ya wunu ri sawe, ‘Ma ku ini nika'ari huwe kipe naha ahi oti ma ku ratamatani rini so'oisi. Wosini ficha kipe naha foti tapa nungusenge rihi ki ma rini so'oisi. Ete wosini su foti seke rihi ki ma rini so'oisi. ²³Wosini hehenaro bulumakau che foni ma yeni ku rata. Wowa ahirahi tinga woni nu andani nu eripe'aripenda. ²⁴Hinde wowani, dori ai che ri haro ti, himamwale tinga ai tani sukwaro. Ri yaniro, woroti nu ai wakini rini nu heiro.’ O keke ahirahi laka foti woni ya wu a.

²⁵“Wondawani ri che mwa laka ri rupwa tiki ya ri da. Woroti ko tokwe ri ai tani ko tipi ki ri etisini ri mendiwani waku yeni hukwa randau ata ti ya ri mendi. ²⁶Wosini tau ra himache forini ri uchawani iwani ya rini sili, ‘Bwele sumbu tini wu wosindau?’ ²⁷Ete wowani tau ra himache ori ya rini sawe, ‘Mi hipache ri ai tasiwani, mi yapai hehenaro bulumakau che fori ri yero. Hinde wowani, ri che ha nambwe kipe naha dawani ai rini heiro.’ ²⁸Ete wowani che mwa laka ori sembe enge ri ani aka we ki ri raru nambwe. Wowani ri yapai rini tambwa ini sembe rihi wahapisi kinani mwanji miyafu ki ya rini sawenda. ²⁹Ete wowani o che mwa laka

mwanji wasa ri yapai ni ka hinga ya rini sawe: ‘Asama miyafu naha tau mihi ti mi tau ra himache hinga nimba ete a randaro. Mi mwanji tini gisi foki a sawesiya'ai nambwe naha. Woroti meme che fotini mi ani hawani ai nau lenga woni nu andani nu eripe'aripe nambwe. Minambwe naha. ³⁰Ka mi che ele mi mwa'ambwe hinga tinda ete ele numbo tenge humwe keke tinda ete ri ohumbwero. Wosini ri ai tawani rini keke mi woni o hehenandau bulumakau che ni mi yero!’

³¹“Wowani yapai ka hinga ya rini sawe: ‘Ai che, gisi gisi mini ani ga funda si dau. Dele ai mwa'ambwe hinga tinda ete mihi ba. ³²Woro apa funda ma nu eripe'aripewa sembe nuhi ti kipe sa i. Hinde wowani, ka mi hipache ri haro ti, himamwale tinga ai tani sukwaro. Rini yaniro, worotini nu ai wakini rini nu heiro.”’

Tau norukweni aulindau hima mwanji yepe

16 ¹Jisas himache rihi leni mwanji yepe foti ya ri sawe, “Ya chele hima foriki ri tau aulindau hima fori ya da. Gisi fo hima fwele tani ya chele hima ori ni ri tau aulindau hima ni mwanji kwambu tiki ka hinga ya rini sawe: ‘Mi tau aulindau hima ri mi mwa'ambwe le nimba ri ohumbwendau?’ ²Ete wowani ri tau aulindau hima ori ni ri uchawani ri tawani ya rini sawe, ‘Ka sumbu hinga mi wosiro mwanji a mendi. Hinde wowani o sumbu hinga mi wosiro? Mi ini ele ya tau ahi mi randaro ti, chengi tiki norukweni mi kaisini o chengi ani tambwa ma rata. Hinde wowani, mini ele ai mwa'ambwe apa mi ai aulinda hinga.’

³“Ete wowani tau aulindau hima ori, ri inaka ki ka hinga ya ri hambwanda: ‘Apa hinde hinga a wosino? Ai apukolaka i tau ani aulindau ti, apa ya ri ani hambukonda to. Ani a yakinanimbwa apa nuwe ani eini ya tau a rano. Hima leni ahirahi keke ani anakahawendano ti, ani apa huruhumba. Ori o to, ani hambwa kipe naha fo ani hambwahiro. ⁴O sumbu hinga a wosiwa apukolaka tau ani aulindau ti ri ani hambuwa, hima le wui aka tokwe wu ani rakaruno.’ ⁵Ete wosini ri apukolaka i mwa'ambwe nimba ra'aindaro hima leni funda funda ri uchawani rini tambwa ya wu ta. Hima fori metengei naha tawani tau aulindau hima ori ya rini sili, ‘Mini ai apukolaka ri mwa'ambwe le nimba geni mi ra'airo?’ ⁶Wowani ya ri sawe, ‘100 daram weli ni a ra'airo.’ Ete wowani tau aulindau hima ori ya rini sawe, ‘Ele mwa'ambwe nimba mi ra'airo tini kairo chengi mihi doha'a da. Apa ma litisini 50 daram weli hinga ma kai.’ ⁷Wosiwani dani ini hima ba foringa tawani tau aulindau hima ori ya rini sili, ‘Ele mwa'ambwe nimba mi ra'airo le geni?’ Wowani ya ri sawe, ‘100 witi kowe laka lenumbwa a ra'airo.’ Ete wowani ya rini sawe, ‘Ele mwa'ambwe nimba mi ra'airo tini kairo chengi mihi ti doha'a da. Apa 80 witi kowe laka hinga ma kai.’

⁸“Ete wowanumbwa apukolaka ri tau aulindau kapwa hima ori ni hambwafwa'aisini rinjenga ri okularo keke hi rihi ti ya rini rasai. Hinde

wowani, do nuwe kipe hima le nuwe pe tau wuhi ti kipe naha wu hambwafwa'aisini wunjenga wu okulandau ti, lindana kipe hima leni wu dikisindau.

⁹“O keke kunu a sawenda: Do nuwe kipe ya mwa'ambwe kuhi ti ele himiyama hurahama ni ma wunu okulawa kui nau hinga sa wu sira. Wowo ichai ele ya mwa'ambwe kunu humbuno gisi ki, ele hima kunu rani aka we wuhi tiki kunu rakarusiwa kipe tumbwa ete ku da ete ku dano.

¹⁰“E, hima fori mwa'ambwe cheche ni norukweni ri auliwa, o mwa'ambwe laka okwe norukweni ri auli sindau. E, hima fori mwa'ambwe cheche forini norukweni ri auli nambwe nawa, mwa'ambwe laka okwe norukweni hinde apa ri auli kumbwa. ¹¹E, do nuwe kipe ya mwa'ambwe ni norukweni ku aulinda nambwe nawa, apa hewen kipe mwa'ambwe kipe naha ti namoto kunu andowa ku aulinda kumbwa? ¹²E, hima ba fwelei mwa'ambwe ni norukweni ku aulinda nambwe nawa, kui mwa'ambwe leni namoto kunu andosiwa ku aulinda kumbwa?

¹³“Tau ra hima fori hacha fisi ki tau fisi hinde apa ri ra kumbwa. Apa hacha forini ri okokonani hacha forini sembe amwaka ri ano. Wosini apa hacha fori mwanji tini ri sirinani hacha forini gumwa ri sino. Kunu apa Gotri tau ga ya tau ga ana'ape hinde ku toro kumbwa.”

Gotri lo mwanji ga Gotri aulindau kwambu ga

¹⁴Farisi hima le wunu ya kekembwa wu okokonandau. O keke Jisas ele mwanji hinga ri bwandau ti wu mendini ya rini wu saweholiyanda. ¹⁵Ete wowani ya wunu ri sawe, “Kunu ele sumbu kipe kuhi tini ele hima i miyaningisopo ki amwei ku wo kinani ku okokonandau. Woro Gotri kui inaka ti ri hambwasindau. Ele hima i nindo ki hi chele mwa'ambwe ti, Gotri miyaningisopo ki bwelefo cheche hinga.

¹⁶“Gotri lo mwanji ga Gotri mwanji bwarakarandaro hima kairo chengi lenga wui tau ti wu ra rawani Jon sukwaro gisi ki ya ambwe. Jon sukwaro gisi ki ete ta tani apa okwe Gotri aulindau kwambu ti mwanji kipe ti ele hima ya wu mendindau. Wosini ele hima hinga tinda ete Gotri aulindau kwambu ki wu raru kinani tau kwambu wu randau.

¹⁷“Niri ga nuwe ga humbuno sumbu amwei naha, woro Gotri lo mwanji tini kairo himikiche foti humbuno sumbu ti kwambu naha, hinde apa humbu kumbwa.

Jisas humwe anahopwesini ai humbundau sumbu tini sawero

Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12

¹⁸“Ele hima hinga tinda ete wui humwe wu humbusini humwe anandi ni wu hopwewa, o humwe hopwendau sumbu tini walambe wu wosindau. E, hima fori injelebwa hima forito humburo humwe ni ri ai hopwewa, rini okwe anahopwendau sumbu tini walambe ri wosindau.

Ya chele hima ga Lasaras ga

¹⁹“Injelebwa ya chele hima fori ya da. Gisi gisi rini siyoti kipe naha kipe naha lenumbwa ri so'oindani nika'ari naro tunumbwa ri sindaro. Wondani gisi gisi ahirahi kipe numbwa ete ri andaro. ²⁰Wondawani ri aka lengenumbo takai ki bwarichape hima fori ya da. Hi rihi ti Lasaras. Okwechenakweche miyafu naha ri tape ki ya da. ²¹Wondani rini ori ya chele hima ahirahi andawani ahirahi gomu tei tako ki rindaro tini ri awa sembe rini tale kinani ya ri hambwanda. Wondawani asa le tani o okwe rihi ni tarukwe wuhi ki ya wu beronda.

²²“Dani ini bwarichape hima ori ya ha. Wowani ensel le sikani rini wu kichani hewen ko tokwe wu rakausiwani Epuraham ga ya fi da. Ete wosiwanumbwa ya chele hima ori hawani ya rini wu eini si. ²³Wosiwani himamwale rihi ti ini hi tiki raisini amwaka omwesika laka ki ya ri mendinda. Wondani kau ri mauni ri heiwani Epuraham apahime naha ki Lasaras ga ya fi da. ²⁴Wowani ya chele hima ori uchani ka hinga ya ri sawe: ‘Ai yapai Epuraham, ani keke mi woni Lasaras ma hambwewa sa ri tani tapa tongo rihi ki ukuche fori ri haiyesini sa ratani tarukwe ahi ki sa ri ani owesiwa tarukwe ahi ti gamweche ri tikiningo hinga a mendi. Do hi ki a dani amwaka omwesika naha ki a mendindau.’

²⁵“Ete wowani Epuraham ya rini sawe, ‘Ai che, ma ai hambwanehei. Injelebwa himamwale mihi ga nuwe ki mi dani mini mwa'ambwe kipe naha lenumbwa mi ra'aindaro. Wondawani Lasaras mwa'ambwe kapwa naha lenumbwa ri ra'aindaro. Woro keke apa do ko ki rini kipe tumbwa ri dawa, mini amwaka omwesika naha ki mi mendinda. ²⁶Woro o tombwa mina, nui nuwe tipa ga kui nuwe ga Gotri wa laka foti fikasindau. O keke ka ko ki dau hima le do wa laka ni wu yetikinani kunu tambwa hinde apa wu rachi kumbwa. Wowo o kachi nangi ki ku dau hima le do wa laka hinde apa ku yetikinasini nunu tambwa hinde ku rau kumbwa.’

²⁷“Ete wowani ya chele hima ori ya sawe, ‘Yapai, o hinga keke mini a silinda, Lasaras ni ma ai rumbwewa ai yapai ko tokwe sa ri ai ini sawehambwa. ²⁸Ai hiparakambwe le tapa'angi ba o kaka da. Woro Lasaras sa ai ini mwanji kwambu naha ki sa wunu ri sawehambwa. Foki wunu okwe do amwaka laka a mendindau ko ki apa wu tano keke.’

²⁹“Ete wowani Epuraham ya sawe, ‘Moses kairo Gotri lo mwanji ga Gotri mwanji bwarakarandaro hima lei mwanji ga wunu ki o da. O mwanji ni sa wu mendi.’ ³⁰Wowani ya chele hima ori ya sawe, ‘Mina, yapai Epuraham. O mwanji keke sembe hinde apa wu ha kumbwa. E, matimat siro hima forito ai saini wunu tambwa iwambwa o tini wu heinimbwa apa sembe wu hano.’ ³¹Ete wowani Epuraham ga ya rini sawe, ‘E, Moses kairo Gotri lo mwanji ga Gotri mwanji bwarakarandaro hima lei mwanji ga wu mendi nambwe nawa, hima fori matimat ki ai ri saiwa o sumbu ni wu heini sembe wuhi ti apa hinde wu ha kumbwa.’”

Kapwa sumbu tito sembe ha sumbu ni walambe wosindau

Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42

17 ¹Jisas ri himache leni ya ri sawe, “Himiyama hurahama hichakono simiyanehei sumbu mwe naha ya sukwakonda. Woro hima fori sumbu fo ri wosiwa hima fwele wu hichakowa, ma fiya rini keke wo. ²E, dele kichapwache forini ri mekuwa kapwa sumbu ki ri hichakowa, o hima miya hinga ti humokuto laka foti kwele rihi ki injisini soluwara ki sa rini rawai. O sumbu hinga rini wosino ti wai hinga, hi tokwe ri raino to kapwa naha. Woro kunu kunjenga hambwafwa'aisini ku da.

³“E, mi hiparakambwe forito kapwa sumbu ri wowa, mwanji kwambu tiki ma rini sawe. E, ri wosiro kapwa sumbu gumwa ri siwa, kapwa sumbu rihi ti ma rumbwe. ⁴E, gisi funda kumbwa kapwa sumbu ti mini ni tapa'angi hatachi fisi ri wosisini, o gisi kumbwa numbo tapa'angi hatachi fisi ri ai tani ete ri sawewa, ‘Kapwa sumbu mini a wosiro, mi ani ando,’ o hinga ri bwawa kapwa sumbu rihi ma rani rumbwe.”

Sembe handau sumbu

⁵Ele ri Himache le ya rini wu sawe, “Mini ma nunu okulawa Gotri ni sembe nu handau ti omwesika naha sa i.” ⁶Wowani wui Apukolaka ya wunu ri sawe, “E, sembe ku haro ti, ka masitet tukoche hinga ku hapo, do me tuko andau ni ete ku sawepo, ‘Mini nanji tinga ete ma gwani saini ini soluwara ki eti,’ wowa o me kui mwanji mendini sirina sindau.

Tau ra himache to tau randau sumbu

⁷“E, kui nindo tiki hima fori ri tau ra himache fori tau tiki nuwe ri tapu tapusini'i, sipisip leni ri aulisini sunduya iwani aka tokwe ri ai tawa, apa ri apukolaka ete rini saweno'o, ‘Ma tamata litini ahirahi a?’ ⁸Mina. Apa o ete rini sawekonda, ‘Ahirahi ahi ti mi husini nika'ari wamwa mi injisini peleti ki mi tisini ma rata. Wowa metengei ani ani uku sumbwe ani asiwa pwe mini apa bwe a.’ ⁹Woro apa ka ri tau ra himache ri mwanji mendini sirinandau keke rini wese'ano umo? Mina. ¹⁰Woroti kunu okwe o hingambwa, e, Gotri ele sumbu hinga tinda ete ku wosi kinani kunu sawero tini ku wosisini, ka hinga ma ku sawe, ‘Nunu tau ra himache kapwacheche, nu ra kinani nunu haro tau tumbwa nu raro.’”

Jisas tapa'angi tapa'angi sechi okwe aro hima leni kipe ri wosiro

¹¹Wosini Jisas Jerusalem mapwa tokwe ri indani Sameriya mapwa ga Galili mapwa ga opi ko laka nindo naha ni ya ri inda. ¹²Ri ini ko foki ri rarukowani tapa'angi tapa'angi sechi okwe aro hima le tani numbo tiki ya rini wu hei. Wosini apahime ki ete wu etisini, ¹³hapa tinga wu uchani

ka hinga ya wu sawe: “Nui Apukolaka, Jisas, nunu keke mi woni ma nunu okula!” ¹⁴Wowani wunu ri heini ya wunu ri sawe, “Ma ku ini hima tape kuhi ti puris hima leni ma ku meku.” Ete wowani wu ai jamekoni wu iwani hima tape wuhi le kipe naha ya wu ai sira. ¹⁵Wowani wui nindo ki dau hima fori ri hima tape ni ri ai hei wani kipe naha wowani ya ri ai i. Ri ai indani Gotri hi tini hapa tinga ri uchani ya ri rasainda. ¹⁶Wosini Jisas seke mu tiki ri opulini mwa rihi ti nuwe tokwe ri malisini ya rini wese'a. Kari hima rini Sameriya kipe hima. ¹⁷Wowani Jisas o sumbu ni ri heini ya ri sawe, “Ani ete ani hambwa, ele tapa'angi tapa'angi sechi okwe aro hima le kipe wosiro. Woro kale tapa'angi hatachi opuri'opuri seleki dau? ¹⁸Ele hima i nindo ki ai tani Gotri hi tini rasairo ti, do hima kupu ba foritombwa'a?” ¹⁹Wosini ya rini sawe, “Ma saini ma i. Gotri ni sembe mi haro tombwa kipe ai mini wosiro.”

Gotri aulindau kwambu ti o takonda

Mt 24:23-28, 37-41

²⁰Gisi foki Farisi hima le ya rini sili, “Hinde gisimbwa Gotri aulindau kwambu tano?” Ete wowani Jisas mwanji wasa ya ai wunu sawe, “Gotri aulindau kwambu tano gisi ti himiyama hurahama wui miya ki hinde apa wu hei kumbwa. ²¹Wosini apa ka hinga hinde wu sawe kumbwa, ‘Ma hei, o biya ki o da,’ e, ‘Kari kau ki o da.’ Ma mendi. Gotri aulindau kwambu ti kui nindo ki o da.”

²²Wosini Jisas ri himache leni ya ri ai sawe, “Ichai gisi mwe tawa dori Hima ri Che ri gisi foni ku hei kinani au kunu saindau. Woroti hinde apa ku hei kumbwa. ²³Wondawa apa ka hinga o kunu sawendakonda, ‘Ma ku ini hei, kari kau ki o da,’ e, ‘Ma ku ini hei, ka biya ki o da.’ O hinga wu bwawa apa ku ini wunu sirina kei. ²⁴Niri tiki kururambarani hi hinga okukoni ele mapwa hinga tinda ete ya taiyau. Woro dori Hima ri Che ri ai takowa o gisi ki o hingambwa ri dakonda. ²⁵Woroti metengei naha amwaka omwesika laka ri mendindawa apa dele dau hima le gumwa ti rini sisiwambwa.

²⁶“Nowa ri daro gisi ki wu wosindaro sumbu hingambwa dori Hima ri Che ai tano gisi ki o hingambwa o wu wosikonda. ²⁷Nowa ri daro gisi ki, hima le ahirahi ga uku sumbwe lenga wu andani wu anahopwendani wu dawani Nowa sipi tiki ya ri raru. Ete wowani mwa laka ti yeni fwa laka ti taleni ele himiyama hurahama miyafu naha walambe ete ya wunu i. ²⁸Lot daro gisi okwe o hingambwa. Hima le ahirahi kipe le wu woni uku sumbwe lenga wu andani, mwa'ambwe kipe le ya wuhi ki wu randani, mwa'ambwe wuhi le hima leki ya wungwa wu jindani, ahirahi le wu ki ki tau le wu wondani, e, aka le kindani ya wu da. ²⁹Wondawani Lot Sotom ko ri hanja'aisini ri indawani o gisi kumbwa ete hi tinga humokuto fo, hi ti, Salifa, tinga niri tiki mwa hinga sikakoni ele himiyama

hurahama hinga tinda ete walambe ya ete wunu i. ³⁰Woro hingambwa dori Hima ri Che tani amwei sirano gisi ki o hingambwa o wosikonda.

³¹“Ka gisi ki hima fori aka tenge rihi ki kau ri dawa ri usalikamba le ri aka we ki kwai dawa, apa ri rai ri raruni ri usalikamba le rasira kei. O hingambwa ba hima fori tau ki ri dano ti, apa ri aka tokwe ai i kei. ³²Lot humwe ni sukwaro sumbu ti ma ku hambwa. ³³E, hima fori ri himamwale ni ete ri toronambusiwa, o himamwale rihi humbuno. E, hima fori ri himamwale ni ri ohumbwewa, ri himamwale ti kipe naha tumbwa dano.

³⁴“O kunu a sawenda: Ka gisi niliki hima fisi tei fokumbwa fi tukuyandawa, Gotri forini ra'aisini forini ya ri hanja'aisikonda. ³⁵Humwe fisi witi tini fi yemburindawa Gotri humwe foni ra'aisini humwe foni ya ri hanja'aisikonda. ³⁶[Hima fisi tau ki fi dani tau fi randawa, Gotri hima forini ra'aisini hima forini ya ri hanja'aisikonda.]” ³⁷Wowani ka mwanji ni wu mendini ya wu sawe, “Apukolaka, ka sumbu hinga so michi ki sukwakondau?” Ete wowani Jisas ya wunu sawe, “Hima dinga tukuyandau michi ki apwekumboni le sikani waundau.”

**Humwe foti koti mendindau hima laka to tini
ri okula kinani ti ucharo mwanji yepe**

18 ¹Wosini Jisas wunu wu diyaha hinga gisi gisi Gotri ni ete wu uchahambwanda kinani mwanji yepe fonga ri ai saweni ya wunu ri ondiyakandiya. ²Ka hinga ya ri sawe: “Ko laka foki koti mendindau hima laka fori ya da. Kari koti mendindau hima laka rini Gotri ni ri akinda nambwe, wosini hima keke ri wonda nambwe. ³Wondawani himanguto humwe foti o ko laka ki ya ti da. Gisi gisi koti mendindau hima laka ori tambwa ti tani ya ti sawenda, ‘Ani ni omwemendindau hima ri walambe naha ya ri ani ikondau. Ani keke mi woni ma rini kotimwo.’ ⁴Metengei naha koti mendindau hima laka ori tini ri okula ki diyaha. Woro dani inumbwa ri inaka ki ka hinga ya ri hambwa: ‘Ani Gotri ni ani akinda nambwe, wosini hima keke a wonda nambwe. ⁵Woro do himanguto humwe gisi gisi ani tambwa tani tau kwambu tini ti ani handau. O keke ti mwanji ti a mendini koti a toro. Foki gisi gisi ete ti ta tawa hima tape ahi ti apa diyahano.’” ⁶Wosini Apukolaka ya wunu sawe, “Ka koti mendindau kapwa hima ri mwanji ti ku mendi. ⁷Woro hinde hinga? Gotri rihi nasiro himiyama hurahama le gisi gisi rini ni ete wu uchahambwandawa, apa Gotri wunu keke ri woni amahani wunu ri okula nambwe ete ri nikisindano'o? Mina. Gotri wunu okula kinani koti ri torokonda. ⁸O kunu a sawenda: Metengeimbwa ete wunu ri okulani mwanji norukweni ri kilikondau. Woro ichai dori Hima ri Che do nuwe ki ri ai tano gisi ki ele himiyama hurahama ri heiwa Gotri ni sembe ha sumbu ti wunu ki dano umo, mina?”

Farisi hima fonga takisi ya torondau hima fonga fi mwanji yepe

⁹Hima fwele wunjenga wui inaka ki ete wu hambwandau, wunu hima kipe, wondani hima ba fweleni ete wu hambwandau, wunu kapwa hima lembwa. Ele hima miya hinga ni Jisas mwanji yepe tiki ¹⁰ka hinga ya wunu sawe: “Hima fisi Gotri ni uchahambwa kinani Gotri aka laka tokwe ya fi i. Hima fori Farisi hima. Wowani forito takisi ya torondau hima. ¹¹Farisi hima ori sai'etisini ri inaka ki ka hinga Gotri ni ya ri uchahambwa: ‘Yapai Gotri, ani ele biya hima ba fwele wosindau sumbu hinga a wosinda nambwe, o keke mini a wese'andau. Wunu hili yandani, mi miyaningisopo ki chikinda nambwe kapwa sumbu wu wosindani, hura lisindau humwe ni kapwa sumbu wu wosindau. Woro ani mina. Ani dori takisi ya torondau hima hinga mina. ¹²Ele wiki hinga tinda ete ahirahi ti gisi fisi ani hakindau. Ele ahirahi mwa'ambwe hinga tinda ete a ratandau, tapa'angi tapa'angi a humwasini funda ri ya mini ani hau.’ ¹³Wowani takisi ya torondau hima ori saini apahime ya ri eti. Wosini miyaningisopo rihi ti hewen ko tokwe ri mau nambwe. Mina. Ri inaka ti ri yetupwa yetupwa ya ri sawe, ‘Yapai Gotri, ani kapwa sumbu a wondau hima. Ani keke mi woni ma ani okula!’

¹⁴“O kunu a sawenda: Kari takisi ya torondau hima, Gotri hima kipe naha rini nasiwani ri aka lengu tokwe ya ri ai i. Woro Farisi hima ori mina. Hima fori hi rihi tunumbwa ri rasaiwa, Gotri hi rihi rini ai rakaino. E, hima fori hi rihi tini ri rakaiwa, Gotri hi rihi rasai sindau.”

**Jisas kichapwache leni Gotri wunu okulanda kinani
mwanji wunu haro**

Mt 19:13-15; Mk 10:13-16

¹⁵Wondawani hima fwele wui che leni Jisas tambwa ya wu ratanda. Jisas tapa ti ele wui che tape tenge ki wunu ri owe ki wu okokonandau. Ete wowani ri himache le o tini wu heikoni mwanji kwambu tiki ya wunu bwa. ¹⁶Wowani Jisas ele che ni ri uchawani rini tambwa takai wu tawani ya ri sawe, “Ma ku hara'aiwa ele kichapwache ani tambwa sa wu ta, apa wunu etipe kei. Gotri aulindau kwambu ti ele hima miya hinga keke dau. ¹⁷Mwe naha ki kunu a sawendau: Hima fori Gotri aulindau kwambu tini kichapwache sumbu hinga ri toro nambwe nawa, apa hinde o ki ri raru kumbwa. Minambwe naha.”

Gapiman hima laka fori mwa'ambwe miyafu naha rini dau

Mt 19:16-30; Mk 10:17-31

¹⁸Wosiwani Gapiman hima laka fori ya rini sili, “Ondiyakandiyandau hima kipe, ka bwele sumbu hinga ni a wosini ete da ete da himamwale kipe a torono?” ¹⁹Wowani Jisas ya rini sawe, “Hinde wowani hima kipe

mi ani nandau? Gotri naha tombwa hima kipe naha. ²⁰Gotri lo mwanji o mi hambwanda. ‘Apa hima i humwe sawe kei. Apa hima yeni si kei. Apa hili ya kei. Apa hima foni mwanji gambo kei. Mini mi nuwai yapai mwanji ni ma mendini sirina.’ ²¹Wowani hima laka ori ga ya sawe, “Kichapwache a daro gisi ki ete ta tani apa okwe Gotri lo mwanji ele tinda a sirinandau.” ²²Ete wowani Jisas o mwanji mendisini ya rini sawe, “Wo sumbu fo keke mi heifundau. Wowa nawa ele mwa'ambwe mihi tinda ete hima fweleki ya wungwa ma jisini ele ya ma humwasini bwarichape hima leni ma ha. O hinga mi wosiwa, mini hewen ko tiki kau mwa'ambwe kipe naha tombwa mi wauno. Wosini ma tani ani sirina.” ²³Ete wowani hima laka ori o mwanji ni ri mendini sembe rihi ti nomo naha ya ete i. Hinde wowani, rini ya mwa'ambwe chele hima naha.

²⁴Wowani Jisas rini heini ya sawe, “Mwa'ambwe miyafa naha dau hima le Gotri aulindau kwambu ki wu raru kinani wu simiyandau, tau kwambu naha. ²⁵Ka fe laka, kamel, nika'ari kapandau nili sopu tiki raru kinani simiyandau hingambwa ya chele hima ri Gotri aulindau kwambu ki raru kinani ri simiyandau.” ²⁶Wowani ele hima o mwanji ni wu mendini ya wu sawe, “E, o hinga nawa, namoto apa ete da ete da himamwale kipe torono?” ²⁷Ete wowani Jisas ya sawe, “Hima le wosi ki simiyandau mwa'ambwe Gotri tombwa wosi sindau.”

²⁸Wowani Pita ya sawe, “Ma mendi, nunu nui ko pe mwa'ambwe hinga tinda nu hanja'aisini mini ni nu sirinani nu taro.” ²⁹Wowani Jisas ya wunu sawe, “Mwe naha ki kunu a sawendau: Hima le Gotri aulindau kwambu ni wu hambwasini wui aka le, wui che humwe le, wui hiparakambwe le, e, wui nuwai yapai hima wu hanja'aisiwa, ³⁰doha'a nuwe ki wu dano gisi ki Gotri ele ri hanja'airo mwa'ambwe wasa hinga miyafa naha ai wunu hano. Wosiwa ichai sukwano gisi ki ete da ete da himamwale ni wu torono.”

Jisas hasini ai saino tini numbo namili ki ri sawero

Mt 20:17-19; Mk 10:32-34

³¹Wosini Jisas tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Himache rihi leni ri ra'aisini ya wunu ri sawe, “Ma mendi, apa Jerusalem ko laka ki ya nu rarukonda. Wowa injelebwa Gotri mwanji bwarakarandaro hima le dori Hima ri Che ni Gotri chengi ki wu kairo mwanji hinga tinda ete apa mwe naha ya sukwakonda. ³²Apa rini ni hima kupu ba fwelei tapa tenge ki o rini wu hakonda. Wosiwa rini wu saweholiyandani kapwa sumbu fwele rini wu wosindani sungwa ti ya rini wu yisindakonda. ³³Wosini kupu tiki rini wu tanambwasini rini wu yewa ya ri hakonda. Wosiwa gisi namili iwa ya ri ai saikonda.” ³⁴Ete wowani ri himache le o mwanji ni funda ete ya wu hikisa. Hinde wowani, mwanji mu mwe ti wunu ni yanisiwani wunu ri bwaro mwanji oti wu hambwa nambwe.

Jisas miyasa hima forini kipe ri wosiro

Mt 20:29-34; Mk 10:46-52

³⁵Wosini ri ini Jeriko ko ti ri takaiwani miyasa hima fori numbo gamba ki linindaro ti ele himiyama hurahama ni ya mwa'ambwe keke ya wunu ri uchanda. ³⁶Wondani ri mendiwani himiyama hurahama miyafa naha o numbo ki wu tandawani hima fweleni ya ri sili, “Kale bwele sumbu ni wu wosindau?” ³⁷Wowani ya rini wu sawe, “Nasaret pe Jisas to tandau.” ³⁸Ete wowani ya ri ucha, “Jisas, Defit che, ani keke mi woni ma ani okula!” ³⁹Wowani mwaseni taro hima le mwanji kwambu tiki ya rini wu sawe, “Mini ma gaina.” Ete wowani hapa tinga ri ai uchani ya ri sawe, “Mini Defit che, ani keke mi woni ma ani okula!” ⁴⁰Wowani Jisas tani etisini ya wunu sawe, “Ani tambwa ma rini ku rata.” Ete wowani takai ri tawani Jisas ya rini sili, ⁴¹“Bwele sumbu hinga mini a wosi kinani mi ucharo?” Wowani ya ri sawe, “Apukolaka, ani ai a ma'aika'ai ki.” ⁴²Ete wowani Jisas ya rini sawe, “Miya mihi ma ripa. Sembe mihi Gotri ni mi haro ti keke kipe ai mini wosiro.” ⁴³Ete wowani metengei ete miya rihi ti kipe wosikowani ya ri ai ma'aika'ai. Wosini Gotri hi tini ri rasaindani, Jisas ni sirinani ya ri i. Ete wowani ele himiyama hurahama o sumbu ni wu heikoni Gotri hi tini ya wu rasai.

Sakiyas to wosiro sumbu

19 ¹Wosini Jisas Jeriko ko ki ri rarusini ya ri inda. ²Hima fori o ki ya da, hi rihi ti Sakiyas. Rini takisi ya torondau hima le wui apukolaka, rini ya chele hima naha. ³Woro rini Jisas ni heini hambwa ki, rini hinde na hima, woroti himiyama hurahama miyafa naha wasiwani Sakiyas rini hei ki mina, ya ri simiyanda. Hinde wowani, rini hima fai. ⁴Wofunu Jisas ni ri hei kinani rindo mwaseni namani ini fik me foki ya ri rausi. Rini ete ri hambwa, Jisas apa do numbo ki o takonda. ⁵Wosiwani Jisas ini o me mu ki ri etisini ri mauni rini heisini ya rini sawe, “Sakiyas, ma sikamaka. Apa mi aka ki a dano.” ⁶Ete wowani sembe rihi ti ri eripe'aripeni ri sikani Jisas ri rani ri aka tokwe ya rini ra'ai. ⁷Wowani ele hima hinga tinda ete o tini wu heini mwanji kwambu tiki ka hinga ya wu sawe, “Kapwa sumbu wondau hima fori aka ki ri ini ya fi tukuyakonda.” ⁸Wosini Sakiyas etisini Apukolaka ni ya ri sawe, “Apukolaka, ma mendi. Apa mwa'ambwe ahi le tinda ete alase ti a huwasini tipa foti bwarichape hima leni ani hano. E, hima forini a gambosini ri mwa'ambwe le a ra'airo ti, numbo opuri'opuri ai rini ani hano.” ⁹Wowani Jisas ya rini sawe, “Apa do aka ki dau himiyama hurahama le Gotri ai wunu ra'aihiro. Kari hima okwe rini Epuraham i che. ¹⁰Dori Hima ri Che rini kapwa numbo ki waniro hima leni wunu ri ai rata ki ri taro.”

Tapa'angi tapa'angi tau ra himache ya wu tororo mwanji yepe

¹¹Ka mwanji wu mendisiwanimbwa mwanji yepe fonga ai ya wunu ri sawe. Hinde wowani, rini Jerusalem ko ti ri takaindawani ya wu

hambwanda, apa naha kumbwa ete Gotri aulindau kwambu ti amwei naha o sirakonda. ¹²Ya ri sawe, “Hima apukolaka fori ko sumbwe foki ya ri ikonda, wosiwa king apukolaka hinga rini wu esisiwa ichai ri ko tokwe ri ai ta ki. ¹³Ri ikoni tau ra himache tapa'angi tapa'angi leni ri uchawani wu tawani ya ti mekumbo tapa'angi mekumbo tapa'angi ya wunu funda funda ri ha'i hatanda. Wosini ya wunu ri sawe, ‘O ya ma ku ra'aini tau ku rani fwelenga ma ku ai torondani a tano gisi ti ku nikisinda.’

¹⁴“Woro ri ko kipe hima le rini omwemendindau. O keke ri isiwani hima fwele wu humbwewani ri gumwa tokwe ya wu i. Wu ini ele hima ni ya wu sawe, ‘Nunu dori hima nui king apukolaka hinga ri etino ti nu diyaha.’

¹⁵“O hinga wu bwaro ti mina, king apukolaka hinga rini esisiwani dani ini ya ri ai ta. Ri ai tani ya ri sawe, ‘Imbihumbwa ele ya ani haro tau ra himache ma wunu uchawa sa wu ta. Wowa ani hambwa, ele funda funda wunu ani haro ya ti ya tau wu rawani geni ai sukwaro.’

¹⁶“Wowani metengei naha hima fori tani ya ri sawe, ‘Apukolaka ya mekumbo tapa'angi mi ani haro ki a ra'aini ya tau a rawani 5 handet kina hinga ai sukwaro.’ ¹⁷Wowani apukolaka ka hinga ya rini sawe, ‘Mini tau ra himache kipe, o tau cheche hinga ni mi hambwafwa'aini mi aulindaro. O hinga keke kwambu ti mini ani hasiwa do tapa'angi tapa'angi ko laka o mi aulikonda.’

¹⁸“Ete wowani tau ra himache foringa ai tani ya ri sawe, ‘Apukolaka, o ya mekumbo tapa'angi mi ani haro ki a ra'aini ya tau a rawani 250 kina hinga sukwaro.’ ¹⁹Wowani apukolaka ya rini sawe, ‘Mini ani ondiyasiwa ko tapa'angi o mi aulikonda.’

²⁰“Ete wowani tau ra himache foringa ai tani ya rini sawe, ‘Apukolaka ya mekumbo tapa'angi mihi mi ani haro ti aha'a. Nika'ari sumbu ki ani injisini ani owesiro. ²¹Hinde wowani, mini ani heiwani mini au hima naha. Hima fori mwa'ambwe foti owesiwani o mi ini mi ratandau, e, hima fo ahirahi ti kisiwani o mi eindau. O keke mini ani akisindau.’

²²“Ete wowani apukolaka tau ra himache ori ni ka hinga ya ri sawe: ‘Mini tau ra himache kapwa naha! O mi sawero mwanji keke mini a kotimwokonda. Ei mwe naha, o mi hambwanda, ani hima kwambu naha, hima fo mwa'ambwe owesiwani o a ra'aindau, e, ahirahi hima fo kisiwani o ani eindau. O hinga'a? ²³Wo hinde wowani ya ahi ti mi ra'aini bengi ki mi owe nambwe? O hinga mi wosipo ani ai a tani ya fwelenga a torokoro.’ ²⁴Wosini ele rini ga takai enindau hima leni ya wunu ri sawe, ‘O ya mekumbo tapa'angi oti ma leningini ra'aini 5 handet ya dau hima rini ma ku ha!’

²⁵“Ete wowani ele hima ga ya rini wu sawe, ‘Apukolaka rini ya ti 5 handet kina hinga o rini da.’

²⁶“Wowani ya ri ai sawe, ‘O kunu a sawenda to. E, hima fori mwa'ambwe fwele rini ga dau ti, mwa'ambwe fwelenga ai rini ani ha

sindau. E, hima fori mwa'ambwe miyafu rini ga da nambwe, fisiche naha ri torosindau ti, o mwa'ambwe fisiche ai rini a leningino. ²⁷Woro ele ai miho wui king apukolaka hinga ani eti kinani wu diyaharo hima ele ma wunu ratasini ai miyaningsopo tiki ma wunu yewa sa wu ha!” ’

Jisas king apukolaka hinga Jerusalem ko ki ri raruro

Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jo 12:12-19

²⁸Jisas ele mwanji hinga tinda ri kwasini rindo mwaseni Jerusalem indau numbu ki ya ri i. ²⁹Ri ini kimba fo hi uchandau ti, Olif, o kimba ki takaisini dau ko fisi Betefasi ko ga Betani ko ga, opi ko ni ri takaisini ri himache fisi ri rumbwewani mwaseni ya fi i. ³⁰Fi ikowani ya fini ri sawe, “Ma ki ini kari kwakwa ko cheche ki ma ki raruro. O ko ki ki raruro akisai dongi che foti kupu tiki wu injisiwani dau ti o ki heikonda. Imbihumbwa hima fori o dongi tenge ki liti nambwe. Woro o tini ma hungoni ki rata. ³¹E, hima fori ka hinga kini sawewa: ‘Hinde wowani o dongi ki hungondau?’, ete wowa mwanji wasa ka hinga ma rini ki sawe: ‘Apukolaka tau chele.’ ’ ³²Wosini Jisas fini humbwewani fi ini ele fini sawekawero mwa'ambwe hinga tinda ya fi hei. ³³Wosini o akisai dongi ni kupu ti fi hungondawani yapai chele dongi tani ka hinga ya fini sawe: “Hinde wowani o akisai dongi kupu ti ku hungondau?” ³⁴Ete wowani ya fi sawe, “Apukolaka aha'a dongi ki tau chele.”

³⁵Ete wosini o dongi fi rani Jisas tambwa ya fi rata. Wosiwani nika'ari wuhi le wu toroni o dongi tenge ki wu yetosiwani Jisas o tenge ki ri rauni ya ri liti. ³⁶Wosini o dongi tenge ki ri indawani ele himiyama hurahama nika'ari wuhi le wu toroni numbo ki ya wu yeto yeto inda. ³⁷Wondawani ri tani Olif hi uchandau kimba andosini rindau numbo ti ri takaindawani ele ri himache hinga tinda wu eripendani Gotri hi ti ya wu rasainda. Hinde wowani, wunu Jisas wosiro ele kwambu chele sumbu ambwe sumbu ambwe ni wu heiro tini ya wu hambwanda. ³⁸Wu uchani ka hinga ya wu sawenda:

“Apukolaka hi ki tandau dori King Apukolaka ni nu eripeni hi rihi ma nu rasai! Hewen ko ki sembe wahapi sumbu sa ete da. Kari kaumbwa naha ki hi omwesika naha sa ete okunda.”

³⁹Wondawani ele himiyama hurahama lei nindo ki dau Farisi hima fwele Jisas ni ka hinga ya wu sawe: “Ondiyakandiyandau hima mi himache le mwanji kwambu ki ma wunu sawewa sa wu gaina.”

⁴⁰Wowani rini ga mwanji wasa ya wunu ri sawe, “E, kunu a sawenda, wunu gainawa apa humokuto leto Gotri hi wu uchani wu rasai sindau.”

Jisas Jerusalem ko keke ichakaro

⁴¹Ri tani Jerusalem ko ti ri takaini o ko laka ni ri heikoni ya ri ichaka. ⁴²Ri ichakani ya ri sawe, “E, do gisi kumbwa sembe wahapi sumbu

ni mi hambwandapo o kipe. Woro apa ka sumbu yanisiwani mi hei numbwa. ⁴³Ma mendi, ichekai gisi fo tawa, mi miho le tani tinda mini hokoni ulume seni injisini o mini wu misindakonda. ⁴⁴Wondani mini ga mini ki dau che mihi lenga walambe naha o kunu ikonda. Apa mini ki dau humokuto beiye ki kiro ele mwa'ambwe ni funda ete wu lendosiwa humokuto foti humokuto foi tenge tiki hinde da kumbwa. Hinde wowani, Gotri mini okula ki taro gisi tini mi hambwa nambwe.”

Jisas Gotri aka laka ki ya tau randau hima leni sawewani wu siraro
Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jo 2:13-22

⁴⁵Wosini ri ini Gotri aka laka we ki ri raruni ele ya tau randau hima leni mwanji kwambu tiki wunu sawendawani sirani ya wu inda. ⁴⁶Wosini ka hinga ya wunu ri sawe: “Gotri mwanji ete sawero: ‘Aka ahi ti Gotri ni uchahambwandau aka hinga dano.’ Wosiwani kundo o sumbu hinga ku wowani ani hei wani hili ya hima leto tani yanindau michi hinga.”

⁴⁷Jisas gisi gisi ele hima ni Gotri aka laka we ki kwai ya wunu ri ondiyakandiyanda. Ete wondawani puris hima wui hima laka le, Gotri lo mwanji hambwandau hima le, e, himiyama hurahama leni aulindau mekupu hima le, wunu tinda Jisas ni yeno numbo tini ya wu wakinda. ⁴⁸Woro ele himiyama hurahama to ri mwanji ni wasamba wu owesini wu mendindawani ele hima laka le rini yeno numbo fo wu wakini wu hei nambwe.

Namoto kwambu Jisas ni haro tini wu siliro
Mt 21:23-27; Mk 11:27-33

20 ¹Gisi foki Jisas ele himiyama hurahama ni Gotri aka laka we ki kwai Gotri mwanji ti ya wunu ri sawenda. Wondawani puris hima wui hima laka le, Gotri lo mwanji hambwandau hima le, e, ele wui mekupu hima wunu tinda rini tambwa ya wu ta. ²Wu tani ya rini wu sawe, “Ma nunu sawe. Mini bwele kwambu hinga mi torosini o tau mi randau? Namoto o kwambu mini haro?” ³Ete wowani rini ga mwanji wasa ka hinga ya ai wunu ri sawe: “Ani okwe mwanji foti kunu a silineheikondau. Ku hambwawa ma ku ani sawe: ⁴Jon hima leni uku yasindaro sumbu ti, hewen ko ki taro sumbu'u, hima inaka ki ri wondaro sumbu?” ⁵Ete wowani wunjenga ka hinga ya wu anambwa anambwanda: “E, ete nu sawewa, ‘O hewen ko ki taro sumbu,’ wowa apa ka hinga ori sawekonda, ‘Wo hinde wowani sembe kuhi ti ri bwaro mwanji mendini ku ha nambwe?’ ⁶E, ete nu sawewa, ‘O hima i inaka ki hambwa hambwa wondaro sumbu,’ wowa apa dele himiyama hurahama humokuto ki nunu wu takehekonda. Hinde wowani, wunu Jon ni Gotri mwanji bwarakarandau hima hinga sembe mwe naha wu hasindau.” ⁷Wofunu Jisas ni ka mwanji wasa hinga ni ya wu sawe: “Nunu nu hikisandau, ka

uku ri yasindaro kwambu soki taro.”⁸ Wowani Jisas ya wunu sawe, “Ani okwe namoi kwambu a torosini tau ahi a randau ti kunu a sawe hinga.”

Kapwa hima le waini rupwa aulindau mwanji yepe

Mt 21:33-46; Mk 12:1-12

⁹Wosini Jisas mwanji yepe fo ele himiyama hurahama ni ka hinga ya ri sawe: “Hima fori tau rihi ki waini me le ya ri si. Wosini waini rupwa oti hima fweleto ya tau hinga wu ra kinani wui tapa tenge ki ya wunu ri ha. Ete wosini rini ko sumbwe naha foki ri isini ya ri da. ¹⁰Wosini waini tuko numbundau gisi tawani ri tau ra himache forini ri humbwewani waini tuko rihi fwele ri rata ki ya ri i. Wosiwani o waini rupwa ki randau hima le wu saini rini wu yeni wu humbwewani nimba nimba ya ri ai i. ¹¹Wowani tau ra himache forini ya ri ai humbwe. Ete wowani o tau ra himache okwe o hingambwa rini yeni kapwa sumbu naha rini wosini ai rini humbwewani nimba nimba ya ri ai i. ¹²Ete wowani tau ra himache foringa ya ri ai humbwe. Wowani rini wu yesini toroni hoko tokwe ya rini rawaru. ¹³O keke yapai chele rupwa ori ya sawe, ‘Hinde hinga apa a wono? Ai hurahama che o da, funda ete rini keke a wondau. Woro o ai che ni a humbwewa ri mwanji o wu mendikonda.’ ¹⁴Ri iwani o waini rupwa ki ya tau randau hima le rini heini wunjenga ka hinga ya wu anambwa anambwa: ‘Dori hima ichekai ri sekewa tapawa hinga ya ri sirinakonda. O keke ma rini nu yeni si. Wosini do waini rupwa nundo nu ra'ai.’ ¹⁵O hinga wu bwakoni rini wu toroni waini rupwa hoko tokwe rini wu rawarusini rini yewani ya ri ha. Hinde hinga ku hambwandau? Kari yapai chele rupwa apa hinde hinga wunu ri wosino? ¹⁶Apa ri ai tani ele waini rupwa ki tau randau hima le o ri yeni sikonda. Wosini o waini rupwa laka hima ba fweleni o ri ai hakonda.” Jisas o mwanji hinga ri bwawani ele hima ri mwanji ni wu mendini ya wu sawe, “Apa o sumbu hinga wosi hinga, minambwe naha.”

¹⁷Ete wowani Jisas wunu hei hei ya wunu ri sawe, “Do Gotri chengi ki dau mwanji mu mwe ti hinde hinga?

‘Aka rasaindau hima le kapwa wu nani wu humbwero humokuto oti apa ele humokuto ba fweleni dikini rindo takumwa tokwe enindau worumbo hinga o ya ri ekikinasinda.’

¹⁸E, hima fori o humokuto tenge ki ri sikano ti, talihapa rihi ti tukumorino. E, do humokuto to hima fori tenge ki sikano ti, ori hima ni funda ete rini yembisewa hapi hinga ri sira sindau.”

¹⁹Ete wowani Gotri lo mwanji hambwandau hima le, e, puris hima lei wui hima laka le wunu tinda ete ya wu hambwa, Jisas do mwanji yepe wunu naha ni ri sawero. O keke o gisi naha kumbwa wu saini Jisas ni ya wu toroni inji ki. Wokoni ele himiyama hurahama ni wu ai heini ya wu aki.

**Rom pe king apukolaka, Sisa, ni takisi ya handau bomo
tini Jisas ni wu siliro**

Mt 22:15-22; Mk 12:13-17

²⁰Wosini rini ni ete ya wu misinda. Wondani hima fweleni wu hambwewani hima kipe hinga wu gamboni wa'aisini rini tambwa ya wu i. Wu ini ele sumbu ri wosindau ni ya wu heinda, wosiwa gapiman hima apukolaka i tapa tenge ki rini wu hano mwanji bomo fo wu toro kinani ya wu wakinda. ²¹Wondani ya rini wu sili, “Ondiyakandiyandau hima, nu hambwasinda, mini ele himiyama hurahama ni mwanji mwe naha kumbwa mi bwani wunu mi ondiyakandiyandau. Mini hima i hi laka ti keke mi akinda nambwe. Mina. Mini ele himiyama hurahama ni Gotri sumbu kipe ti mwanji mwe naha kumbwa wunu mi ondiyakandiyandau. ²²Woro hinde hinga mi hambwandau? Takisi ya ti Sisa king apukolaka ni nu hano sumbu ti kipe'e, kapwa?” ²³Wowani Jisas mwanji gambo wuhi ti amwei naha ri hambwasini ya wunu ri sawe, ²⁴“Humokuto ya foti ma ku ani ratawa ani hei. Do ya ki dau hima i himamwale ga, e, hima hi ga namohi?” Wowani ya wu sawe, “Sisa king apukolaka hi.” ²⁵Ete wowani ya wunu ri sawe, “Sisa king apukolaka i mwa'ambwe ti o Sisa ni ma ku ai ha, e, Gotri mwa'ambwe ti o Gotri ni ma ku ai ha.” ²⁶O hinga ri sawewani ele himiyama hurahama i nindo ki ri mwanji bomo foti wu toro ki wu wofuro. wunu o mwanji wasa wuhi ni ri bwaro ti keke wu apapanakoni mwanji nambwe gainasini ya wu eninda.

Hima hasini ai saindau sumbu ni Jisas ni wu siliro

Mt 22:23-33; Mk 12:18-27

²⁷Wosiwani Satiyusi hima fwele Jisas tambwa ya wu ta. Satiyusi hima le wunu ka hinga wu sawendau, “Hima matimat ki wu sindau ti hinde apa ai sai kumbwa.” ²⁸Wu tani ya rini wu sawe, “Ondiyakandiyandau hima, Moses Gotri lo mwanji foti kaisini ka hinga nunu sawero, ‘E, hima fori humwe hopwesini dani ini che nambwe ri hasiwa, ri hipache to o humwe sa ri ai himanguto rasini ri apwai che ti sa fi wosisi.’ ²⁹Woro imbihumbwa analongo hiparakambwe le tapa'angi hatachi fisi ya wu da. Wosiwani o wui apwai mwa laka rito humwe fo ri ratasini ri hopwero ti che nambwe ya ri ha. ³⁰Ete wowani ri diya rito o humwe ya ri ai hopwe. Wosini che nambwe ya ri ai ha. ³¹Wowani ri diya to o hingambwa ya ri ai wo. Ele tapa'angi hatachi fisi analongo hiparakambwe le o hingambwa wu woni wunu che fo wunu ti rasi nambwe ya wu ha. ³²Wosiwani dani ikoni o humwe okwe ya ti ha. ³³Woro ele haro hima wu ai saino gisi ki ka humwe namoi humwe hinga ti dano? Mi hambwandau, ele tapa'angi hatachi fisi hiparakambwe o humwe numbwa wu hopwero.”

³⁴Ete wowani Jisas ya wunu sawe, “Apa do gisi himiyama hurahama le wu anahopwenda. ³⁵Woro ichai Gotri wunu chikini ohounaro himiyama hurahama

le wu ai saini himamwale kipe tinga ete wu dano ti, wunu apa anahopwendau sumbu hinga hinde wu sirina kumbwa. ³⁶Wosini hinde apa wu ai ha kumbwa. Kale Gotri ensel dau hingambwa wu dano. Gotri ai wunu rasairo ti keke ri che hinga o wu dakonda. ³⁷Woro Moses okwe ele hima hasini ai saino bomo ni ya nunu ri ondiyakandiyanda. Michi foki ri isini ri heiwani meche foriki hi okuni sukwandawani mwanji foti ka hinga ya sawe: Apukolaka rini 'Epuraham Gotri, Aisak Gotri, e, Jekop Gotri.' ³⁸Woro o hingambwa Gotri ele haro himako wui Gotri mina. Gotri rini ele himamwale tinga dau hima lei wui Gotri. Hinde wowani, Gotri miyaningisopo ki ele hima hinga tinda ete wui himamwale ti ete dau."

³⁹O mwanji ri sawewani lo mwanji hambwandau hima fwele mwanji wasa ya rini wu ai sawe, "Ondiyakandiyandau hima, mwe naha ki mi sawendau." ⁴⁰Wokoni mwanji fo ai rini wu sili ki ya wu aki.

Jisas Farisi himako ni Kurais ni siliro

Mt 22:41-46; Mk 12:35-37

⁴¹Wowani mwanji fonga ya wunu ri sawe, "Hinde wowani ka hinga wu sawendau, Kurais rini Defit che? ⁴²Woro Sam chengi foki Defit rinjenga ete ri sawero:

'Apukolaka ai Apukolaka ni ka hinga sawero: "Mini ai tapa mama tokwe ma lininda.

⁴³Wondawa mi miho le wunu a wosiwa mi seke tako ki wu dano." '

⁴⁴Woro Defit rinjenga Kurais ni Apukolaka rini naro. O hinga nawa Kurais hinde hinga Defit che hinga ri dau?"

Gotri lo mwanji hambwandau hima lei sumbu

Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lu 11:37-54

⁴⁵Ele himiyama hurahama hinga tinda wu dasini Jisas mwanji ni ya wu mendinda. Wondawani ri himache leni ya sawe, ⁴⁶"Kunu lo mwanji hambwandau hima leni ku hambwafwa'ainda. Wunu hima i miyaningisopo ki nika'ari huwe laka tini wu sisini wu ichi'uchanda kinani wu okokonandau. E, wunu hima le waundau apweli ki wunu wese'anda kinani wu okokonandau. Wondani lotu wondau aka laka we ki himiyama hurahama le miyaningisopo sindau mapwa tokwe wu liti ki wu okokonandani, e, ahirahi andau gisi ti wunu takumwa naha ki dau tei ki wu liti kinani wu okokonandau. ⁴⁷Wunu ele himanguto leni gambosini wui ya mwa'ambwe ti wundo hili yandani, e, hima le wunu hei kinani nimba gamboni huwe laka Gotri ni wu uchahambwandau. O keke hima i sumbu kilino gisi tawa ele lo mwanji hambwandau himako nomo omwesika ki wu ra sindau."

Bwarichape humwe foti Gotri ni mwa'ambwe ti haro

Mk 12:41-44

21 ¹Wosini miya ti ete ri heindawani ya chele hima le wu tani Gotri aka laka ki dau bokis ki ya le ya wu rawainda. ²Wondawani

ete ri heiwani himanguto foti ti tani ya naro fisi numbwa ya ti rawai. ³Wosiwani Jisas ya sawe, “Mwe naha ki kunu a sawendau, do himanguto ya ti rawairo ti ele hima leni ti dikisini miyafu naha ti rawairo. ⁴Hinde wowani, wunu tinda ete ya miyafu wunu ki dawani fwelenumbwa Gotri ni angu'omwe handau hinga wu haro. Woro do humwe tini bwarichape naha ya miyafu tini ki da nambwe. O ya jipeche ahirahi rani ti akoro ti tinda ete ti rawairo.”

Jisas Gotri aka laka lendono tini ri sawero

Mt 24:1-2; Mk 13:1-2

⁵Hima fwele Gotri aka laka ni ka hinga ya wu sawe: “Wunu do Gotri aka laka ni humokuto kipe naha lenga hima le Gotri ni huwandari haro mwa'ambwe kipe lenga ele ki ka'apwe wosisindau.” Wowani Jisas ya wunu sawe, ⁶“Apa dele mwa'ambwe ku heindau ti, ichai gisi fo tawa, ele kiheiye dau humokuto hinde apa alekusi kumbwa, tinda ete wu dungwa dungwa wu rumbwe'iwa o raindakonda.”

Jisas nomo miyafu sirano tini ri sawero

Mt 24:3-14; Mk 13:3-13

⁷Ete wowani Jisas ni ya wu ai sili, “Ondiyakandiyandau hima, bwele gisi ki ele sumbu hinga sukwano? Bwele sumbu hinga to metengei wupa hinga sukwawa nu hambwano, ele sumbu ya sukwakonda?”

⁸Wowani Jisas ya sawe, “Kunu hambwafwa'ainda, foki hima le o apa kunu gambokonda. Apa hima miyafu wu tani hi ahi ki ka hinga o wu sawekonda: ‘Hima mwe ri ani sa to,’ wosini ka hinga ori sawekonda: ‘Gisi mwe takaihiro.’ Woro apa wui mwanji ku mendini ku sirina kei.

⁹Wondani ichai au laka anayekondau mwanji suwa le ku mendini apa ku aki kei. Kale sumbu hinga to metengei o ya sukwakonda. Woro gisi jipe humbuno ti amahani hinde apa sukwa kumbwa.”

¹⁰Wosini ya ri ai sawe, “Hima mu fwele saine hima mu fwelenga o wu anayendakonda. Wondawa king fori ri au anaye himache le saine king ba fo, ri au anaye himache lenga o wu anayekonda. ¹¹Ete wondawa minawe laka ti nuwe ki o dikonda. Wondawa mapwa fweleki iche miyafu naha wunu handani hahungo omwesika laka o wu wondakonda. Ete wondawa ku akino sumbu anandi lenga sumbu omwesika naha lenga wupa wo sumbu hinga niri ki o sukwakonda.

¹²“Woro dele sumbu hinga sukwa nambwe dawa hima le kunu wu toronambusini walambe sumbu fwele o kunu wu wosindakonda. Wondani wui lotu wondau aka we ki kwai kunu kotimwosini kalapus tiki o kunu wu rawarukonda. Wosini wunu hi ahi ni wu rakai ki wu hambwasini apa kunu ra'aini king apukolaka lenga gapiman apukolaka lenga wui miyaningsopo tiki o kunu esikonda. ¹³Wosiwa o gisi ki kunu

Gotri ni sembe ku haro sumbu ni amwei wunu ku saweno. ¹⁴Woro o gisi sukwa nambwe dawa inaka kuhi kwambu ki ku etisini kunjenga ka hinga ma ku sawe, 'Ani bwele mwanji wasa wunu a saweno tini inaka tenge miyafu ani hambwa hinga.' ¹⁵Anjenga ai mwanji ti kui takisopo we ki a rawakwani hambwa kipe ti o kunu ani hakonda. Wowa ai mwanji ti ele kunu omwemendindau hima leni ku bwawa, kui mwanji ti hinde apa wu sawesiya'aini rakai kumbwa.

¹⁶"Kui nuwai yapai, kui hiparakambwe le, kui hima kupu le, e, kui nau le, wunu apa kunu omwemendindau hima lei tapa tenge tiki o kunu wu hakonda. Wowa kui nindo ki dau fweleni o kunu yeni sikonda. ¹⁷Hi ahi ti kunu ga dau keke hima le sembe enge ti o kunu wu andakonda. ¹⁸Woro ka tini ma ku hambwa, kui mwa ki dau mwa nimbi fori hinde apa lekutoni sika kumbwa. ¹⁹Woro kwambu ki ma ete ku etinambusini ku dani himamwale kipe kuhi ti ku ai toro.

Jisas Jerusalem ko walambe ino sumbu ni ri sawero

Mt 24:15-21; Mk 13:14-19

²⁰E, ichai ku heiwa au anayendau hima le wu tani Jerusalem ko laka ni wu jambaniwa ya ma ku hambwa, ko laka oti walambe ino gisi takaihiro. ²¹O gisi ki Jutiya mapwa ki dano hima le wu akini ini kimba ki sa wu rau. Wowa Jerusalem ko laka ki dano hima le o ko laka wu hanja'aisini wu akini mapwa fo tokwe sa wu i. Wondawa ko cheche ki dano hima le apa ko laka tokwe wu ai raru kei. ²²Ka gisi o Gotri kapwa sumbu wasa hakondau gisi. O keke ka Gotri chengi ki dau mwanji hinga tinda mwe naha sukwakondau. ²³Ka gisi ki ele che sembe ga dau humwe le, e, che muku handau humwe le keke fiya kapwa naha! Nomo omwesika naha do nuwe ki sukwakondau. Hinde wowani, Gotri sembe enge a ti ele himiyama hurahama ni o wunu rawakakonda. ²⁴Hachangipi huwe laka to wunu fweleni kutoni humbukondau. Wui miho le kalapus tiki wunu rawarusini ai wunu ra ra hima ba fwele alase ki o wunu ra'aikonda. Wosiwa ele hima kupu ba fwele au seke Jerusalem ko laka ki wu yitindani i ini hima leni aulindau kwambu wuhi humbuno gisi ki ya wu ambwekonda.

Ichai dori Hima ri Che ai tano

Mt 24:29-31; Mk 13:24-27

²⁵"Sumbu ba fwele tapwaki nika ki, niliki nika ki, e, isangi leki sukwani wupa wo sumbu hinga ya sirakonda. Ete wondawa ele nuwe mapwa ki dau himiyama hurahama hinga tinda ete soluwara saini yembekina yembekina tani yepunandano ata ni wu mendindani sembe wuhi ti walambe naha wunu indani ya wu akindakonda. ²⁶Wondani ele himiyama hurahama miyafu nuwe ki sukwano sumbu ni wu

hambwandani inaka wuhi ti aki omwesika naha ki wu akindani miya wuhi ti misisiweri ti ya wunu yendakonda. Hinde wowani, ele isangi mwa'ambwe hinga niri tiki dau ti, tinda ete ra'ichi'uchakondau. ²⁷Ete wosiwambwa hima le wu heiwa, dori Hima ri Che niri wamwa tenge ki ri litisini kwambu omwesika tinga okundau hi omwesika tinga ya ri takonda. ²⁸Dele sumbu hinga metengei sukwakondawa o gisi naha ki kunu ma ku saini ku etisini mwa kuhi ti niri tokwe ya ma ku mau. Gotri ai kunu ra'aino gisi takaihiro.”

Fik me ti gisi kilindau sumbu ni yepero

Mt 24:32-35; Mk 13:28-31

²⁹Wosini mwanji yepe foti ya wunu ri ai sawe, “Kunu fik me ga kale biya me ba fwelenga ma ku hei. ³⁰E, kopika anandi ti sirawani ya ku hambwau, nika tumbwa ya yekonda. ³¹Woro o hingambwa kale sumbu sirawa ya ma ku hambwa, Gotri aulindau kwambu tani takaihiro.

³²“Mwe naha ki kunu a sawendau: Apa o gisi ki dano himiyama hurahama le hinde wu ha kumbwa, waya ete wu dawa ele sumbu hinga tinda sirasiwambwa. ³³Do niri ga nuwe ga humbuno, woro mwanji ahi to hinde humbu kumbwa.

Jisas himache le wunu sa wu hambwafwa'ai

³⁴“Woro kunu hambwafwa'ai. Foki kapwa uku mama ku andani ambwatinambwati sumbu le ku wosindani hima tape ni enepeno mwa'ambwe keke inaka tenge miyafo ku hambwanda ki. E, o sumbu hinga to kunu ichakiwa, apa Apukolaka tano gisi ti metengei ete kunu wakineheikondau, omwe ti bitawa ki funda hikisasini raindau hinga. ³⁵Ka gisi sukwakondau sumbu ti ele nuwe mapwa ki dau hima hinga tinda ete wunu chikikondau. ³⁶O keke kunu ete hambwafwa'aindani gisi gisi Gotri ni ma ku uchahambwandawa Gotri kwambu kunu hani kunu okulandawa kale sumbu hinga sukwawa ku ratakosini dori Hima ri Che miyaningisopo ki funda ku eti ki.”

³⁷Gisi gisi Jisas ele himiyama hurahama ni Gotri aka laka ki ya wunu ri ondiyakandiyanda. Wosini hunduwani ri ini kimba fo, hi ti Olif, o kimba ki ya ri tukuyanda. ³⁸Wondawani ele himiyama hurahama hinga tinda ete nurumbumbwa wu saini ri mwanji wu mendi kinani Gotri aka laka tokwe ya wu inda.

**Jisas ni wu ye kinani Jutas ini mekupu hima laka lenga
mwanji wu injiro**

Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jo 11:45-53

22 ¹Pasofa wu uchandau bereti hehenandau wo, yis, owe nambwe gisi laka ti ya sukwakonda. ²Wondawani ele puris hima laka

lenga Gotri lo mwanji hambwandau hima ele ga himiyama hurahama miyafu leni wu akindani ya wu anambwa, “Bwele numbo hinga ki Jisas nu yeno?”

³O mwanji hinga wu anambwandawani Saiten Jutas sembe ki ya raru, hi rihi foti Isukariyot. Hima mwe ri rini tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Jisas Himache fori. ⁴Wosiwani ri ini ele puris hima laka lenga, e, Gotri aka laka aulindau hima laka lenga Jisas ni wui tapa tenge ki ri hano mwanji tini ya wu anambwa. ⁵Wosiwani wu mendisini wu eripe'aripeni ya rini wu hano mwanji ti o gisi kumbwa ya wu inji. ⁶Jutas o ya rini wu hano mwanji ri mendini ri ohounasini Jisas ri toroni wui tapa tenge tiki ri oweno numbo tini ya ri wohambwakahambwanda. Woro ri okokona ti, himiyama hurahama miyafu rini ga da nambwe gisi foki wu ini rini wu toroni inji ki.

Jisas ri himache fopito Pasofa ahirahi fi otokunaro

Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jo 13:21-30

⁷Wosiwani bereti hehenandau wo, yis, owe nambwe gisi laka ya sukwa. Ka gisi laka ki Pasofa ahirahi keke sipisip che ya wu yekonda. ⁸Ete wowani Jisas, Pita hima pi Jon ni ya fini ri sawe, “Ma ki ini Pasofa ahirahi ti ma ki otokunasiwa apa nu tani nu a.” ⁹Wowani fini ga ya rini fi sawe, “Mi okokona ti so aka ki si otokunano?” ¹⁰Ete wowani ya fini ri sawe, “Ma ki mendi. Ki ini ko laka ki ki raruni ki heiwa hima fori hachahungwe laka ki uku ti ri tisini ri tani numbo tiki o kini heikonda. Wowa ma rini ki sirinani o aka ri raruro ki ma ki raru. ¹¹Wosini o aka chele hima mwe ni ya ma ki sawe, ‘Ondiyakandiyandau hima ete mini sawero, “Ai himache lenga Pasofa ahirahi nu ano aka tipa so?”’ ¹²Wowa kiheieye aka woro heieye tokwe dau aka tipa laka foti o kini ri mekusikonda. O aka tipa we ki kwai litino tei ti, ahirahi ano tei ti wu otokunasinda. Woro o aka tipa ki Pasofa ahirahi ti ma ki otokunanda.” ¹³O mwanji hinga fini ri sawewani ya fi i. Fi ini fi heiwani ele sumbu hinga tinda ete Jisas sawero hingambwa ya sukwa. Wosiwani Pasofa ahirahi ti ya fi otokunanda.

Jisas ri himache leni Jisas a haro

Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25

¹⁴Gisi mwe tawani Jisas tei tiki ya ri liti. Wosiwani ri Himache le okwe rini ga fundu ya wu liti. ¹⁵Wosini ya wunu ri sawe, “Kunu ga do Pasofa ahirahi ani a ki ete a nikisindaro. Pasofa ahirahi nu asini pwe, amwaka ti a bwe mendi. ¹⁶Apa ka hinga kunu a sawenda: Pasofa ahirahi hinde apa ani ai a kumbwa, waya ka sumbu mu mwe ti Gotri aulindau kwambu ti amwei naha sukwano gisi ki chikiwambwa.”

¹⁷Ete wosini kapu ga ri rukoni Gotri ni ri wese'asini ya wunu ri sawe, “Aha'a ma ku toroni kui nindo ki ku humwasini ku a. ¹⁸Ando kunu a

sawendau: Apa ambwesini apa'ichekai okwe ka waini uku hinde ani a kumbwa, ete da dani Gotri aulindau kwambu amwei naha sukvano gisi kumbwa.”¹⁹ Wosini bereti ri rukosini Gotri ni ri wese'asini lepikani wunu hasini ya ri sawe, “Doha'a ai hima tape, [kunu okula ki o kunu ani handau. O sumbu hinga ete ku wosindani ani ni ma ku hambwanda.”²⁰ Wu asini kapu waini uku ti okwe o hingambwa ri wosini ya sawe, “Doha'a kapu waini uku ti, ai fi ni sawero. O fi ki Gotri mwanji ako injikondau, woro kunu okula kinani o a dawehenakonda.]”²¹ Woro ma hei, miho himako i tapa tenge tiki ani oweno hima ri do tei ki ani ga funda si lilinda. ²²Hima ri Che dori Gotri imbihumbwa rini ondiyasiro numbo tunumbwa ri sirinano, woro miho himako tapa tenge rini oweno hima rini ma fiya rini keke wo.”²³ O hinga ri sawesiwani wunjenga wu anasili anasilindani ya wu sawe, “Namoto apa ka sumbu hinga rini wosikondau?”

Jisas himache le mwanji wu anambwaro, namoto wui apukolaka

²⁴Wosini ele ri himache le mwanji tiki au hinga wu anayeni ya wu sawe, “Nui nindo ki namoto nui apukolaka?”²⁵ Wowani ya wunu ri sawe, “Kaleha'a nuwe pe king apukolaka le kwambu chele, wosini hima leni kwambu tiki aulini dawani ele hima ri mwakambe ki rini ni ‘hima keke wo hima naha’ ya wu nandau. ²⁶Woroti apa o hinga ku wo kei. Mina. E, hima fori kui nindo tiki apukolaka ri dau ti nawa, rini hima wapa hinga sa da. Kui nindo ki hima fori kunu aulini mwanji bwandau hima hinga ri dau nawa, rini wui tau ra himache hinga sa da. ²⁷Namoto apukolaka, tei tiki linindani ahirahi andau hima to'o, ahirahi tisini hima le tambwa ratandau hima rito? Tei tiki linindani ahirahi andau hima rito apukolaka. Woroti ani kui nindo tiki ahirahi a tisini hima le tambwa ratandau hima hinga a dau.

²⁸“E, kale simiyanehei sumbu hinga ani ki sukwawani, ku ani andosi nambwe, kunu ani ga ete ku daro. ²⁹Ai Yapai aulindau kwambu ti ri ani haro. Woro hingambwa aulindau kwambu ti kunu ni o ani hakonda. ³⁰Wosiwa ani aulindau ko ki tei tiki ku litisini ahirahi ku ani uku sumbwe o ku andakonda. Wosini king apukolaka litindau tei tiki ku litisini tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Isurel hima mu leni ku kilikondau.

Jisas ete sawero, Pita gumwa rini sino

Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jo 13:36-38

³¹“Saimon, Saimon, mini ma mendi. Saiten hima le raisi tini yekindau hinga kunu ni ri simiyanehei kinani Gotri ni ri uchawani rini ohounaro. ³²Woroti sembe ha sumbu mihi humbuno keke ani mini ani okula kinani Gotri ni ani uchahambwaro. O keke ichai mi ai kwambu ki mi etiwa, mi hiparakambwe le ma wunu okula.”

³³Wowani Pita ya rini sawe, “Apukolaka, ani mini ga kalapus tokwe si ino ti, e, mini ga ani hano ti ani otokunasindau.” ³⁴Wowani Jisas mwanji wasa ya rini sawe, “Pita mini a sawendau. Apa do niliki ki apwetoko gi nambwe dawa, numbo namili o ete mi sawekonda, ‘Ani Jisas a hikisandau.’”

**Ya kowe ti, mwa'ambwe warondau kowe ti, e,
hachangipi huwe laka, wui mwanji**

³⁵Wosini ya wunu ri sawe, “Imbihumbwa kunu a humbwewani ku iro ti, ya kowe ti, mwa'ambwe warondau kowe ti, seke su ti ku ra ra ku i nambwe. Woro o gisi ki mwa'ambwe fo keke ku heifundaro'o?” Wowani wunu ga ya sawe, “Mina.” ³⁶Wowani ka hinga ya wunu ri sawe: “Woro apa hima fo ya kowe dawa sa toro. Mwa'ambwe warondau kowe ti okwe o hingambwa. Hachangipi huwe laka heifundau hima ri nika'ari rihi ti wungwa sa jisini hachangipi huwe laka rihi foti sa ra. ³⁷Hinde wowani, Gotri chengi ete sawero, ‘Kale kapwa hima ga funda rini wu wauro.’ Worotini kunu a sawendau, ka sumbu hingambwa ani ki o sukwakonda. Ei, Gotri chengi ani sawero mwanji hinga tinda ete mwe naha ya sukwakonda.” ³⁸Wowani ya wu sawe, “Apukolaka ma hei. Nunu hachangipi huwe laka fopi doha'a da.’ Wowani ya wunu ri sawe, “Opi yakito.”

**Jisas Gerisemani michi ki Gotri ni uchahambwaro
Mt 26:36-46; Mk 14:32-42**

³⁹Ete wosini hoko tokwe ri raruni ele gisi ki ri wondaro hinga Olif gimba tokwe ya ri i. Wowani ri himache le rini wu sirinani ya wu i. ⁴⁰Wu ini o michi ki wu rarusini ya wunu ri sawe, “Simiyanehei sumbu kunu ki sukwano keke Gotri ni ma ku uchahambwanda.” ⁴¹Wosini wunu ri andosini humokuto takehewani sikani ambwendau hinga kwakwa hinga ya ri i. Wosini seke ri ombungwesini Gotri ni ka hinga ya ri uchahambwa: ⁴²“Yapai, mi okokona nawa do sembe nomo ani ki dau ti ma rani rumbwe'i. Woroti, mini apa ai okokona tunumbwa sirina kei. Mina. Mi okokona tunumbwa ma sirina.”

⁴³[Ete wowani hewen pe ensel foti sikani sembe rihi ya rini okula. ⁴⁴Wowani Jisas nomo naha ri mendikoni kwambu tiki au laka Gotri ni ya ri uchahambwanda. Wondawani huru ti fi hinga nuwe tokwe ya sikanda.]

⁴⁵Gotri ni ri uchahambwasini saini ri himache le tambwa ya ri i. Ri ini wunu ri heiwani sembe wuhi ti nomo naha iwani ya wu tukuyanda. ⁴⁶Wondawani ya wunu ri sawe, “Hinde wowani ku tukuyandau? Ma saini Gotri ni ma ku uchahambwanda. Foki simiyanehei sumbu kunu ki sukwakonda.”

**Jutas Jisas ni miho lei tapa tenge tiki owero
Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jo 18:3-12**

⁴⁷Jisas mwanji ete ri bwandawani hima miyafa naha ya wu ta. Jutas, kale tapa'angi tapa'angi hatachi fisi Himache fori, woro rindo

ya wunu mwaseni ya ri ta. Ri tani Jisas ni tumwatamwa'a kinani ya rini takai. ⁴⁸Wowani Jisas ya rini sawe, “Jutas, Hima ri Che dori ni mi tumwatamwa'asini miho lei tapa tenge tiki rini mi owekondau'u?”

⁴⁹Wowani Jisas ri himache le funda rini ga wu daro ti, wu heiwani sumbu fo sukwakondawani ya wu sawe, “Apukolaka, nui gipi huwe ki wunu nu yeno'o?” ⁵⁰Ete wu sawekoni wui nindo ki hima forito puris hima i apukolaka ri tau ra himache forini yekoni tapa mama tokwe pe wasamba rihi ni yekutowani ete sika. ⁵¹Wowani Jisas o hinga ri heikoni ya ri sawe, “O sumbu hinga ya ma ete hanja'ai.” Wosini ori hima i wasamba tiki tapa ti ri torowani wasamba rihi ti kipe ya ai rini wosi.

⁵²Wosini rini toroni inji ki wu taro puris hima laka le, Gotri aka laka aulindau hima laka le, e, hima mekupu laka leni mwanji ti ya wunu ri sawe, “Ku ani toro'inji ki hachangipi huwe lenga me kumbo lenga ku nangini ku taro ti, hili ya hima forini ku toro'inji kinani ku taro'o?” ⁵³Gisi gisi Gotri aka laka we tiki kunu ga ete a dawani tapa kuhi tiki ku ani toro nambwe. Woro apa kui gisi sairo, o keke hundu ti kwambu tito aulindau.”

Pita ete sawero, Jisas ri hikisandau

Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jo 18:12-18, 25-27

⁵⁴O hinga ri kwasini ri dawani rini wu toro'injini ya wu ra'ai. Wosini puris hima le wui apukolaka aka tiki ya rini wu rakaru. Wondawani Pita wunu ri sirinani ri ini apahime hinga ya ri da. ⁵⁵Ele hima aka tini haweini injiro ini we ki hi laka ti wu diyasini ya wu linindani hi ya wu waru'unda. Wondawani Pita okwe ri ini wunu ga ya ri liti. ⁵⁶Wosini Pita hi ti ri waru'undawani tau ra humwe foti rini heini miya ti rini dorinasini ya rini sawe, “Do hima Jisas ga daro.” ⁵⁷Ete wowani Pita minambwe ri nandau tinga ya ri sawe, “Mina, ani rini a hikisandau.” ⁵⁸Da hinga wokoni hima fori ai rini heikoni ya ri sawe, “Mini okwe ri hima kupu fo.” Wowani Pita ya sawe, “Kale che, ani mina.” ⁵⁹Ete wowani amwa funda hinga iwani hima foringa ai rini heisini ya ri sawe, “Mwe naha, dori hima okwe rini ga daro. Hinde wowani rini Galili pe hima.” ⁶⁰Wowani Pita ya sawe, “Kale che, doha'a mwanji mi bwandau ti ani a hikisandau.” O mwanji hinga ete ri bwandawani apwetoko ti ya gi. ⁶¹Wowani Apukolaka jamekoni Pita ni ya ri hei. Ete wowani Pita imbihumbwa Apukolaka rini sawesiro ka mwanji ni ya ri ai hambwa, “Apa do niliki apwetoko gi nambwe dawa numbo namili ai hi tini mi hamisakonda.” ⁶²Pita hoko tokwe ai raruni au laka ya ri ichaka.

Jisas ni wu sawehingini rini wu yero

Mt 26:67-68; Mk 14:65

⁶³Jisas ni heini aulindaro himako rini wu saweholiyani ya rini yenda.

⁶⁴Wosini nika'ari sumbu ti miya tiki rini wu injisini rini wu ye ye ya

rini wu sawe, “Ma nunu sawe, namoto mini yendau?” ⁶⁵Wosini mwanji miyafa naha kapwa tokwe ya rini wu sawenda.

Kanisol hima laka lei mu tiki Jisas ni kotimworo

Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jo 18:19-24

⁶⁶Wondawani nika ti sukawani Isurel pe mekupu hima laka le, puris hima laka le, e, lo mwanji hambwandau hima laka le tani ya wu wau. Wosiwani Jisas ni ele kanisol hima le wauro aka ki ra'aiwani ya wu sawe, ⁶⁷“Ma nunu mi sawe to. Mini Kuraisi'i, mina?” Ete wowani ya wunu ri sawe, “E, kunu a sawewa sembe apa hinde ku ha kumbwa. ⁶⁸E, mwanji fwele kunu a siliwa, mwanji wasa ti hinde apa ku ani sawe kumbwa. ⁶⁹Woro apa ki ambwesini ete i ini Hima ri Che dori ele kwambu ga dau Gotri tapa mama tokwe ya ri linindakonda.”

⁷⁰Wowani wunu tinda ete ya wu sawe, “O hinga ti nawa, mini Gotri che mwe naha'a?” Wowani ya wunu ri sawe, “Kunjenga ete ku sawendau, ori ando.”

⁷¹Wowani ya wu sawe, “Apa mwanji anandi fo nu ai mendi hinga, mina. Ri takisopo tiki ka hinga ete ri sawewani nu mendihiro.”

Jisas ni Pailat apukolaka i miyaningisopo ki wu kotimworo

Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jo 18:28-38

23 ¹Ete wosini wunu tinda ete wu sainsi rini wu rani Pailat apukolaka tambwa ya wu ra'ai. ²Wosini rini wu kotimwokoni ya wu sawe, “Nunu dori hima nu heiwani nui hima kupu lei sembe tini yeni rasaini kapwa numbo ki wunu ri ra'a'indau. Wondani takisi ya ti Sisa apukolaka ni nu ha kinani minambwe nunu naro. Wosini rinjenga ya ri sawenda, rini rindombwa Kurais, king apukolaka.” ³Wowani Pailat ya rini sili, “Mini Juta hima kupu lei king apukolaka'a?” Wowani rini ga Pailat ni mwanji wasa ya ri sawe, “Minjenga o mi sawenda to.” ⁴Ete wowani Pailat puris hima laka ga ele himiyama hurahama ga wunu ni ya ri sawe, “Ani dori hima i kapwa sumbu fori a wakini ani hei numbwa.” ⁵Ete wowani wunu ga mwanji kwambu ki ka hinga ya wu sawe: “Rini ele Jutiya mapwa hinga tinda ete ri ini ele himiyama hurahama wui sembe ni yeni rasaini au mu sindau. Galili mapwa ki ri ambwesini o sumbu numbwa ri wo wo ri ta tani aha'a.”

Jisas ni Herot mu ki wu kotimworo

⁶Wowani Pailat o mwanji wuhi ni ri mendini ya wunu ri sili, “Dori hima rini Galili kipe hima'a?” ⁷Wowani ya wu sawe, Jisas Herot aulindau nuwe tipa kipe. Ete wowani Herot tambwa ya rini ra'ai. Ka gisi Herot okwe Jerusalem ko ki ri daro.

⁸Wowani Herot Jisas ni heini ya ri eripe'aripe. Hinde wowani, ri mwanji suwa numbwa ri mendindani gisi huwe laka hinga rini hei kinani

ri nikisindaro. Rini Jisas kwambu chele sumbu fo ri wosiwa ri hei kinani ri okokonandau. ⁹O keke Herot mwanji miyafu naha ya rini silineheinda. Wowani Jisas mwanji wasa fori rini bwa nambwe. ¹⁰Wondawani puris hima laka lenga Gotri lo mwanji hambwandau hima laka lenga wu tani takai wu etisini hapa tinga uchani ya rini wu kotimwo. ¹¹Ete wowani Herot ga ele ri au anaye himache lenga horukwe sumbu rini wu wosi wosi ya rini wu saweholiyanda. Wosini nika'ari kipe naha foti wu ratani rini wu injisini Pailat tambwa rini rumbwewani ya ri ai i. ¹²Injelebwa Herot Pailat ga fi ana'omwemendindaro. Woro apa do gisi kumbwa fini nau fi anatororo.

Pailat Jisas ni me yapweke tiki ye kinani sawero

Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jo 18:39-19:16

¹³Wowani Pailat puris hima laka le, mekupe hima laka le, e, ele himiyama hurahama okwe wunu ri uchawani wu tani ya wu wau. ¹⁴Ete wowani ya wunu ri sawe, “Kunu dori hima ani tambwa ku ratasini ete ku sawero, rini himiyama hurahama lei sembe ni ri yeni rasaini kapwa numbo ki wunu ri ra'aindau. Wowani o mwanji ni kui miyaningisopo naha ki do rini a sili. Woro ma mendi. Ani dori hima ni a wakini ku kotimworo kapwa sumbu fo rini ki ani hei numbwa. ¹⁵Herot okwe o hingambwa. Wofunu rini humbwe'iwani nunu tambwa ai taro. Ma mendi, dori hima kapwa sumbu naha fo ri woro ti nawa, apa rini nu yewa ri hano. Woro rini yewa hano kapwa sumbu hinga fo rini ani hei nambwe. ¹⁶Nimba rini a tanambwasini rini ani hanja'aiwa sa ri i.” ¹⁷[Ka gisi ki Pailat ga ele himiyama hurahama ga mwanji fo ka hinga wu injisinda: Pasofa gisi laka ki Pailat kalapus hima forini ri hanja'aiwa wunu tambwa ino.]

¹⁸Wowani ele himiyama hurahama ga wunu ga hapa tinga wu uchani ya wu sawe, “Ori hima ma yewa sa ha, wosini Barapas ni ma hanja'aiwa nunu tambwa sa ta.” ¹⁹Barapas rini ko laka ki gapiman hima laka leni au mu ti ri sisini hima ni yewani haro. O keke kalapus tiki rini wu rawaruro. ²⁰Woro Pailat Jisas ni ri hanja'aiwa i kinani mwanji fonga ya ai wunu sawe. ²¹Ete wowani wu uchani ka hinga ya wu sawe: “Me yapweke tiki ma rini ye! Me yapweke tiki ma rini ye!” ²²Wowani numbo namili ya ai wunu sawe, “Hinde wowani? Dori hima bwele kapwa sumbu foni ri woro? Ani rini nu yewa hano kapwa sumbu fo ri woro ani hei numbwa apa nu yewa ri hano. O keke nimba rini a tanambwasini ani hanja'aiwa sa ri i.” ²³Ete wowani Jisas ni me yapweke tiki ri yewa ha kinani hapa tinga ete ya wu ucha. Wu uchani wu sawero ata ti Pailat mwanji ni yekicharo. ²⁴Wofunu Pailat wui mwanji numbwa ya ri sirina. ²⁵Ele himiyama hurahama kalapus tiki daro hima ni wu ai ra'ai kinani rini wu uchawani ori hima ni ri hanja'aaisiwani wunu tambwa iro. Kari hima

ko laka ki gapiman hima laka leni au ti ri sisini hima ni ri yewani haro. Wosini Pailat Jisas ni wui inaka tini sirinani wui tapa tenge tiki ya ri ha.

Jisas ni me yapweke tiki wu yero
Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jo 19:17-27

²⁶Wowani Jisas ni wu ye ki wu ra'aindau numbo ki Sairini ko kipe hima fori, Saimon, rini ni ya wu toro. Saimon rini ri ko cheche ri andosini Jerusalem ko laka tokwe ri raru kinani apambwa taro. Wosini Jisas ri me yapweke ti wamwa'angu tenge rihi tiki wu owesiwani ri kichani Jisas ni sirinani ya ri i.

²⁷Wondawani himiyama hurahama miyafu naha rini sirinani wu indawani humwe fwele wu ichaka ichaka rini keke hukwa wu ra ya wu inda. ²⁸Ete wowani Jisas jamekoni ele humwe ni ri heini ya wunu sawe, “Kunu Jerusalem kipe humwe, kunu apa ani keke ku ichaka kei. Mina. Kunu keke kunjenga ku ichakandani kui che le keke ma ku ichakanda. ²⁹Ma mendi, ichai gisi fo sukwawa ka hinga o wu sawekonda, ‘Cherangifarangi ete dau himiyama le, che ra nambwe himiyama le, e, che ni muku handa nambwe himiyama le, wunu sa wu eripe'aripe.’

³⁰Woro o gisi ki himiyama hurahama le kimba leni ete wu sawekonda, ‘Kunu nui tape tenge tiki ma huwani sika!’ Wosini ele kimba cheche ni o wu sawekonda, ‘Kunu ma huwani sikani nunu yekicha!’ ³¹Apa me sumbwe ni o sumbu hinga wu wosikondau ti nawa, rika'airo me ni bwele sumbu hinga wu wosikondau?” Jisas o hinga ya sawe.

³²Wunu kapwa sumbu wondaro hima fisi okwe Jisas ga funda fini wu ye ki ya wu ra'ainda. ³³Wu ini michi foki ya wu raru, o michi mwe hi ti, Hima Mwa Hapa. O michi naha ki me yapweke tiki ya rini wu ye. Wosini o kapwa hima fisi okwe ya wu ye, hima fori Jisas tapa mama tokwe wu yeni forini tapa yanji tokwe ya wu ye. ³⁴Wosiwani Jisas ya sawe, “Yapai, mini wui kapwa sumbu ma rani rumbwe. Hinde wowani, wunu do wu wosindau sumbu wu hikisandau.” Wosiwani wunu minga ti wu hei hei nika'ari rihi leni hisiwasi ya wu ra'ai. ³⁵Wondawani ele himiyama hurahama wu etisini ya wu heinda. Ete wondawani mekupu hima laka ele ka hinga ya rini wu saweholiyanda: “Rini hima ba fweleni ri okulandaro. E, rini mwe naha Gotri ondiyasiro hima, Kurais, nawa, rinjenga sa ri ai okula.” ³⁶Wondawani au anaye hima le okwe rini ni ya wu saweholiyanda. Wosini takai wu tani awani fu indau waini uku ti a kinani rini hasini ³⁷ka hinga ya rini wu sawe: “E, mini Juta hima kupu lei king apukolaka mwe naha nawa, minjenga ma ai okula.” ³⁸Himiki foti mwa tuwo rihi tiki kau yesiro ti ka hinga sawe: Dori hima rini Juta hima kupu lei King Apukolaka.

³⁹Wowani kapi kapwa hima fisi me yapweke tiki wu yero pi, forito Jisas ni ka hinga ya ri saweholiya: “Mini ka Gotri ondiyasiro hima,

Kuraisi'i? Wowa minjenga mi okulani, ma ete sini okula.” ⁴⁰ Wowani angi tokwe enindau hima rito o mwanji ni ri mendini mwanji kwambu naha ki ya rini bwa, “Gotri ni mi akinda nambwe'e? Mini okwe ri randau nomo hingambwa o mi randa. ⁴¹ Sini ni wu yewa si hawa o sumbu kipe. Hinde wowani, sini do nomo si randau ti, o kapwa sumbu si woro chiki hingambwa si randau. Woro doriha'a hima to kapwa sumbu fo ri wo nambwe naha.” ⁴² Wosini ya ri sawe, “Jisas, ichai ko mihi ki mi ai rauwa, ani ni ma hambwa.” ⁴³ Wowani Jisas ya rini sawe, “Mwe naha ki mini a sawendau: Mini apa naha ki ete ani ga ka ko kipe naha ki si dano.”

Jisas hahiro

Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jo 19:28-30

⁴⁴ Wosiwani nika ti gondi naha ki ya da. Ete wondawani tapwaki nika ti usungwahawani hundu tombwa sirani ele nuwe mapwa hinga tinda yohosini ete da dawani 3 kilok hinga ya ete i. ⁴⁵ Wosiwani Gotri aka laka ki yekichinasiro nika'ari laka ti nindo naha ki lefeheni tokwe tokwe ya i.

⁴⁶ Wokowani Jisas hapa tinga uchani ka hinga ya sawe: “Yapai, ai himamwale ti mi tapa tenge tiki o ani owenda.” O hinga ri sawesini ete ya ri ha.

⁴⁷ Wowani au anaye hima lei wui apukolaka o sumbu ni ri heikoni, Gotri hi tini ri rasaini ya ri sawe, “Mwe naha, dori hima rini hima kipe naha.”

⁴⁸ Wondawani ele himiyama hurahama rini ni wu hei kinani wu tani wu wauro ti, ele sumbu hinga sukawani wu heikoni sembe amwaka wu akoni inaka wuhi ti wu yetupwa yetupwa ya wu ai i.

⁴⁹ Wondawani Jisas ri nau lenga ele humwe Galili ko ki wu ambwesini rini wu sirinani wu taro humwe lenga wunu tinda ete apahime hinga wu etisini ele sumbu hinga tinda ete sukwandaro ti ya wu heinda.

Jisas hima tape ti humokuto sopo ki wu siro

Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jo 19:38-42

⁵⁰ Woro ka gisi ki hima fori ya da, hi rihi ti Josep. Rini Juta hima kupu lei ko laka fo, hi ti Arimatiya, o ko kipe. Rini kanisol hima fo, wosini rini sumbu kipe wosindau hima kipe naha. ⁵¹ Woro rini kanisol hima fwele i inaka ga wui sumbu ga kipe ri ohouna nambwe. Rini Gotri aulindau kwambu numbwa ri nikisindau. ⁵² Woro ori hima to Pailat apukolaka tambwa ri ini Jisas hima tape ni ri ra'aini ri si kinani ya rini sili.

⁵³ Wosini Jisas hima tape ti ri rasikasini nika'ari wamwa foki rini benisini matimat ki ya rini si. Ka matimat o humokuto laka fotini wu goro. Wosini imbihumbwa hima foni o ki wu si nambwe. ⁵⁴ Ka gisi Furaide, sunduya ki sukwakondau himati gisi keke mwa'ambwe leni otokunandau gisi.

⁵⁵ Ele humwe Galili ko ki wu ambwesini Jisas ni wu sirinani wu taro humwe le Josep ni sirinani wu ini o matimat ki Jisas hima tape ti Josep

hinde na hinga ri siro ti norukweni ya wu ai hei. ⁵⁶Wu heisini wui aka lengu tokwe ya wu ai i. Wosini kuwa kipe tandau marasini tinga weli tinga ya wu otokunanda. Wosini himati gisi ki lo mwanji sawero hingambwa ya wu himati.

Jisas ai sairo

Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jo 20:1-10

24 ¹Wosini mwaseni saindau gisi, Sande, ki nurumbumbwa ete wu saini matimat tokwe ya wu i. Wu ikoni mwase ele wu otokunasiro kale kuwa kipe tandau mwa'ambwe le funda wu rani ya wu i. ²Wu ini wu heiwani o humokuto sopu ni ichakisiro humokuto beiye laka oti tukwasinda. ³Wosiwani wu raruni kwai wu heiwani Apukolaka Jisas hima tape ti da nambwe. ⁴Wofunu inaka tenge miyafu wu hambwafuni wu ambwatisini ya wu eninda. Wondani wu heiwani hima fisi wunu ki takaini ya fi eninda, nika'ari fihiti ti funda ete hi hinga okuni taiyandau. ⁵Wondawani ele humwe wu akini miyaningisopo wuhi ti nuwe tokwe ya wu rakai. Wowani opi hima fisi ya wunu sawe, "Hinde wowani himamwale tinga dau hima ni ku wakini do hima siro michi tiki ku taro? ⁶Rini aha'a ki da numbwa. Rini ri ai sairo! Woro kunu ka Galili ko ki ri dani kunu ri sawero mwanji ni ya ma ku ai hambwa. ⁷Ka hinga kunu sawero ti: 'Dori Hima ri Che kapwa sumbu wondau hima lei tapa tenge tiki o rini wu hakonda. Wowa wundo me yapweke tiki o rini wu yekonda. Wosiwa gisi namili iwa ori ai saikonda.'"'

⁸Wowani Jisas imbihumbwa wunu sawero mwanji ni ya wu ai hambwa. ⁹Wosini o matimat wu hanja'aisini ya wu ai i. Wu ini ele tapa'angi tapa'angi hatachi funda Himache rihi lenga ele hima ba fwelenga wunu ni ele sumbu wu heiro leni ya wunu sawenda. ¹⁰Kale humwe hi wuhi ti, Makitala pe Mariya, Joana, e, Jemis nuwai Mariya. Woro wunu ga ele humwe ba fwele okwe ri Himache leni o mwanji ni wu sawero. ¹¹Wowani ele ri Himache ya wu hambwa, dele humwe mwanji leni nimba wu gambondau. Wosini wui mwanji tini mwe naha wu na nambwe. ¹²Woro Pita to ri saini namani matimat tokwe ya ri i. Ri ini o humokuto sopu ni ri maruni ri heiwani nika'ari letombwa ya kwai da. Wosini o mwa'ambwe ri heiro ni inaka miyafu ri hambwandani aka lengu tokwe ya ri ai i.

Hima fisi Jisas ni Emeyas indau numbo tiki rini fi heiro

Mk 16:12-13

¹³Woro o gisi kumbwa wui nindo tiki hima fisi findo ko cheche foki ya fi i, o ko cheche hi ti, Emeyas. Ka numbo Jerusalem ko laka hanja'aisini Emeyas ko tokwe indau, 11 kilomita ambwe hinga. ¹⁴Numbo ti fi i i ele sumbu hinga sukwaro ni fi anambwa anambwa ya fi inda. ¹⁵Fi i i mwanji

ti fi bwa bwa anasili sili fi indawani Jisas fini takai ki sirani fini ga funda ya wu i. ¹⁶Woro fi miya ti ichakisiwani Jisas ni fi hambwa nambwe.

¹⁷Wowani Jisas ya fini sawe, “Bwele mwanji tini bwa bwa ki indau?” Ete ri nawani sembe nomo fi akoni ya fi eti. ¹⁸Wowani hima fori, hi rihi ti Kiliopas, rindo mwanji wasa ti ya rini sawe, “Jerusalem ko ki mi daro ti, mindombwa dele gisi hinga o ko laka ki sukwandaro sumbu ele ni mi hakisandau'u?” ¹⁹O hinga ri sawewani Jisas ya fini sili, “Bwele sumbu tito sukwaro?”

Ete wowani ka hinga ya rini fi sawe: “Ka Nasaret pe hima Jisas ki sukwaro sumbu ni si sawendau. Rini Gotri mwanji bwarakarandaro hima, woro Gotri miyaningisopo tiki, e, himiyama hurahama lei miyaningisopo tiki mwanji ri bwandaro tinga sumbu ri wosindaro tinga ele sumbu ni kwambu omwesika tinga ri wosindaro. ²⁰Woro nui puris hima laka lenga mekupu hima laka lenga ori hima ni gapiman tapa tenge tiki rini wu owesini rini yeni si ki mwanji ti wu injisiwani me yapweke tiki rini wu yero. ²¹Nunu imbihumbwa ka hinga nu hambwandaro: ‘Kari hima to nunu Isurel pe hima lei nomo ni ri rani ri rumbwewa nu lalaunano.’ Woro mwanji fonga o da. O sumbu hinga sukwaro ti, gisi ti apa namili hinga ya inda. ²²Wosiwani apa chumbwa nurumbu nui hima kupu humwe fwele wu tani nunu sawewani nu apapanaro. Ele humwe nurumbumbwa kwandi tinga matimat tokwe wu iro. ²³Wu ini Jisas hima tape dinga ti wu hei nambwe. Wosini wu ai tani ya wu sawe, ‘Nu ini ensel fopini nui miya kumbwa nu heiwani ete nunu sawe, “Jisas himamwale tinga dau.’” ²⁴Wosiwani nui nindo tiki daro hima fwele saini matimat tokwe wu ini heiwani himiyama le sawero sumbu hingambwa. Woro rini wu hei nambwe.”

²⁵Wowani Jisas ya fini sawe, “Kini ambwatinambwati naha. Kale Gotri mwanji bwarakarandaro hima le sawero ele mwanji hinga tinda ete sembe ku handa nambwe. Kini inaka kihi ti emendiki naha. ²⁶Hinde wowani ki hambwa nambwe, mwe naha ka hinga wu sawero ti? E, Kurais amwaka ti ri mendisinimbwa Gotri ki hi omwesika rihi ri torono.” ²⁷Wosini Moses kairo chengi le, e, ele Gotri mwanji bwarakarandaro hima le kairo chengi le, ele chengi ki ri ambwesini ele Gotri chengi hinga ki rini ni bwaro mwanji mu mwe ti ya wunu ri sawekawe.

²⁸Woro wu ini o fi indau ko ti ya wu takai. Wowani Jisas ete ri inda ki ya ri wo. ²⁹Wowani findo rini fi torosisini ya sawe, “Mini sini ga ma da. Nika ti raihiro, ya hundukonda.” Wowani ri heifuni ri raruni fini ga ya ri da. ³⁰Wosini ahirahi ti wu akoni Jisas fini ga litisini bereti ri rukosini Gotri ni ri wese'asini ri lepikani ya fini ha. ³¹O hinga ri wosiwani sembe we pe miya fih fi ripawani ya rini fi hambwa. Wowani o ki ete ri gainasiwani rini fi ai hei nambwe. ³²Wowani ya fi anambwa anambwa, “Numbo tiki nu tandani nu anambwandawani Gotri chengi pe mwanji mu

mwe ti sini ri sawekawendaro ti, ka gisi naha ki sembe sihi ti hi hinga ete saindaro.”

³³O hinga fi kwasini fi saini metengei Jerusalem ko tokwe ya fi ai i. Fi ini fi heiwani ele tapa'angi tapa'angi hatachi funda Himache lenga wui nau fwelenga funda wu wasini ³⁴ya wu sawenda, “Apukolaka mwe naha ai saisini Saimon mu ki ri sukwaro.” ³⁵Wowani fini ga ele numbo tiki sukwaro sumbu ga bereti ri lepikandawani rini ni fi hambwaro sumbu ga ya wunu fi sawe.

Himache le Jisas ni heiro

Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jo 20:19-23

³⁶O mwanji hinga ni ete wu bwandawani Jisas wui nindo tiki ri sukwanu ya ri eti. ³⁷Wowani rini wu heikoni wu apapanani ya wu aki. Wunu ete wu hambwaro, oti ambusuwa to siraro. ³⁸Wowani ya wunu ri sawe, “Hinde wowani ku apapanandau? Hinde wowani inaka fisi ku hambwandau? ³⁹Seke tapa ahi ti ma hei. Ando a dau. Tapa kuhi ma ku ani toromendinehei. Ambusuwa ti do ku ani heindau hinga hima tape tinga hapa tinga da nambwe.” [⁴⁰O hinga ri bwakoni ri seke tapa ti ya wunu ri meku.] ⁴¹Wowani ya wu eripe'aripe. Woro sembe ti mwe naha wu ha nambwe ete wu wohambwakahambwandawani ya wunu ri sawe, “Hinde, kunu ahirahi fwele doha'a ki dau'u?” ⁴²Wowani wu turo fwai'omwe tipa foti ya rini wu ha. ⁴³Wowani oti ni toroni wui miyaningisopo ki ya ri a.

⁴⁴Wosini ya wunu ri sawe, “Imbihumbwa kunu ga a dani ka kunu a sawe to: Moses kaisiro Gotri lo mwanji, ele Gotri mwanji bwarakarandaro hima kairo chengi, e, Sam chengi, ele chengi hinga ki sawero mwanji hinga tinda ete mwe mwe naha o sukwakonda.” ⁴⁵Wosini Gotri chengi ni wu hambwa kinani inaka wuhi ri wosiwani wulisiwani ⁴⁶ya wunu ri sawe, “Gotri chengi ka hinga sawero: Kurais amwaka ri mendisiwa gisi namili iwa matimat tiki ri ai saino. ⁴⁷Wosiwa ri hi tukumbwa do nuwe mapwa laka kipe hima leni Gotri mwanji kipe wu bwandawa kapwa sumbu wuhi gumwa wu sisini sembe Gotri ni wu hawambwa Gotri wui kapwa sumbu ti ri rani ri rumbweno. Woro do tau hinga Jerusalem ko tiki metengei wu rasaikonda. ⁴⁸Kunu dele sumbu hinga ni ku heini ku mendi ni amwei o ku sawekonda. ⁴⁹Ma mendi. Ka mwa'ambwe Yapai kunu ha ki kwasiro ti, apa kunu tambwa a rumbwewa o sikakonda. Kunu do ko laka ki ma ete ku dawa hewen pe kwambu ti kunu tambwa tani sa kunu yoho.”

Gotri Jisas ni hewen ko tokwe ai rakauro

Mk 16:19-20; Tau 1:9-12

⁵⁰Wosini wunu ri ra'aini Betani ko tiki wu ambwesini ri tapa ti ri rasaini Gotri kwambu wu toro kinani mwanji ti ya wunu ha. ⁵¹O sumbu

hinga ri wo wo wunu ri andosiwani Gotri hewen ko tokwe ya rini rakau.
⁵²Wosiwani eripe'aripe omwesika tinga Jerusalem ko tokwe ya wu ai
i. ⁵³Wosini gisi gisi wunu Gotri aka laka tiki Gotri hi tini ya ete wu
rasainda.